VITEA MALEEV LA ŞCOALĂ ŞI ACASĂ
NIKOLAI NOSOV

Nikolai Nosov este un prozator în a cărui nuvele regăsim chipul băiatului neastâmpărat şi naiv, dar curios din fire şi întreprinzător, însetat de acţiune şi care adesea nimereşte în situaţii comice. O trăsătură specifică operei lui Nosov, umorul, comicul natural şi viu sunt procedee prin intermediul cărora se dezvăluie idei pedagogice de mare importanţă.

Eroii lui Nosov, copiii, sunt dornici să fie, pe măsura puterii lor, folositori societăţii. Activitatea lor se desfăşoară sub formă de joc, dar jocul este o treabă serioasă, şi rezultatele obţinute sunt o dovadă de netăgăduit.

Nicolae Iliescu

Cuprins

CAPITOLUL I 3
CAPITOLUL II 9
CAPITOLUL III 14
CAPITOLUL IV 20
CAPITOLUL V 25
CAPITOLUL VI 27
CAPITOLUL VII 31
CAPITOLUL VIII 36
CAPITOLUL IX 40
CAPITOLUL X 45
CAPITOLUL XI 49
CAPITOLUL XII 52
CAPITOLUL XIII 56

CAPITOLUL XIV 61
CAPITOLUL XV 65
CAPITOLUL XVI 70
CAPITOLUL XVII 74
CAPITOLUL XVIII 78
CAPITOLUL XIX 81
CAPITOLUL XX 85
CAPITOLUL XXI 90

CAPITOLUL I

Când te gândeşti ce repede zboară timpul! Nici nu ştiu când a trecut vacanţa, şi uite, a venit iar ziua să mă duc la şcoală! Cât a fost vara de lungă, n—am făcut decât să alerg pe străzi şi să bat mingea. De cărţi am şi uitat! La drept vorbind, am mai citit eu din când în când câte ceva, dar nu cărţi de şcoală, ci tot felul de poveşti şi de istorioare. Pe cartea de limba rusă sau pe aritmetică nici n—am pus mâna! La limba rusă ştiam bine şi aşa, dar cu aritmetica nu mă împac şi pace! Cred că nu există pe lume ceva mai îngrozitor decât să rezolvi probleme de aritmetică. A vrut Olga Nikolaevna să—mi dea nişte probleme şi exerciţii, pentru vacanţă, dar pe urmă i s—a făcut milă de mine şi m—a trecut în clasa a patra şi aşa, fără exerciţiile astea.

—Nu vreau să—ţi stric vacanţa, mi—a spus ea. Uite, am să te trec, dar să—mi făgăduieşti că ai să înveţi singur în timpul verii!

Eu, bineînţeles, i—am făgăduit, dar cum s—a încheiat anul şcolar, am uitat şi ce ştiam; şi poate că nu mi—aş mai fi adus aminte de aritmetică, dacă n—ar fi venit vremea să înceapă iar şcoala. Mi—a fost ruşine că nu m—am ţinut de cuvânt, dar era prea târziu!

Gata şi vacanţa! Într—o bună dimineaţă — asta s—a întâmplat la 1 septembrie — m—am sculat mai devreme, mi—am pus cărţile în ghiozdan şi am pornit spre şcoală, În ziua aceea, pe stradă domnea — cum se spune — o mare animaţie.

Toţi băieţii şi toate fetele, şi mari şi mici, dăduseră năvală, ca la comandă, pe stradă şi se îndreptau spre şcoală. Mergeau câte unul, câte doi, ba chiar şi în grupuri; unii agale, ca mine, de pildă, alţii zoriţi, de parcă alergat să vadă un foc. Cei mai mici duceau flori în braţe, ca să—şi împodobească clasa. Fetele vorbeau tare, câţiva băieţi ţipau şi râdeau, şi toată lumea era veselă. Şi eu eram vesel. Mă bucuram că am să—mi văd din nou detaşamentul de pionieri, pe toţi pionierii din clasa noastră, şi pe Volodea, instructorul de anul trecut. Mă simţeam ca un călător plecat de multă vreme într—o călătorie a şi care acum, în drum spre casă, se bucură că o să—şi revadă meleagurile, rudele şi prietenii. Dar, la drept vorbind, prea vesel nu eram. Ştiam că pe Fedea Rîbkin, cel mai bun prieten al meu, cel cu care stătusem în bancă anul trecut, n—am să—l mai văd. Plecase de curând din oraşul nostru, cu părinţii lui. Cine dacă ne vom mai întâlni vreodată! Mă simţeam prost şi pentru că nu ştiam ce am să—i răspund Olgăi Nikolaevna când mă va întreba dacă am învăţat sau nu la aritmetică în timpul verii. Of, şi aritmetica asta! Uite, doar mi—am adus aminte de ea, şi gata, m—am şi întristat! Şi cât mă bucuram că începe iar şcoala!

Mi—era aşa dor de şcoală!

Pe cer, soarele strălucea ca vara; un vânt răcoros de toamnă smulgea de pe copaci frunzele îngălbenite, care căDeau, rotindu—se încet în văzduh. Vântul le gonea apoi pe trotuare cu atâta repeziciune, încât ai fi zis că şi frunzuliţele se grăbesc, zorite, să ajungă mai iute undeva. Deasupra intrării şcolii am văzut încă de departe o placardă uriaşă, roşie, împodobită cu ghirlande de flori, pe care scria cu litere mari, albe: „Bine aţi venit!" Mi—am adus aminte că şi anul trecut, în prima zi de şcoală, şi acum doi ani, şi când, mic de tot, păşisem pentru prima oară pragul şcolii, atârna acolo una la fel. Mi—am amintit atunci de toţi anii trecuţi. Mi—am adus aminte cum mai învăţam în clasa întâi şi cât de mult doream să creştem mai repede, ca să ajungem pionieri. Mi—am mai adus aminte de prima adunare, când am fost primiţi în rândurile pionierilor, de angajamentul nostru solemn şi de Asia Gheorghievna, instructoarea superioară de pionieri, care ne—a legat la gât cravatele roşii, făcând din noi, în sfârşit, adevăraţi pionieri leninişti!

Mi—am amintit de toate acestea şi am simţit o bucurie cum simţi numai atunci când ţi se întâmplă ceva foarte, foarte plăcut! Am simţit că, fără să vreau, grăbesc pasul şi de—abia, de—abia m—am putut stăpâni să n—o iau la fugă. Frumos mi—ar fi stat! Doar nu mai sunt un băieţel oarecare din clasa întâi, ci coşcogea elevul în clasa a patra!

Curtea şcolii gemea de copii. Băieţii se adunaseră grupuri—grupuri, pe clase. Pe colegii mei de anul trecut i—am găsit repede. Când m—au văzut, s—au repezit spre mine cu strigăte de bucurie şi au început să mă bată pe umeri şi pe spate. Nici nu visam c—au să se bucure atât de sosirea mea!

—Dar Fedea Rîbkin unde e? întrebă deodată Grişa Vasiliev.

—Chiar aşa! Unde e Fedea? se mirară băieţii. Că doar eraţi nedespărţiţi. Pe unde l—ai pierdut?

—Fedea nu mai vine! le—am răspuns eu. Nu mai învaţă la noi.

—De ce?!

—A plecat din oraşul nostru, cu părinţii lui.

—Cum aşa?

—Foarte simplu!

—Fugi de—aici, că minţi! făcu Alik Sorokin.

—Ei, na! Că altă treabă n—am!

Băieţii se uitau lung la mine şi zîmbeau neîncrezători.

—Băieţi, lipseşte şi Vanea Pahomov! strigă Leonea Astafiev.

—Şi Serioja Bukatin! exclamară ceilalţi băieţi!

—Or fi plecat şi ei, şi noi nu ştim nimic! spuse Tolea Diojkin. Dar tocmai atunci, ca un răspuns parcă, se deschise portiţa şi...

cine credeţi că se apropie de noi? Vanea Pahomov!

—Ura! strigarăm cu toţii şi ne repezirăm grămadă în întâmpinarea lui.

—Lăsaţi—mă! ţipă Vanea, încercând să scape de noi. Ce, n—aţi mai văzut oameni?

Dar fiecare voia să—l bată pe umăr sau pe spate. Eu însă, din greşeală, l—am nimerit în ceafă!

—Aha, săriţi la bătaie! strigă supărat Vanea, zbătându—se din răsputeri să scape din mâinile noastre.

Dar nu era chip!

Şi nu ştiu, zău, cum s—ar fi terminat toată istoria asta, dacă nu apărea Serioja Bukatin. Când am dat cu ochii de el, l—am lăsat pe Vanea în voia soartei şi am tăbărât cu toţii pe Bukatin.

—Ei, băieţi, acum ne—am adunat cu toţii! spuse Jenea Komarov.

—Dar ce, de Fedea Rîbkin aţi uitat? făcu Igor Gracev.

—Păi dacă a plecat!

—Poate că nu—i adevărat. Ce—ar fi s—o întrebăm pe Olga Nikolaevna?

—Cum vreţi! Treaba voastră! Dacă voi credeţi că mint... am răspuns eu, supărat.

Atunci, băieţii se liniştiră şi începură să povestească fiecare cum şi unde şi—a petrecut vacanţa. Unii fuseseră în tabere de pionieri, alţii cu părinţii, la ţară. Crescuseră cu toţii şi erau arşi de soare. Dar cel mai negru dintre noi era Gleb Skameikin. Parcă—şi pârlise faţa la foc! Numai sprâncenele blonde îi mai luminau chipul!

—Unde te—ai înnegrit în halul ăsta? îl întrebă Tolea Diojkin. Te pomeneşti c—ai stat toată vara în tabăra de pionieri !

—Nu! La început am fost eu şi—n tabără, dar pe urmă m—am dus în Crimeia.

—Cum ai nimerit acolo?
—Cum să nimeresc?! Uzina l—a trimis pe tata la o casă de odihnă şi el ne—a luat şi pe noi, pe mine şi pe mama.
—Vasăzică ai fost în Crimeia?...
—Fost!
—Şi ai văzut şi marea?...
—Am văzut şi marea. Am văzut tot!

Băieţii făcuseră cerc în jurul lui Gleb. Se uitau la el ca la cine ştie ce minunăţie.
—Ei, hai, povesteşte—ne şi nouă cum e marea! De ce taci? spuse Serioja Bukatin.

—Păi... cum să fie? Marea e mare! începu Gleb Skameikin. E atât de mare, că, dacă stai pe un ţărm, nici nu vezi ţărmul celălalt. De o parte e ţărmul, iar de cealaltă parte nu—i nimic! Numai apă! Apă cu nemiluita, băieţi! Apă şi iar apă, cât vezi cu ochii! Şi un soare, de mi—a luat toată pielea de pe mine!
—Minţi!
—Pe cuvântul meu! La început o cam băgasem pe mânecă, dar pe urmă am văzut că sub pielea aceea mai aveam una! Ei, şi acum umblu cu pielea cea nouă!
—Ia lasă pielea şi vorbeşte—ne mai bine despre mare!
—Bine... Ce să vă spun, e uriaşă! Şi are atâta apă!... E, ca să zic aşa, o mare de apă!

Nu se ştie ce ne—ar mai fi povestit Gleb Skameikin despre mare, dacă între timp nu s—ar fi apropiat Volodea de noi.

Să fi auzit cu ce strigăte l—au întâmpinat băieţii! Ne—am îngrămădit cu toţii în jurul lui, care de care mai dornic să—i povestească ce făcuse în timpul verii. Îl întrebarăm dacă tot el va fi şi anul ăsta instructorul nostru sau dacă o să vină altcineva.
—Da' de unde, băieţi! Mă—ndur eu să vă las altuia?! O să lucrăm împreună, ca şi anul trecut. Numai dacă nu v—aţi plictisit cumva de mine, că atunci se schimbă povestea! răspunse Volodea, râzând.
—Să ne plictisim de dumneata? am strigat noi într—un glas. De dumneata n—o să ne plictisim niciodată! Ne simţim întotdeauna bine cu dumneata!

Volodea ne—a istorisit apoi despre călătoria pe care o făcuse în timpul verii împreună cu alţi comsomolişti, cu o barcă de cauciuc, pe apele unui râu. Apoi, după ce ne—a spus că o să ne mai vedem, a plecat la prietenii lui. Îi era şi lui dor de colegi...

Nouă ne—a părut rău că a plecat şi ne—ar fi părut poate şi mai rău dacă tocmai în clipa aceea n—ar fi apărut Olga Nikolaevna. Nu vă mai spun ce bucurie a fost pe noi!
—Bună ziua, Olga Nikolaevna! am strigat noi în cor.
—Bună ziua, băieţi, bună ziua! ne—a răspuns ea, zâmbind. Ei, ia să auzim! Cum a fost? Aţi petrecut bine în timpul verii?
—Bine, Olga Nikolaevna!
—V—aţi odihnit?
—Da..
—Dar nu vi s—a urât de atâta odihnă?
—Ba ni s—a urât, Olga Nikolaevna! Ne e dor de învăţătură!
—Foarte bine!
—Eu, Olga Nikolaevna, de atâta odihnă, drept să vă spun, am obosit! Încă puţin, şi aş fi rămas sleit de puteri! făcu Alik Sorokin.
—După câte văd, tu, Alik, nu te—ai schimbat deloc! Tot mucalit ai rămas!
—Da, Olga Nikolaevna, numai că am mai crescut puţin...

—De crescut, ce—i drept, ai crescut bine! zise Olga Nikolaevna, râzând.
—Numai mintea i—a rămas pe loc, se băgă Iura Kasatkin în vorbă şi toţi băieţii pufniră în râs.
—Olga Nikolaevna, ştiţi, Fedea Rîbkin nu mai învaţă la noi! spuse deodată Dima Balakirev.
—Ştiu. A plecat cu părinţii lui la Moscova.
—Olga Nikolaevna, Gleb Skameikin a fost în Crimeia şi a văzut marea!
—Bravo! Când o să avem compunere, Gleb o să ne scrie ceva despre mare.
—I s—a jupuit toată pielea!
—Cui?
—Lui Glebka...
—Serios?... Ei, dar despre toate acestea o să vorbim noi mai târziu. Hai, copii, aliniaţi—vă! Trebuie să intrăm în clasă!

La îndemnul Olgăi Nikolaevna şi urmând pilda celorlalţi băieţi, ne—am aliniat frumos.

N—a trecut mult şi în pragul şcolii a apărut Igor Alexandrovici, directorul nostru, care ne—a felicitat cu prilejul începerii noului an şcolar şi ne—a urat tuturor succes la învăţătură. Apoi fiecare diriginte şi—a luat elevii şi i—a dus în clasă. Întâi au intrat cei mici, din clasa întâi; pe urmă cei dintr—a doua, apoi băieţii dintr—a treia şi, în sfârşit, noi, iar după noi, cei mai mari.

După ce ne—am văzut în clasă, ne—am gândit că ar fi bine să ne aşezăm tot aşa cum am stat anul trecut. Toate bune, numai că eu m—am pomenit singur în bancă! Şi lucru curios, tuturora ni s—a părut clasa mai mică, mult mai mică decât cea de anul trecut!
—Ba nu, copii, e la fel. E tot atât de lată şi tot atât de lungă, ne lămuri Olga Nikolaevna. Altceva s—a întâmplat: în timpul verii aţi crescut şi de aceea fiecăruia i se pare acum clasa mai mică.

Olga Nikolaevna avea dreptate. Cum a sunat de recreaţie, m—am dus dinadins în clasa a treia. Era la fel dar ştiţi, la fel ca a patra!

La prima oră, Olga Nikolaevna ne—a spus că în clasa a patra o să avem mult mai mult de învăţat. În afara materiilor de anul trecut — limba rusă, aritmetica şi ce mai aveam — o să mai facem geografie, istorie şi ştiinţele naturii. De aceea, ne—a spus ea, trebuie să ne apucăm serios de învăţătură chiar de la începutul anului şcolar.

După ce am copiat orarul, Olga Nikolaevna ne—a anunţat că trebuie să ne alegem un responsabil şi un ajutor de responsabil.
—Să fie Gleb Skameikin responsabilul clasei! Gleb Skameikin! începură să strige băieţii.

Olga Nikolaevna se supără:
—Linişte! Ce—i gălăgia asta?! Nu ştiţi cum se fac alegerile? Cine are ceva de spus să ridice mâna!

Atunci ne—am potolit şi, în linişte, l—am ales responsabil pe Gleb Skameikin, şi ajutor pe Şura Malikov.

La ora a doua, Olga Nikolaevna ne—a spus că, la început, o să repetăm tot ce am învăţat anul trecut, ca să vadă şi ea cine şi ce a uitat peste vară. Zis şi făcut. Partea proastă e că s—a văzut cu acest prilej că eu uitasem până şi tabla înmulţirii! Adică, nu toată, fireşte. Doar sfârşitul. Până la şapte ori şapte, patruzeci şi nouă, mai ţineam eu minte, dar mai departe...
—Ei, Maleev, Maleev! mă dojeni Olga Nikolaevna. Se vede de la o poştă că n—ai pus mâna pe carte cât a fost vacanţa de lungă!

Maleev e numele meu de familie, şi Olga Nikolaevna, ori de câte ori se supără pe mine, numai aşa îmi spune. Altfel, îmi spune Vitea, ca toată lumea.

Am băgat de seamă un lucru: nu ştiu de ce, dar la începutul anului îţi vine mai greu să înveţi. Orele ţi se par mai lungi, ca şi cum dinadins le—ar fi făcut cineva să ţină mai mult. Uite, eu, de pildă, dacă aş fi mai mare peste şcoli, aş face în aşa fel ca şcoala să nu înceapă dintr—o dată, ci treptat! Să aibă timp copiii să se dezveţe încetul cu încetul de joacă şi de hoinăreală şi să se obişnuiască puţin câte puţin cu lecţiile. De pildă, aşa: în prima săptămână să fie numai câte o oră de şcoală: în a doua săptămână, câte două, în a treia, câte trei şi aşa mai departe. Sau: în prima săptămână să fie numai lecţii uşoare, gimnastica, de exemplu; în a doua: gimnastica şi muzica; în a treia: gimnastica, muzica şi limba rusă, şi tot aşa, până ajungem la aritmetică. Poate vă închipuiţi că sunt un leneş şi că nu—mi place să învăţ! Nu—i adevărat! Mie îmi place foarte mult să învăţ, numai că mi—e foarte greu să mă apuc aşa, dintr—o dată, de carte! Săptămâni de zile n—am făcut decât să mă plimb, şi—apoi deodată, hop! apucă—te, băiete, de învăţătură!

Ora a treia am avut geografia. Şi eu care credeam că geografia e cine ştie ce obiect greu! Ca aritmetica, de pildă. Da' de unde! E foarte uşor! Geografia este ştiinţa despre pământul pe care trăim noi, despre munţi şi nuri, mări şi oceane. Până acum îmi închipuisem că pământul nostru e drept şi întins ca o foaie de clătită. Olga Nikolaevna ne—a spus însă că nu e întins, ci rotund. Rotund ca un glob! Mai auzisem eu aşa ceva, dar am crezut că e cine ştie ce poveste sau născocire. Acum însă se ştie sigur că asta nu—i poveste. S—a stabilit că pământul nostru este un glob mare, mare de tot, şi că oamenii trăiesc peste tot, de jur împrejurul lui. Pământul atrage spre el oamenii şi animalele şi tot ce se află pe pământ, şi iată de ce vietăţile care trăiesc dedesubtul nostru nu cad niciodată! Mai e ceva foarte ciudat: cei care trăiesc dedesubt merg cu picioarele în sus, adică cu capul în jos, numai că ei nu bagă de seamă asta şi—şi închipuie că merg aşa cum trebuie; pentru că, nu—i aşa, dacă lasă capul în jos şi se uită la picioare, văd pământul pe care stau, iar dacă înalţă capul, văd cerul. De aceea li se pare că şi ei merg cum trebuie!

În timpul orei de geografie am fost destul de vesel, iar la ultima lecţie s—a petrecut ceva foarte interesant. Sunase de intrare şi Olga Nikolaevna se suise din nou la catedră, când, deodată, se deschide uşa şi în prag apare un elev necunoscut. Rămâne o clipă nehotărât, lângă uşă, apoi se uită la Olga Nikolaevna şi—i spune:

—Bună ziua!

—Bună ziua, băiete! îi răspunde Olga Nikolaevna. Ce vrei?

—Nimic.

—Atunci ce cauţi aici, dacă nu vrei nimic?

—Am venit aşa...

—Nu prea înţeleg...

—Am venit să învăţ. Aici e clasa a patra, nu—i aşa?

—Aici.

—Atunci e bine, că eu clasa a patra o căutam!

—Eşti un elev nou?

—Da.

Atunci Olga Nikolaevna aruncă o privire în catalog:

—Te numeşti cumva Şişkin?

—Da. Şişkin, Kostea Şişkin.

—Spune—mi, Kostea Şişkin, de ce ai venit atât de târziu? Tu nu ştii că la şcoală se vine de dimineaţă?

—Am venit de dimineaţă, numai că am întârziat la prima oră.

—Cum la prima oră? Acum e ora a patra! Pe unde ai hoinărit atâtea ceasuri?

—Am fost dincolo... Într—a cincea!

—Ce—ai căutat acolo?

—Păi, să vedeţi... Când am ajuns la şcoală, am auzit că sună şi, am văzut nişte băieţi care dădeau năvală în clasă... Ce era să fac? M—am luat după ei. Numai că nimerisem în clasa a cincea. În recreaţie, băieţii m—au întrebat: „Eşti, nou ?" „Nou", zic. Nu mi—au mai spus nimic altceva şi de—abia la lecţia

următoare mi—am dat seama că nu nimerisem în clasa mea! Asta e tot...
—Stai jos şi pe viitor să faci bine să nu mai rătăceşti prin alte clase! i—a spus Olga Nikolaevna.

Şişkin se apropie de banca mea, unde era un loc liber, şi se aşează lângă mine. Cât a ţinut lecţia, băieţii au tras cu coada ochiului la el, râzând pe înfundate. Dar Şişkin nici nu s—a sinchisit de ei. A stat liniştit, de parcă nu i s—ar fi întâmplat nimic. Era cârn şi buza de jos îi ieşea puţin înainte. Poate că de asta mi s—a părut cam dispreţuitor. Parcă se mândrea de ceva.

După lecţie, băieţii se adunară grămadă în jurul lui.
—Cum de—ai nimerit în clasa a cincea? Ce, profesoara n—a strigat catalogul? îl întrebă Slava Vedeornikov.
—L—o fi strigat când a început prima oră... numai că eu am venit la a doua...
—Şi cum de n—a băgat de seamă că la lecţia a doua răsărise un elev nou în clasă?
—La lecţia a doua a venit un alt profesor, îi răspunse Şişkin. Acolo nu e ca la noi, într—a patra. Acolo la fiecare lecţie vine alt profesor. Până ajung profesorii să—şi cunoască elevii, se mai întâmplă câte o încurcătură...
—Numai cu tine s—a întâmplat. De obicei nu se întâmplă nici o încurcătură, făcu Gleb Skameikin. Fiecare trebuie să ştie în ce clasă să intre!
—Bine, dar eu sunt nou! spuse Şişkin.
—Şi ce—i dacă eşti nou? N—aveai decât să nu întârzii! Şi—apoi, ce, tu n—ai gură? N—ai putut să întrebi?
—Când era să mai întreb? Am văzut băieţii fugind şi m—am luat şi eu după ei.
—Dar dacă nimereai în clasa a zecea?
—Nu, într—a zecea n—aş fi nimerit eu. Mi—aş fi dat îndată seama că am greşit, fiindcă acolo băieţii sunt mai mari! a răspuns Şişkin, zâmbind.

Dar eu n—am mai stat să—i ascult. Mi—am luat cărţile şi am plecat. Pe sală m—am întâlnit cu Olga Nikolaevna.
—Ei, spune—mi, Vitea, ce ai de gând anul ăsta? mă întrebă ea. Ştii, dragul meu, a venit vremea să te—apuci serios de învăţătură, mai ales la aritmetică! Tu, cu aritmetica, stai prost încă de anul trecut. E ruşinos să nu ştii tabla înmulţirii!... Tabla înmulţirii se învaţă în clasa a doua!
—Dar o ştiu! Numai sfârşitul l—am uitat!
—Tabla înmulţirii trebuie s—o ştii ca pe apă, de la un cap la altul! Fără asta n—ai să poţi învăţa în clasa a patra. Până mâine să faci bine s—o înveţi, că am să te—ascult, să ştii!

CAPITOLUL II

Nu ştiu, zău, de ce s—or fi crezând fetele atât de deştepte! De când a intrat în clasa a treia, Lika, sora mea mai mică, şi—a luat nasul la purtare şi nu mă mai ascultă deloc! Parcă n—aş fi fratele ei mai mare şi parcă n—aş avea nici o autoritate asupra ei! De câte ori i—am spus să nu se apuce de lecţii cum vine de la şcoală! Ce poate fi mai nesănătos?! În timpul orelor de şcoală, creierul oboseşte. Lasă—l întâi o oră şi jumătate, două, să se odihnească, şi numai după aceea apucă—te de învaţă! Dar Lika, ţi—ai găsit! Poţi s—o baţi la cap cât vrei... nu ascultă, şi pace!

Aşa şi azi. Ajung eu acasă şi, când colo, ce să vezi: dumneaei, care sosise înaintea mea, îşi şi întinsese cărţile pe masă şi învăţa de zor!

Îi spun:

—Ce faci, fetiţo? Nu ştii că după şcoală trebuie să laşi creierul să se odihnească?

—Ştiu! zice ea. Dar mie îmi place mai mult aşa!... Îmi fac lecţiile acum şi după aceea sunt liberă. Mă duc la plimbare, mă joc sau, mă rog, fac ce vreau!

—Vai, proastă mai eşti! zic eu. Şi de câte ori nu ţi—am spus anul trecut! Dar, de, dacă nu vrei s—asculţi de fratele tău mai mare! O să creşti, dar tot proastă o să rămâi! Abia atunci ai să—ţi dai tu seama!

—Ce să fac? îmi răspunde ea. Ştii că n—am răbdare până nu termin tot ce am de făcut!

—Parcă mai târziu nu puteai să—ţi faci lecţiile! i—am răspuns eu. Omul trebuie să ştie să se stăpânească puţin!

—Ba nu. Mai bine le fac acum, ca să scap de grijă, că noi avem lecţii uşoare. Nu ca ale voastre de a patra!

—Da! zic eu. Aşa e. La noi e altfel. Ehe! Ai să dai tu de dracu' la anul!

—Ce lecţii v—a dat azi? mă întreabă ea.

—Asta nu—i de nasul tău, i—am răspuns. Chiar dacă ţi—aş spune, tot n—ai înţelege!

Doar nu era să—i mărturisesc că mi—a dat să repet tabla înmulţirii! Asta se învaţă în clasa a doua!

Cum mă hotărâsem s—o iau de la început serios cu învăţătura, m—am apucat să repet tabla înmulţirii! Am repetat—o în gând, bineînţeles. Frumos mi—ar fi stat să mă audă soră—mea! Noroc că Lika şi—a terminat repede lecţiile şi a zbughit—o afară, să se joace cu prietenele ei. Atunci m—am apucat să învăţ tabla înmulţirii aşa cum trebuie, cu glas tare. Acum, şi noaptea dacă m—ai scula şi m—ai întreba cât fac şapte ori şapte sau opt ori nouă, aş răspunde fără să mai stau pe gânduri.

A doua zi, Olga Nikolaevna m—a ascultat la aritmetică. Voia să vadă dacă ştiu.

—Uite, vezi! mi—a spus ea. Când vrei, poţi să înveţi cum trebuie! Ştiam eu că eşti băiat silitor!

Toate ar fi fost bune, dacă Olga Nikolaevna m—ar fi ascultat numai tabla înmulţirii! Dar ea a vrut să—i mai rezolv şi o problemă, şi aici, fireşte, m—am poticnit!

Am ieşit la tablă şi Olga Nikolaevna mi—a dictat o problemă cu nişte tâmplari care construiesc o casă. Am scris cu creta, pe tablă, enunţul problemei şi am început să mă gândesc. Fireşte, ăsta e numai un fel de a spune. Problema se nimerise atât de grea, că, oricât m—aş fi gândit, tot n—aş fi rezolvat—o!

M—am încruntat eu; ca să creadă Olga Nikolaevna că mă gândesc, dar, la drept vorbind, trăgeam cu coada ochiului la băieţi, doar—doar mi—or sufla! Numai că, dacă te—a scos la tablă, e greu să—ţi

sufle cineva din bancă. Băieţii, ce să facă? Tăceau!
—Ei, cum rezolvi problema asta? mă întrebă Olga Nikolaevna. Care e prima întrebare?
Eu m—am încruntat şi mai tare şi, întorcându—mă jumătate spre clasă, am început să fac semn cu ochiul. Băieţii au priceput atunci că stau prost şi au început să—mi sufle.
Linişte, copii! Nu—i suflaţi! Lăsaţi că—l ajut eu dacă e nevoie, spuse Olga Nikolaevna şi, începând să—mi explice problema, îmi arătă cum trebuie rezolvată prima întrebare. Eu, cu toate că n—am înţeles nimic, am pus mâna pe cretă şi am rezolvat—o!
Bine! făcu Olga Nikolaevna. Să vedem acum care e a doua întrebare.
Iar m—am făcut că stau pe gânduri, şi iar le—am făcut băieţilor cu ochiul. Atunci, ei s—au pus iar pe suflat!
—Linişte! Aud tot. Mai rău îl zăpăciţi! se supără Olga Nikolaevna.
Apoi începu să—mi explice a doua întrebare. Şi uite aşa, târâş—grăpiş, mai cu ajutorul Olgăi Nikolaevna, mai cu suflatul băieţilor, am izbutit s—o scot la capăt!
—Spune—mi, Vitea, acum ai înţeles cum se rezolvă astfel de probleme? mă întrebă la sfârşit Olga Nikolaevna.
—Da! i—am răspuns eu.
Bineînţeles că nu pricepusem o iotă, dar mi—a fost ruşine să recunosc că sunt un tont. Mi—era şi frică să nu—mi pună o notă proastă dacă mărturiseam că n—am înţeles. Aşa că m—am dus frumuşel la locul meu şi am început să copiez problema în caiet, hotărât să mă gândesc la ea, cum trebuie, acasă.
După lecţie le—am spus băieţilor:
—Suflaţi şi voi ca proştii! Ţipaţi de răsună clasa! Aşa se suflă? Să audă şi Olga Nikolaevna?
—Păi, dacă erai la tablă, cum naiba să—ţi suflăm? îmi răspunse Vasea Erohin. Dacă te—ar fi întrebat din bancă...
—Ce bancă? Eu aşa ştiu: când sufli, să nu te—audă nimeni!
—La început ţi—am suflat încet, dar ai stat ca prostu' şi n—ai auzit nimic!
—Ba eu cred că mi—ai suflat în gând, zic.
Poftim! Nici tare nu—i bine, dar nici încet! Nu mai ştie omul cum să—ţi intre în voie!
—Nu trebuia să—i sufli deloc! se amestecă în vorbă Vanea Pahomov. Trebuia să judece singur, nu să stea şi să tragă cu urechea la cei din bancă !
—Ce era să—mi bat capul degeaba? Nu—i totuna? Şi dacă judec, şi dacă nu judec, eu la aritmetică tot nu pricep nimic!
—De—aia nu pricepi, fiindcă nu vrei să judeci, se băgă şi Gleb Skameikin în vorbă. Te bizui pe suflat şi, gata, nu mai înveţi nimic. Uite, eu, unul, n—am să mai suflu nimănui. Să se termine odată cu obiceiul ăsta! Suflatul nu face decât să strice!
—Lasă, n—avea grijă, că şi fără tine or să se găsească destui care să—mi sufle, zic eu.
—O fi! Dar eu tot am să lupt împotriva suflatului, spuse Gleb.
—Ei, sfârşeşte, nu mai face pe grozavul! i—am răspuns eu.
—Ce înseamnă că fac pe grozavul? Sunt doar responsabilul clasei! Şi află de la mine că am să desfiinţez suflatul!
—Ia te uită la el ce şi—a luat—o în cap! zic eu. Şi ce—i dacă te—au ales responsabil? Azi eşti tu, mâine eu...
—Bine. Când o să fii tu, n—ai decât să faci cum te—o tăia capul, dar, până una—alta, n—ai fost ales.
S—au mai băgat şi alţi băieţi în vorbă şi am discutat multă vreme dacă trebuie sau nu să se sufle. N—am ajuns însă la nici un rezultat, pentru că între timp a venit în goană Dima Balakirev, care aflase că în timpul verii băieţii mai mari amenajaseră, pe maidanul din spatele şcolii, un teren de fotbal. Când am auzit asta, ne—am pus în gând să ne ducem după—amiază acolo ca să jucăm.
Zis şi făcut! După—masă ne—am adunat pe terenul de fotbal şi ne—am împărţit în două echipe. Doar hotărâsem să fie un meci după toate regulile. Numai că din echipa noastră nimeni nu voia să stea în poartă! Care mai de care voia să alerge pe teren şi să marcheze goluri. Băieţii spuneau să fiu eu portar, numai că eu voiam să fiu centru înaintaş sau, cel puţin, mijlocaş. Bine că a vrut Şişkin să fie portar! Şi—a scos haina, s—a postat în poartă şi... gata! Jocul a început.
La început au dominat adversarii noştri. Ne atacau tot timpul şi toată echipa noastră juca în apărare. Adică alergam cu toţii anapoda pe teren şi ne împiedicam unii de alţii. Noroc că Şişkin e un

portar grozav. Sare ca o pisică, mai bine zis ca o panteră; n—a lăsat nici un balon să intre în poarta noastră. Până la urmă am izbutit să punem stăpânire pe balon şi l—am dus până spre poarta echipei adverse. Unul dintre noi a tras la poartă. Gol! Scorul era 1:0 pentru noi! Nu vă mai spun ce bucurie pe noi! Încurajaţi, am început să conducem jocul şi, după scurt timp, am izbutit să mai marcăm un gol. Scorul era acum 2:0 pentru noi! După aceea însă, nu se ştie de ce, jocul s—a deplasat din nou în jumătatea noastră de teren. Eram iarăşi dominaţi. Nici vorbă să scăpăm de presiunea la poartă! Şişkin, văzând cât de gravă e situaţia, a pus mâna pe minge şi... fuga cu ea spre poarta adversarilor. Ajuns în dreptul porţii, a pus mingea jos şi se pregătea tocmai să tragă când... i—a suflat—o Igor Gracev! Igor a pasat—o lui Slava Vedeor—nikov, Slava Vedeornikov lui Vanea Pahomov şi, până să ne venim noi în fire, balonul a şi intrat în poarta noastră! Scorul era de astă dată 2 :1. Şişkin s—a îndreptat în goana mare spre poarta noastră, dar, până să ajungă el acolo, am mai încasat un gol, şi gata egalarea: 2:2! Noi, furioşi, am tăbărât pe Şişkin, pentru că—şi părăsise postul, iar el căuta să se justifice şi făgăduia că, de acum încolo, o să joace după toate regulile. Numai că făgăduiala a fost vorbă în vânt.

Când îl căutai, ieşea din poartă, şi nu ştiu cum se nimerea, că tocmai atunci marcau şi adversarii noştri. Jocul a ţinut până seara târziu. Noi ara băgat şaisprezece goluri şi am încasat douăzeci şi unu. Am mai fi jucat noi, dar se făcuse atât de întuneric, că nu mai vedeam mingea, aşa că a trebuit să ne ducem fiecare la casele noastre. Pe drum, băieţii spuneau că am pierdut din cauza lui Şişkin, care, de neastâmpărat ce era, lăsase poarta fără apărare.

—Tu, Şişkin, eşti un portar bun, îi spuse Iura Kasatkin. Dacă ai sta liniştit la locul tău, în poartă, echipa noastră ar fi de neînvins.

—Nu—mi place să stau liniştit, îi răspunse Şişkin. Uite, de—aia îmi place mie baschetul. La baschet aleargă toată lumea pe teren. Nu există nici un fel de portar. Unde mai pui că toţi jucătorii au dreptul să ia mingea cu mâna. Ce—ar fi să organizăm şi noi o echipă de baschet?

Şi Kostea se apucă să ne explice cum e baschetul. Dacă ar fi să crezi ce spune, jocul ăsta trebuie să fie tot atât de frumos ca şi
fotbalul!

—Bine. Să vorbim cu profesorul nostru de educaţie fizică, spuse Iura. Poate că ne—ajută el să facem un teren de baschet.

În dreptul grădiniţei, când să cotim pe strada noastră, Şişkin se opri deodată şi strigă:

—Aoleo! Mi—am uitat haina pe terenul de fotbal! şi o luă la goană înapoi.

Ce băiat ciudat mai e şi Kostea ăsta! Când îl cauţi, i se întâmplă câte ceva! Ciudaţi oameni mai sunt pe lumea asta!

Am ajuns acasă la nouă. Mama m—a certat că m—am întors la ora asta, dar eu i—am răspuns că nu—i chiar atât de târziu, fiindcă e toamnă şi toamna se întunecă întotdeauna mai devreme decât vara. Dacă ar fi fost vară, n—ar fi zis nimeni că e târziu, fiindcă vara zilele sunt mai lungi. La ora asta ar mai fi fost lumină şi s—ar fi părut că e încă devreme!

Dar ea mi—a spus atunci că aşa sunt eu, meşter mare la răspunsuri, şi m—a trimis să—mi fac lecţiile. Eu, bineînţeles, m—am apucat pe dată de învăţat. Adică, la drept vorbind, nu m—am apucat chiar atunci. Eram atât de obosit după meci! Trebuia, nu—i aşa, să mă odihnesc puţin!

—Ce—i cu tine? De ce nu—ţi faci lecţiile? m—a întrebat Lika. Ce mai aştepţi? Doar creierul tău s—a tot odihnit până acum!

—Ia mai lasă—mă în pace! Ştiu eu cât îi trebuie creierului meu ca să se odihnească! i—am tăiat—o eu.

După asta, nu—i aşa, nu mai puteam să mă apuc îndată de lecţii! Frumos mi—ar fi stat! Să—şi închipuie că din cauza ei mi le făceam... M—am prefăcut că mă mai odihnesc puţin şi m—am apucat să—i istorisesc ce gură—cască e Şişkin şi cum şi—a uitat haina pe terenul de fotbal. N—a trecut mult şi s—a întors şi tata de la lucru şi ne—a povestit că uzina lor a primit o comandă de maşini noi pentru hidrocentrala de la Kuibîşev. Cum era să—mi mai fac lecţiile? Mă interesa grozav să ştiu ce spunea tata!

Tata e modelier la o turnătorie de oţel. Face modele. Cred că nimeni nu ştie ce sunt astea, dar eu ştiu. Uite, dacă vrei să torni o piesă de oţel pentru vreo maşină, trebuie să faci întâi una de lemn. Piesa asta se numeşte model. Ce rost are modelul? Staţi să vă spun: modelul se ia şi se pune într—o ramă, adică într—un fel de lădiţă de fier, fără fund însă. După ce ai pus modelul în lădiţă, o umpli cu pământ. Când scoţi modelul, rămâne în pământ o adâncitură, adică un fel de tipar care are tocmai forma piesei. În adâncitura asta torni apoi metalul topit. Metalul se răceşte şi astfel obţii o piesă la fel ca modelul. Ori de

câte ori uzina are câte o comandă nouă, inginerii fac schiţe, după care modelierii fac modele. Nu e uşor să fii modelier! Trebuie să fii în primul rând foarte deştept, pentru că trebuie să înţelegi dintr—o simplă schiţă ce model să faci. Şi dacă modelul iese prost, cum să torni piese după el? Tata e însă foarte priceput. A inventat şi un ferăstrău electric, care taie tot felul de piese mici din lemn. Acum tata lucrează la un dispozitiv de finisare a modelelor din lemn. În prezent, modelele se finisează cu mâna, dar când tata o să facă dispozitivul acela, toţi modelierii or să lucreze cu el. Tata, cum vine de la lucru, se odihneşte puţin şi se apucă de schiţele dispozitivului său, sau de citit. Vrea să afle din cărţi cum să înceapă mai bine, pentru că, vedeţi voi, nu—i uşor să inventezi un asemenea dispozitiv!

După cină, tata a—nceput să lucreze la schiţele lui, iar eu m—am apucat de lecţii. Am învăţat întâi la geografie. E cea mai uşoară materie. După geografie am luat limba rusă. La limba rusă aveam un exerciţiu de copiat şi de subliniat rădăcinile, prefixele şi sufixele. Rădăcinile cu o linie, prefixele cu două şi sufixele cu trei. Apoi am învăţat la engleză şi abia la urmă de tot la aritmetică. Aveam o problemă atât de grea, că nu mai ştiam cum s—o scot la capăt. Un ceas am tot holbat ochii în carte şi mi—am stors creierii, dar degeaba! Unde mai pui că mi se făcuse un somn, mamă—măiculiţă! Mă usturau ochii, de parcă mi—ar fi aruncat cineva un pumn de nisip în ei. Zău aşa!

—Ajunge! a spus mama. E timpul să te culci. Nu vezi că ţi se închid ochii?

—Da' ce, să mă duc mâine la şcoală cu problema nerezolvată? i—am răspuns eu.

—N—aveai decât să—ţi faci lecţiile ziua. De ce să stai noaptea? Asta nu mai e învăţătură! Ce mai înţelegi când eşti în halul ăsta de oboseală?

—Lasă—l! zice tata. Să se—nveţe minte. Altă dată să ştie că lecţiile nu se fac noaptea!

Am stat, ce era să fac? Şi de atâtea ori am citit problema, că literele au început să—mi joace în faţa ochilor. Se clătinau, se aplecau şi se piteau una după alta, de parcă s—ar fi jucat de—a v—aţi ascunselea cu mine! M—am frecat la ochi şi m—am apucat iar de citit, dar literele nu se mai potoleau. Au început chiar să ţopăie, de parcă ar fi sărit capra!

—Ei? Ce—i cu tine? Nu merge, nu—i aşa? mă întrebă mama.

—Nu! Dacă ne—a dat o problemă atât de încurcată!...

—Nu există probleme încurcate. Dar există pe lumea asta şcolari leneşi!

Mama îmi luă cartea din mână, citi problema şi începu să—mi explice. Dar, degeaba, nu pricepeam nimic şi pace!

—Cum vine asta? Nu vi s—a explicat la şcoală cum se rezolvă problemele astea? m—a întrebat tata.

—Nu, nu ne—a explicat!

—M—aş mira! Când eram eu şcolar, învăţătoarea ne explica întotdeauna întâi în clasă, şi abia după aceea ne dădea lecţia pentru acasă!

—O fi fost aşa pe vremea ta, am zis eu. Numai că nouă Olga Nikolaevna nu ne explică nimic! Nu ştie decât să ne—asculte!

—Nu înţeleg atunci cum puteţi învăţa!...

—Uite—aşa învăţăm...

—Şi ce v—a spus Olga Nikolaevna în clasă?

—Nu ne—a spus nimic. Am rezolvat o problemă la tablă şi atâta tot!

—Ia să văd eu problema aia!

Am deschis caietul la pagina unde o copiasem.

—Ei, vezi? Şi mai ai nas să—ţi ponegreşti învăţătoarea! exclamă tata. Problema asta e la fel cu ailaltă. Va să zică învăţătoarea v—a explicat cum se rezolvă acest fel de probleme!

—Unde? am sărit eu. Care? În aia e vorba de nişte tâmplari care au construit o casă, şi în astălaltă e vorba de nişte tinichigii care au făcut nişte căldări.

—Vai de capul tău! exclamă tata. În problema de la şcoală trebuia să afli în câte zile vor construi douăzeci şi cinci de tâmplari opt case, iar în astălaltă, în câte zile vor face şase tinichigii treizeci şi şase de căldări! Amândouă problemele se rezolvă la fel!

Şi tata a început să—mi explice cum să rezolv problema, dar în capul meu era o harababură, că nu mai înţelegeam nimic!

—Tare nepriceput mai eşti! se supără tata până la urmă. Cum de poate fi cineva atât de greu de cap?!

Adevărul e că tata nu ştie să explice. Mama zice că el n—are talent pedagogic. Adică vrea să spună că nu e bun de învăţător. Prima jumătate de ceas explică liniştit, dar după aceea începe să se enerveze. Şi

când începe să se enerveze, nu mai înţeleg nimic! Stau pe scaun şi mă uit ca prostul la el!
—Ce nu pricepi, frate? zice tata. E simplu ca bună ziua! Când a văzut că nu poate explica cu cuvinte, tata a luat o foaie de hârtie şi a început să scrie. Fii atent! îmi spune. E atât de limpede... Uite, asta e prima întrebare, nu—i aşa?

A scris la repezeală întrebarea pe hârtie şi, cât ai clipi, a rezolvat—o!
—Ai priceput?

La drept vorbind, de priceput nu pricepusem nimic, dar nu mai puteam de somn şi i—am spus:
—Am priceput!
—În sfârşit! s—a bucurat tata. Dacă ştii să judeci, înţelegi totul! Apoi tata mi—a rezolvat pe hârtie şi a doua întrebare:
—Ai înţeles?
—Înţeles! zic eu.
—Spune—mi, că dacă n—ai înţeles îţi mai explic o dată!
—Ba nu, am înţeles, am înţeles!

Până la urmă, tata a rezolvat şi ultima chestiune. Am copiat atunci problema pe curat şi am pus caietul la locul lui, în ghiozdan.
—Gata! Acum poţi să te plimbi! îşi bătu joc Lika de mine.
—Lasă, lasă, că stăm noi de vorbă mâine! am mormăit eu şi m—am dus la culcare.

CAPITOLUL III

În timpul verii, şcoala noastră a fost renovată. Clasele au fost zugrăvite şi—ţi era mai mare dragul să te uiţi la pereţii albi şi curaţi, fără nici o pată cât de mică! Totul părea nou şi neatins. Şi ce bine e să înveţi într—o clasă ca asta! Parcă e mai luminoasă, mai mare. Te simţi chiar, cum să spun, mai vesel...

Numai că a doua zi, cum am intrat în clasă, ce să vezi? Desenase cineva pe perete, chiar lângă tablă, un marinar! Un marinar mic, cu tricou vărgat şi cu pantaloni largi, care—i fluturau în vânt! Pe cap avea o beretă şi în gură ţinea o lulea din care ieşeau rotocoale de fum ca dintr—un coş de vapor! Micul nostru marinar avea o mutră atât de şmecheră, că nu te puteai uita la el fără să nu te pufnească râsul!

—L—a făcut Igor Gracev! îmi şopti Vasea Erohin. Da' vezi, să nu sufli o vorbă!

—De ce să suflu? zic eu.

Băieţii şedeau în bănci, se uitau la micul marinar, râdeau şi făceau fel de fel de glume:

—Să ştiţi că marinarul ăsta o să înveţe cu noi! Straşnic! Tocmai când să sune de intrare, dă buzna Şişkin în clasă.

—Ai văzut marinarul? îl întreb eu şi—i arăt peretele. Şişkin aruncă o privire spre desen.

—Igor Gracev l—a desenat! îi spun eu. Numai vezi, ia seama, să nu sufli nimic!

—Bine, n—avea grijă! Ţi—ai făcut exerciţiul la rusă?

—Sigur! îi răspund eu. Ce, credeai că am să vin la şcoală cu lecţiile nefăcute?

—Eu nu l—am făcut! N—am ştiut cum să—l fac! Dă—mi—l să—l copiez!

—Când să—l mai copiezi, că acum începe lecţia! zic eu.

—Nu—i nimic. Îl copiez în timpul orei!

Ce era să fac? I—am dat caietul şi el a început să copieze.

—Ascultă, Vitea, mă întrebă el, de ce ai subliniat cu o singură linie prefixul în cuvântul „iubitor"? Cu o linie trebuia subliniată rădăcina!

—Mă, da' deştept mai eşti! zic eu. Păi asta e rădăcina!

—Ce vorbeşti?! Ce, rădăcina e la începutul cuvântului? Atunci unde se pune, după tine, prefixul?

—Cuvântul ăsta nu are prefix.

—Cum, există şi cuvinte fără prefix?

—Fireşte că există!

—De—aia mi—am bătut eu capul degeaba ieri! Prefix avea, rădăcină avea, dar terminaţia, nicăieri!

—Halal de tine! zic eu. Asta am învăţat—o încă din clasa a treia.

—Nu mai ţineam minte! Şi zici că aşa trebuie făcut exerciţiul ăsta? Bine, aşa am să—l copiez!

Am vrut să—i explic ce este rădăcina, prefixul şi terminaţia, dar între timp a sunat şi a intrat Olga Nikolaevna în clasă. Cum a intrat, a dat cu ochii de marinarul de pe perete şi s—a încruntat.

—Ce mai e şi asta? ne întrebă ea, uitându—se la noi. Cine a desenat bazaconia asta pe perete?

Băieţii tăceau chitic.

—Cel care a mâzgălit peretele să se ridice şi să—şi recunoască greşeala! spuse Olga Nikolaevna.

Dar nimeni n—a scos o vorbă, nimeni nu s—a ridicat şi nimeni n—a mărturisit. Olga Nikolaevna s—a uitat atunci şi mai încruntată la noi:

—Ascultaţi, băieţi, voi nu ştiţi că trebuie să păstraţi curăţenia? Ce—ar fi dacă fiecare s—ar apuca să mîzgălească pereţii? Cred că nu v—ar plăcea să staţi într—o casă murdară. Sau, mai ştii, poate că v—ar plăcea?!...

—Nu, nu! răsunară ici—colo câteva glasuri nehotărâte.

—Atunci cine a făcut asta? Nimic! Toată lumea tăcea!

—Gleb Skameikin, tu eşti responsabilul clasei şi trebuie să ştii cine e vinovatul!

—Nu ştiu, Olga Nikolaevna. Când am venit eu, marinarul era desenat!

—Ciudat! făcu Olga Nikolaevna. Doar nu s—o fi desenat singur! Ieri, peretele era curat. Eu am plecat ultima. Cine a intrat azi primul în clasă?

Dar n—a mărturisit nimeni. Fiecare spunea că, atunci când a venit el, mai erau şi alţi băieţi în clasă.

Cât a ţinut tărăşenia asta, Şişkin şi—a copiat cuminte exerciţiul. Partea proastă e că până la urmă mi—a pătat caietul. Când mi l—a dat înapoi şi am văzut ce ispravă făcuse, m—am supărat:

—Ce—i asta? zic eu. Ţi—am dat caietul curat şi tu mi l—ai dat înapoi pătat?

—Iartă—mă, n—am vrut!...

—Ce—mi pasă mie dacă ai vrut sau nu? Îmi pasă că mi l—ai dat pătat!

—Păi, cum era să ţi—l dau nepătat, dacă l—am pătat? Altă dată n—o să se mai întâmple.

—Când altă dată? întreb eu.

—Când am să mai copiez.

—Ce?! Nu cumva ai de gând să copiezi mereu de la mine?!

—De ce mereu? Numai din când în când.

Noroc că tocmai atunci l—a scos Olga Nikolaevna la tablă, că altfel cine ştie cât ne—am fi certat. I—a dat o problemă în care era vorba de zugravii care zugrăviseră şcoala noastră. Trebuia să afle cât cheltuise şcoala cu vopsitul tuturor claselor şi al sălilor.

„Ei, m—am gândit eu, s—a zis cu Şişkin! Una e să copiezi lecţia din caietul altuia, şi alta e să rezolvi o problemă la tablă."

Numai că, spre marea mea mirare, Şişkin a rezolvat—o! I—a trebuit cam mult timp, e drept. A tot scris şi a tot socotit până la sfârşitul lecţiei, fiindcă problema era şi lungă, şi grea, dar nu i—a suflat nimeni şi se vedea că înţelege bine despre ce e vorba.

Noi, bineînţeles, am priceput că Olga Nikolaevna ne—a dat dinadins o problemă cu zugravi şi am mai priceput ceva: că lucrurile nu se vor opri aici. Şi chiar aşa a fost! În ultima oră a intrat în clasă directorul şcolii, Igor Alexandrovici. Când te uiţi la Igor Alexandrovici, zici că nu e supărăcios deloc. E întotdeauna liniştit, vorbeşte frumos, ba chiar cu blândeţe. Numai că — dacă e să recunosc adevărul — întotdeauna mi—a fost cam frică de el. Dacă aţi şti cât e de voinic!... E cât tata, ba şi mai înalt, poartă nişte haine largi, încheiate la trei nasturi, şi are şi ochelari.

Credeam că Igor Alexandrovici o să strige la noi. Dar el, nimic! Ne—a spus foarte liniştit cât cheltuieşte statul cu fiecare dintre noi şi cât este de important să învăţăm bine şi să avem grijă de avutul şcolii şi de şcoală. Ne—a mai spus că cine strică avutul şi pereţii şcolii păgubeşte întregul popor, pentru că toţi banii din care se întreţin şcolile sunt daţi de popor. La sfârşit, Igor Alexandrovici a mai adăugat:

—Cred că băiatul care s—a apucat să mâzgălească pereţii n—a vrut să păgubească şcoala. Uite, dacă se scoală şi îşi recunoaşte singur greşeala, dă dovadă că e cinstit şi că a făcut tot ce a făcut fără să se gândească.

Pe mine, drept să vă spun, m—a mişcat grozav tot ce a spus Igor Alexandrovici. Credeam că Igor Gracev se va ridica în picioare şi va mărturisi că el e vinovatul. Se vede însă că Igor nu ţinea să—şi dovedească cinstea. Nu s—a mişcat şi nici n—a deschis gura. Atunci, Igor Alexandrovici ne—a mai spus că, după părerea lui, celui care a mâzgălit peretele îi este ruşine să—şi recunoască greşeala, dar nu face nimic. Să stea, să se mai gândească la fapta lui şi, când se va simţi mai curajos, să vină la el, în cancelarie.

Când să plecăm acasă, preşedintele detaşamentului nostru de pionieri, Tolea Diojkin, s—a apropiat de Igor Gracev şi i—a zis:

—Caraghiosule! Ce ţi—a venit să mâzgăleşti peretele? Vezi ce—a ieşit acum?

Igor dădu din mâini:

—Parcă am vrut!

—Atunci de ce l—ai mâzgălit?

—Ştiu şi eu?! Mi—a venit să desenez şi am desenat, aşa, fără să mă gândesc.

—„Fără să mă gândesc!" Auzi la el!... Şi—acum, din cauza ta, toată clasa pate ruşinea!

—De ce toată clasa?

—Pentru că oricare dintre noi poate fi bănuit!

—De ce? Dacă venea un băiat din altă clasă şi ne mâzgălea peretele?

—Ei, hai, lasă, şi să nu se mai întâmple altă dată! spuse Tolea.

—Bine, n—o să se mai întâmple. Am vrut numai să fac o încercare, căută să se dezvinovăţească Igor.

A luat apoi o cârpă şi s—a apucat să şteargă marinarul de pe perete. Numai că a feştelit—o: marinarul nu s—a şters de tot şi în jurul lui s—a făcut o pată cât toate zilele. Când au văzut băieţii asta, i—au smuls cârpa din mână, ca să nu strice mai rău peretele.

După şcoală ne—am dus iar la fotbal şi am jucat până s—a întunecat. În drum spre casă, Şişkin m—a rugat să trec pe la el şi atunci am descoperit că stă tot pe strada noastră, într—o casă de lemn cu un etaj, foarte aproape de noi. Pe strada noastră, toate celelalte case sunt mari, ca a noastră, cu patru şi cu cinci etaje. De când mă tot întrebam cine o fi stând în casa aceea atât de mică! Când colo, tocmai Şişkin! Nu prea mă trăgea inima să mă duc la el, fiindcă era târziu, dar el nu m—a lăsat:

—Ştii, o să mă certe acasă că am stat atât de târziu! Dar dacă vii şi tu cu mine, scap!

—Bine, dar şi pe mine o să mă certe mama!

—Nu—i nimic. Uite, dacă vrei, mergem întâi la mine, şi după aia mergem împreună la tine. Aşa scăpăm amândoi. N—o să mă certe nici pe mine, nici pe tine!

—Bine! m—am învoit eu.

Am intrat pe uşa din faţă şi am urcat pe o scară de lemn care scârţâia şi avea o balustradă ştirbă. Şişkin a ciocănit într—o uşă căptuşită cu muşama neagră, din care ieşeau pe alocuri smocuri de pâslă roşiatică.

—Ce—i cu tine, Kostea? Unde mi—ai stat pîn' la ora asta? îl întrebă maică—sa, în timp ce ne deschidea uşa.

—Uite, mamă, ăsta e colegul meu de şcoală, Maleev. Stăm în aceeaşi bancă.

—Hai, intraţi! spuse mama lui, parcă mai puţin supărată. Şi am intrat în antreu.

—Vai de mine şi de mine! Ce e cu voi? Ia uitati—vă în ce hal sunteţi!...

M—am uitat la Şişkin: era roşu ca un rac, pe obraji şi pe frunte i se vedeau nişte dâre de murdărie, iar vârful nasului îi era negru. Cred că nici eu nu arătam mai bine, fiindcă mă nimerise şi mingea peste faţă. Şişkin îmi dădu un ghiont:

—Hai să ne spălăm! Vai de tine dacă te duci aşa acasă! Am intrat într—una din odăi, unde era mătuşa lui.

—Uite, mătuşă Zina, ăsta e colegul meu de clasă, Maleev, spuse el.

Mătuşa Zina era foarte tânără. Am crezut la început că e sora lui mai mare, dar nu era sora, ci mătuşa lui. Se uită la mine zâmbind. Se vede că eram foarte caraghios aşa, murdar. Şişkin mă ghionti iar. Ne—am dus apoi la lavoar şi am început să ne spălăm.

— Ascultă, Vitea, ţie îţi plac animalele? mă întrebă Şişkin în timp ce mă spălam pe faţă.

—Depinde care, zic eu. Tigrii şi crocodilii numi plac. Muşcă!

—Eu nu te—am întrebat de tigri şi de crocodili. Şoarecii îţi plac?

—Nici şoarecii nu—mi plac, zic eu. Strică lucrurile, rod tot ce găsesc.

—Ba nu rod nimic. De unde ai mai scos—o şi p—asta?

—Lasă că ştiu eu! Nu mi—au ros odată o carte în raft!

—Se vede că nu le—ai dat de mâncare!

—Atât ar mai lipsi, să dau de mâncare la şoareci!

—De ce nu? Eu îi hrănesc în fiecare zi! Le—am făcut şi o căsuţă...

—Ce, eşti nebun? Cine a mai auzit să faci case pentru şoareci?!

—Dar bine, Vitea, trebuie să trăiască şi ei undeva! Hai cu mine să—ţi arăt căsuţa şoarecilor!

Am terminat repede cu spălatul şi ne—am dus în bucătărie. Acolo, sub masă, zării o căsuţă făcută din cutii de chibrituri, cu o mulţime de ferestre şi uşi, pe care ieşeau întruna nişte vietăţi mici şi albe. Se

căţărau sprintene pe pereţi, se plimbau puţin şi se întorceau iar în căsuţă. Până şi în gura coşului de pe acoperiş — avea şi coş căsuţa aceea — se zărea un botişor trandafiriu şi doi ochişori ca nişte mărgeluţe.

Am rămas cu gura căscată.

—Ce fel de animale sunt astea? întreb eu.

—Ce să fie? Şoareci!

—Nu vorbi prostii. Şoarecii sunt cenuşii. Nu vezi că ăştia sunt albi?

—Sunt şoareci albi! Ce, n—ai mai văzut şoareci albi? Şi Şişkin prinse un şoricel şi mi—l dădu să—l ţin în mână. Era alb ca laptele: numai codiţa lui lungă era trandafirie. Şedea liniştit în palma mea şi mustăcea cu botişorul lui roz, de parcă ar fi adulmecat aerul, iar ochişorii îi erau roşii ca două boabe de coral.

—La noi acasă nu sunt şoareci albi! Avem numai şoareci cenuşii! am exclamat eu.

—Ăştia nu trăiesc prin case, îmi răspunse Şişkin, râzând. Ăştia se cumpără. Am luat de la magazinul zoologic patru şoareci, şi vezi cum s—au înmulţit? Dacă vrei, îţi dau şi ţie o pereche.

—Dar ce le dai de mâncare?

—De toate. Şi crupe, şi pâine, şi lapte...

—Bine. Dacă—i aşa, dă—mi şi mie doi!

Şişkin făcu rost de o cutie de carton, în care puse doi şoareci, şi băgă cutia în buzunar.

—Îi duc eu. Tu nu ştii să umbli cu ei şi mi—e teamă să nu—i striveşti! spuse el.

Ne—am îmbrăcat apoi repede, pregătindu—ne de plecare.

—Încotro mai porneşti? îl întrebă pe Kostea mama lui.

—Mă întorc numaidecât. Mă duc puţin până la Vitea, i—am făgăduit...

Am ieşit în stradă şi, cât ai clipi, am şi ajuns acasă. Mama, când a văzut că nu sunt singur, nu m—a mai certat că întârziasem.

—Uite, mamă, ăsta e colegul meu de şcoală, Kostea, i—am spus eu.

—Eşti un elev nou, Kostea, nu—i aşa? îl întrebă mama.

—Da. Am venit de curând la şcoala asta.

—Dar până acum unde ai învăţat?

—La Nalcik, unde locuiam. Numai că mătuşa Zina a terminat şcoala medie şi a vrut să urmeze arta dramatică; ne—am mutat aici, fiindcă la Nalcik nu e nici o şcoală de—asta.

—Ei, dar spune—mi unde îţi place mai mult, aici sau la
Nalcik?

—La Nalcik e mai bine, dar şi aici e bine. Am mai stat şi la Krasnozavodsk. Şi acolo era bine...

—Dacă îţi place oriunde, înseamnă că ai un caracter bun.

—Nu. Am un caracter prost. Mama zice că am un caracter slab şi că n—am să fac nimic în viaţă.

—De ce zice mama ta asta?

—Dacă nu—mi fac niciodată lecţiile la vreme!

—Aha, înţeleg! Eşti ca şi Vitea. Nici lui nu—i place să—şi facă lecţiile la timp. Ştiţi ceva, băieţi? Trebuie să vă schimbaţi firea amândoi: şi tu, şi Vitea!

Între timp intrase şi Lika în odaie. I—am spus lui Şişkin:

—Uite, asta e sora mea, Lika.

—Bună seara! zise Şişkin.

—Bună seara! îi răspunse Lika şi se uită lung la el, de parcă nu era un băiat ca oricare altul, ci vreun tablou de la o expoziţie.

—Eu n—am surori, spuse încet Şişkin. Şi nici fraţi n—am. N—am pe nimeni! Sunt singur—singurel!

—Şi ai vrea să ai o soră sau un frate? întrebă Lika.

—Aş vrea. Le—aş face jucării, le—aş da animale şi aş avea grijă de ei. Mama zice mereu că sunt nepăsător. Dar de ce sunt nepăsător? Fiindcă n—am cui purta de grijă!

—Dar de mama ta nu ai grijă?

—Cum să am, dacă ea se duce la lucru şi eu o aştept, o aştept de mi se urăşte... şi abia seara vine?! Ba câteodată mai pleacă şi seara!

—Dar ce e mama ta?

—Şofer. Merge cu automobilul!

—Atunci de ce nu—ţi porţi de grijă ţie, ca să—i fie ei mai uşor?

—Ştiu şi eu! zise Şişkin.

—Ţi—ai găsit haina? îl întrebă deodată Lika.
—Care haină? A, da! Am găsit—o, fireşte că am găsit—o. Era pe terenul de fotbal, unde o lăsasem.
—Să ştii că, dacă ai să ţi—o tot uiţi, odată şi odată ai să răceşti! îi spuse Lika.
—Nu, nu răcesc.
—Ba da! Că o să vină iarna şi ai să—ţi uiţi căciula sau paltonul cine ştie pe unde!
—Nu, paltonul nu—l uit eu... Ascultă, Lika, îţi plac şoarecii?
—Şoarecii... hmm! Aşa şi aşa, şopti codinduse Lika.
—Uite, dacă vrei, îţi dau doi şoricei.
—Nu, lasă...
—Dacă ai şti ce cuminţi sunt! spuse şişkin şi scoase din buzunar cutia cu şoricei.
—Vai, ce drăgălaşi sunt! strigă Lika, dând cu ochii de ei.
—Ascultă, Kostea, de ce îi dai şoarecii mei? am zis eu, speriat. Întâi mi—i dai mie, şi acum îi dai ei! Cum vine asta?
—Stai puţin, că pe ăştia numai i—i arăt. De dat am să—i dau alţii. Mai am, n—ai văzut? îmi răspunse Şişkin. Sau, dacă vrei, i—i dau ei pe ăştia, şi ţie ţi—aduc alţii!
—Ba nu, ba nu, fu de părere Lika. Pe ăştia lasă—i lui!
—Bine. Ţie am să—ţi aduc mâine alţii. Pe ăştia, nu—i aşa, ţi—i arăt numai...

Lika întinse amândouă mâinile, să ia şoarecii:
—Nu muşcă?
—Cum să muşte? Sunt atât de blânzi!...

După ce a plecat Şişkin, am căutat cu Lika o cutie de prăjituri, am tăiat în ea ferestruici şi uşiţe şi am pus şoarecii înăuntru. Cum s—au văzut în căsuţa lor, şoarecii şi—au scos botişoarele pe la geamuri, şi era mai mare hazul să te uiţi la ei. Numai că din pricina lor m—am apucat iar târziu de lecţii şi, după obiceiul meu, am făcut întâi ce era mai uşor şi am lăsat pentru la urmă aritmetica. Dar se nimerise şi de data asta o problemă grea. Ce era să fac? M—am lăsat păgubaş. Am închis cartea şi mi—am pus toate lucrurile în ghiozdan, hotărât să copiez a doua zi problema de la vreun coleg. Dacă m—aş fi apucat s—o rezolv singur, mama ar fi văzut că nu—mi făcusem încă lecţiile şi m—ar fi certat că le tot las pentru seara, şi tata ar fi început iar să—mi explice problema. Frumos ar fi fost să—l iau de la treaba lui? Mai bine să—şi vadă de desenele pentru invenţia lui sau să se gândească la vreun nou model.

Cât mi—am făcut eu lecţiile, Lika a aşternut în căsuţa şoarecilor câteva ghemotoace de vată, să le înjghebeze şi lor un culcuş! Le—a presărat crupe şi firimituri de pâine, ba le—a pus şi o farfurioară cu lapte. Dacă te uitai pe ferestruică, vedeai cum stau şoarecii în căsuţă şi mănâncă. Din când în când, câte unul se aşeza pe lăbuţele dinapoi şi începea să se spele. Vai, ce caraghios era! Îşi freca aşa de repede botişorul cu lăbuţele, că te apuca râsul! Lika a stat tot timpul în faţa căsuţei, s—a uitat pe ferestruică şi s—a prăpădit de râs!
—Ce bun e colegul tău, Vitea! mi—a spus ea când m—am apropiat şi eu să mă uit la şoareci.
—Cine? Kostea? am întrebat—o eu.
—Da.
—De ce ţi se pare că e bun?
—E atât de politicos! Vorbeşte atât de frumos! A stat de vorbă şi cu mine!
—Şi de ce să nu fi stat de vorbă cu tine?
—Dacă sunt fată...
—Şi ce? Dacă eşti fată, nu se poate sta de vorbă cu tine?
—Alţi băieţi nu vorbesc. Ţin nasul pe sus. Mi—ar plăcea să fii prieten cu Şişkin...

Aş fi vrut să—i spun că nu e cine ştie ce de capul lui, că—şi copiază lecţiile de la alţii şi că mi—a pătat caietul, dar, nu ştiu de ce, i—am răspuns:
—Ştiu că e băiat bun. Eu n—am colegi răi. La noi în clasă toţi băieţii sunt buni!

CAPITOLUL IV

Au trecut de atunci vreo trei zile, poate patru sau poate cinci, nu—mi mai aduc bine aminte, când, iată că la o lecţie, responsabilul gazetei noastre de perete, Serioja Bukatin, se scoală în picioare şi spune:
—Olga Nikolaevna, în colectivul nostru, de redacţie nimeni nu ştie să deseneze frumos. Anul trecut desena Fedea Rîbkin, dar acum n—are cine, şi gazeta de perete nu mai este deloc interesantă! Trebuie neapărat să ne alegem un desenator!
—Să alegem pe cineva care ştie să deseneze frumos, spune Olga Nikolaevna. Uite ce zic eu: mâine să—şi aducă fiecare desenele şi o să—l alegem pe cel care desenează mai bine.
—Dar cine n—are desene? întrebară băieţii.
—Cine n—are, să deseneze azi. Să pregătească fiecare măcar câte un desen. Doar nu e cine ştie ce greutate!
—Bine! încuviinţarăm noi.

A doua zi, toţi băieţii au adus desene. Unii au adus schiţe făcute mai de mult, alţii desene noi. Au fost băieţi care au venit cu teancuri întregi de desene. Igor Gracev, de pildă, a adus un album întreg. Am adus şi eu câteva. Ne—am înşirat desenele pe pupitre, şi Olga Nikolaevna le—a cercetat pe rând. Până la urmă s—a oprit lângă Igor Gracev şi a început să se uite la albumul lui. Igor desenase numai mări, corăbii, vapoare, bărci şi goelete.
—Igor Gracev desenează cel mai bine! a spus Olga Nikolaevna. El să fie desenatorul nostru!

Când a auzit Igor asta, a început să zâmbească. Dar Olga Nikolaevna mai întoarse o filă a albumului şi, ce credeţi? Igor desenase şi un marinar, cu tricou vărgat şi cu luleaua în gură, leit cel de pe perete! Când a văzut una ca asta, Olga Nikolaevna s—a încruntat şi s—a uitat drept în ochii lui Igor. Igor s—a fâstâcit, s—a roşit şi a şoptit:
—Eu am desenat pe perete...
—Ei, vezi?! Când am întrebat cine a făcut pozna aceea, n—ai vrut să recunoşti! Nu e frumos, Igor. Nu e cinstit! De ce—ai făcut asta?
—Nu ştiu nici eu de ce, Olga Nikolaevna! Aşa... din greşeală. Nu m—am gândit...
—Tot e bine că recunoşti măcar acum! După oră să te duci la tovarăşul director şi să—i ceri iertare.

După lecţie, Igor s—a dus la tovarăşul director şi i—a cerut iertare. Numai că Igor Alexandrovici, după ce l—a ascultat liniştit, i—a spus:
—Statul a cheltuit o grămadă de bani pentru renovarea şcolii. Acum însă, după ce tu ai mâzgălit pereţii, nu mai are cine să—i cureţe. Du—te acasă, mănâncă şi după—masă vino iar la şcoală.

Igor, ce era să facă? S—a dus şi după—masă la şcoală. Când a ajuns acolo, i s—a dat o găleată cu var şi o bidinea şi băiatul a zugrăvit frumos peretele până ce nu s—a mai văzut micul marinar.

Noi am crezut că, după toată povestea asta, Olga Nikolaevna n—o să—l mai lase să fie desenator. Dar Olga Nikolaevna a spus:
—E mai bine să desenezi pentru gazetă, decât să mâzgăleşti pereţii!

L—am ales desenator în colectivul de redacţie şi eram mulţumiţi cu toţii. Bucuros eram şi eu,

numai că, la drept vorbind, nu prea aveam de ce, şi am să vă spun din ce cauză.

Mă luasem după Şişkin şi nu—mi mai făceam niciodată problemele acasă. Când mă căutai, le copiam de la băieţi! Vorba ceea: „Spune—mi cu cine te—nsoţeşti, ca să—ţi spun cine eşti".

„De ce să—mi mai bat capul cu problemele astea? îmi ziceam eu. Tot nu le pricep! Mai bine să le copiez, şi gata povestea! Merge şi mai repede, şi nici nu se mai supără cei de acasă, că nu sunt în stare să le fac singur!"

Nu ştiu cum, dar mă învârteam să le copiez ba de la unii, ba de la alţii. Partea proastă era că Tolea Diojkin, preşedintele detaşamentului nostru, mă tot mustra:

—Aşa, tot copiind de la alţii, n—ai să mai înveţi niciodată să rezolvi o problemă!

—Nici n—am nevoie! îi răspundeam eu. Ce să fac dacă nu mă pricep la probleme?! Dar fii fără grijă, că am să trăiesc eu şi fără aritmetică!

Fireşte, nu—i cine ştie ce scofală să copiezi, însă, dacă te ascultă în clasă, s—a zis! Numai în suflat îţi mai e nădejdea! Bine că mai suflau băieţii. Toate ar fi fost cum ar fi fost dacă Gleb Skameikin, care nu—şi mai găsea astâmpăr din ziua când îşi luase angajamentul să lupte împotriva suflatului, nu mi—ar fi făcut una boacănă: i—a îndemnat pe băieţii din colectivul de redacţie al gazetei de perete să facă o caricatură în care să—şi bată joc de mine. Şi uite aşa, într—o bună dimineaţă apăru la gazeta de perete o caricatură a mea. Mă desenaseră lângă tablă, ca şi cum aş rezolva o problemă, şi aveam nişte urechi de măgar. Asta, ca să aud mai bine ce mi se suflă! Sub caricatură mai era şi o poezie nesuferită:

Vitea al nostru şi suflatul
Sunt prieteni amândoi:
Dar suflatul o să—l piardă
Şi—o să capete un doi!

sau cam aşa ceva, că nu mai ţin bine minte. Ce mai vorbă: o aiureală! Eu, fireşte, m—am făcut foc şi am înţeles îndată că Igor Gracev mă desenase, fiindcă înainte, când nu colabora el la gazeta de perete, nu apăreau nici un fel de caricaturi!

M—am apropiat de el şi i—am spus:

—Ascultă, Igor! Ia imediat caricatura de—acolo, dacă vrei să nu dai de bucluc!

Dar el:

—N—am dreptul i—o iau. Eu nu sunt decât desenator... Mie mi s—a spus s—o fac şi am făcut—o, dar de luat nu pot s—o iau!

—Dar cine o poate lua?

—Asta e treaba responsabilului. El hotărăşte. M—am dus atunci la Serioja Bukatin şi i—am spus:

—Aha!... Tu ai făcut isprava asta! Cu tine n—ai pus să se facă nici o caricatură, dar cu mine, da!

—Da' ce crezi tu, că eu public caricaturi aşa, cum îmi trăsneşte prin cap? Doar avem un colectiv de redacţie şi hotărâm totul în colectiv! Gleb Skameikin a scris versurile şi a spus să facem şi o caricatură, fiindcă trebuie să luptăm împotriva suflatului. Nu ştiu dacă ai aflat, dar noi am hotărât într—o adunare a colectivului de conducere a detaşamentului să nu se mai sufle în clasă!

Atunci am tăbărât asupra lui Gleb Skameikin:

—Scoate desenul, zic, scoate—l îndată, dacă vrei să nu te fac praf!

—Cum vine asta: „praf"? mă întrebă el, fără să priceapă.

—Vine aşa, că te fac praf, şi gata!

—Ei, ştii că eşti grozav! zice Glebka. Ce, crezi că ne e frică de tine?!

—Nu vă e frică? Bine! Să ştii c—am să—l rup chiar eu de la gazetă!

—Ba nu, n—ai dreptul să—l rupi! îmi spune Tolea Diojkin. Doar nu scrie acolo nici o minciună. Şi chiar dacă ar scrie, tot n—ai voie să—l rupi. N—ai decât să scrii o dezminţire.

— Aha! zic eu. O dezminţire? Staţi că vă arăt eu dezminţire! Toţi băieţii se adunaseră în faţa gazetei de perete, se uitau la caricatură şi se prăpădeau de râs. Eu însă eram hotărât să nu las povestea asta aşa şi m—am aşezat să scriu o dezminţire. Partea proastă e că n—a ieşit nimic, fiindcă nu ştiam cum s—o scriu. M—am dus atunci la instructorul nostru de pionieri, Volodea, i—am spus tot ce mi se întâmplase şi că nu ştiu cum se scrie o dezminţire.

—Bine, să te învăţ eu, îmi răspunse Volodea. E foarte uşor: n—ai decât să scrii că ai să te îndrepţi şi ai să

înveţi mai bine. Atunci, vezi tu, n—o să mai fie nevoie să ţi se sufle. Articolul tău o să fie publicat la gazeta de perete şi eu am să pun să se scoată caricatura!

Zis şi făcut! M—am aşezat din nou în bancă şi am scris un articol pentru gazetă, în care îmi luam angajamentul să învăţ mai bine şi să nu mă mai bizui pe suflat.

A doua zi, caricatura a fost scoasă şi articolul meu a fost publicat în locul cel mai potrivit. Nu mai puteam de bucurie. Aveam chiar de gând să mă apuc mai serios de învăţătură, dar nu ştiu de ce am tot amânat treaba asta şi, peste câteva zile, când am dat teză la aritmetică, m—am ales cu un doi. A mai căpătat şi Saşa Medvedkin unul, aşa că am fost doi „fruntaşi" în clasă! Olga Nikolaevna ne—a trecut doi—urile în carnete şi ne—a spus să dăm carnetele la semnat părinţilor.

În ziua aceea am pornit amărât spre casă, gândindu—mă cum să scap de nota asta nenorocită şi cum să—i spun mamei, ca să nu se supere prea tare!

—Fă şi tu cum a făcut Mitea Kruglov, îmi spuse pe drum Şişkin.

—Cine e Mitea Kruglov?

—Era coleg cu mine, când învăţam la Nalcik...

—Şi cum a făcut?

—Uite cum: când s—a pricopsit odată cu un doi, s—a dus acasă şi n—a spus nimic. S—a aşezat posomorât într—un colţ şi a tăcut. A tăcut el un ceas, a tăcut două şi nu s—a dus nicăieri. Până la urmă, maică—sa, mirată, l—a întrebat:

—„Ce—ai azi, Mitea?"

—„Nimic."

—„De ce stai atât de abătut?"

—„De—aia!"

—„Te pomeneşti că iar ai făcut vreo năzbâtie la scoală?"

—„N—am făcut nici o năzbâtie."

—„Te—ai bătut cu cineva?"

—„Nu!"

—„Ai spart vreun geam?"

—„Nu!"

—„Ciudat!" face maică—sa.

Veni şi vremea mesei. Mitea se aşeză la locul lui, dar de mâncat nu mâncă nimic!

—„De ce nu mănânci, Mitea?"

—„Nu vreau!"

—„Nu ţi—e foame?"

—„Nu!"

—„Du—te şi te plimbă puţin şi să vezi ce poftă de mâncare ai să capeţi!"

—„Nu vreau!"

—„Asta nu vrei, aia nu vrei, atunci ce vrei?"

—„Nimic!"

—„Nu cumva eşti bolnav?"

—„Nu!"

Maică—sa îi pipăi fruntea şi—i puse termometrul. Apoi spuse:

—„N—ai temperatură. Atunci ce—i cu tine, băiete? Mă scoţi din fire!"

—„Am căpătat un doi la aritmetică."

—„Ptiu! zise maică—sa. Şi pentru un doi ai născocit tu toată comedia asta?"

—„Da!"

—„Decât să faci teatru cu mine, mai bine te—ai pune cu burta pe carte. Atunci n—ai mai căpăta nici un doi!" se răsti la el maică—sa.

Şi cu asta, gata, nu i—a mai spus nimic; şi Kruglov atâta aştepta!

—Bine! am încuviinţat eu. Hai să zic că o dată a mers, dar a doua oară, când a încercat să facă la fel, maică—sa a ştiut de la început că a căpătat un doi!

—N—avea tu grijă, că a doua oară a născocit el altceva!

—Ei, Kruglov ăsta era, se vede, foarte deştept! am spus eu.

—Da, foarte deştept. Când îl căutai, avea câte un doi, dar de fiecare dată născocea fel de fel de poveşti,

ca să nu—l certe maică—sa prea tare.

M—am întors acasă hotărât să fac şi eu ca Mitea Kruglov: m—am aşezat pe un scaun, am lăsat capul în jos şi mi—am luat o mutră acră, dar ştiţi... acră de tot! Mama, bineînţeles, a băgat imediat de seamă şi m—a întrebat:

—Ce—i cu tine, Vitea? Nu cumva ai luat vreun doi?

—Ba da! zic eu.

Şi mama, dă—i cu gura la mine!

Dar despre asta nu face să vă mai povestesc. Nu e interesant!

A doua zi a căpătat şi Şişkin un doi la limba rusă şi s—a ales şi el cu un perdaf serios acasă. Iar a treia zi, ce să vezi? Ne—au făcut din nou caricatura la gazeta de perete! Ne desenaseră, pe mine şi pe Şişkin, mergând pe stradă, şi după noi alergau câteva doiuri cu picioare!

Când am văzut una ca asta, m—am supărat foc şi iar m—am dus la Serioja Bukatin:

—Ce—i porcăria asta! Când o să se sfârşească toată povestea asta?

—De ce te superi? zise mirat Serioja. Este sau nu adevărat că aţi căpătat câte un doi?

—Parcă numai noi! Şi Saşa Medvedkin are un doi! Pe el de ce nu l—aţi desenat?

—Nu ştiu. Noi i—am spus lui Igor să vă deseneze pe toţi trei, dar el, nu ştiu de ce, v—a desenat numai pe voi!

—Am vrut să vă fac pe toţi trei, mă lămuri Igor, dar n—am mai avut loc. Aşa că am desenat numai doi. Rândul viitor îl fac şi pe al treilea.

—Mie nu—mi pasă de asta! zic eu. Nu mai las eu lucrurile să meargă aşa! Am să scriu o dezminţire!

Şi—i spun lui Şişkin:

—Hai să scriem o dezminţire.

—Cum vine asta?

—Foarte simplu: ne luăm un angajament scris, în care spunem că o să învăţăm mai bine, şi—l publicăm la gazeta de perete. Aşa m—a învăţat Volodea data trecută.

—Bine! zice Şişkin. Scrie—l tu, şi pe urmă îl copiez şi eu.

M—am aşezat iar în bancă şi iar mi—am luat în scris angajamentul că am să învăţ mai bine şi că n—am să capăt niciodată nota doi. Apoi Şişkin l—a copiat după mine. Dar el, mai cu moţ, a adăugat că o să înveţe ca să capete cel puţin nota patru! „Să fie mai convingător", zice.

Ne—am dus cu amândouă articolele la Serioja Bukatin şi i—am spus:

—Uite, dă jos caricatura şi publică—ne articolele la un loc bun.

—Bine!

A doua zi însă, când am venit la şcoală, caricatura era tot la locul ei şi angajamentele noastre nicăieri! Ne—am repezit într—un suflet la Serioja. Serioja îmi zice:

—Uite ce e, Vitea, am discutat angajamentul tău în colectivul de redacţie şi am hotărât să nu—l publicăm deocamdată, fiindcă tu ţi—ai mai luat o dată angajamentul să înveţi mai bine, dar nu ţi l—ai ţinut. Ba, de—atunci, ai mai căpătat un doi!

—Ce—are a face?! zic eu. Dacă nu vreţi să—mi publicaţi articolul, n—aveţi decât, dar caricatura sunteţi datori s—o scoateţi.

—Ba nu, zice el, nu suntem deloc datori! Şi dacă îţi închipui, băiete, că—ţi poţi lua de fiecare dată angajamente pe care să nu ţi le îndeplineşti, te înşeli amarnic!

Dar atunci Şişkin şi—a pierdut răbdarea:

—Eu nu mi—am luat nici un fel de angajament până acum. Articolul meu de ce nu l—aţi publicat?

—O să—l publicăm în numărul viitor, n—avea grijă!

—Cum vine asta? Şi până o să apară numărul viitor, o să atârn aşa, în caricatură?

—O să atârni!

—Bine! zise Şişkin.

Dar eu eram hotărât să nu las lucrurile aşa. În recreaţia următoare m—am dus la Volodea şi i—am istorisit tot. Volodea, după ce m—a ascultat, mi—a spus:

—Uite ce e, Vitea. Am să vorbesc cu băieţii să pregătească cât mai repede o altă ediţie a gazetei de perete şi să vă publice articolele. Peste câteva zile vom ţine o adunare în care se va vorbi despre silinţa la învăţătură, şi articolele voastre vor apărea tocmai la timp!

—De ce nu scot acum caricatura, ca să lipească în locul ei articolele?

—Nu se poate! îmi răspunse Volodea. Dar rândul trecut cum s—a putut?

—Rândul trecut am crezut că ai să te îndrepţi şi am făcut o excepţie. Dar o gazetă de perete nu poate fi stricată oricând şi oricum! Mai ales că noi păstrăm toate gazetele! Din ele se va afla mai târziu cum a lucrat clasa, cum au învăţat elevii. Cine ştie, poate că vreunul dintre noi, când va fi mare, va ajunge un maestru cunoscut, un aviator sau om de ştiinţă. Atunci se vor putea cerceta gazetele de perete şi se va vedea cum învăţa la şcoală!

„Altă drăcie! mi—am zis eu. Dar dacă atunci când am să mă fac mare şi am să ajung un explorator sau un aviator celebru (pentru că eu de mult sunt hotărât să ajung explorator sau aviator celebru), cineva o să dea peste gazeta asta de perete şi o să spună: «Fraţilor, dar ăsta lua şi doi—uri la şcoală! »”

Ce să vă spun, mi—a pierit cheful pentru un ceas întreg şi n—am mai stat la discuţie cu Volodea. Mai târziu însă, încetul cu încetul, m—am liniştit şi mi—am zis că, cine ştie, poate, până m—oi face eu mare, o să am norocul să se piardă gazeta asta şi o să scap de ruşine!

CAPITOLUL V

Caricatura noastră a stat la gazetă o săptămână întreagă. Abia cu o zi înaintea adunării generale a apărut un nou număr al gazetei de perete, fără caricatură şi cu amândouă articolele noastre: al meu şi al lui Şişkin. Mai erau, firește, şi alte articole, dar nu—mi mai aduc aminte ce scria în ele.

Volodea ne—a spus să ne pregătim cu toţii pentru adunarea generală, ca să analizăm situaţia la învăţătură a fiecărui elev în parte. În recreaţia mare, responsabilul grupei noastre, Iura Kasatkin, ne—a adunat şi am început să vorbim despre silinţa la învăţătură. Prea mult n—am avut ce discuta, pentru că toţi băieţii au spus acelaşi lucru: că Şişkin şi cu mine trebuie să ne îndreptăm notele proaste cât mai repede!

Noi, firește, am fost de acord. Parcă nouă ne plăcea să avem note proaste?!

Şi a doua zi am avut adunarea generală a clasei.

Olga Nikolaevna a făcut o dare de seamă asupra situaţiei la învăţătură: ne—a spus cum învăţăm şi cărui lucru anume trebuie să dea fiecare atenţie. Ne—a frecat nu numai pe noi, cei cu doi, dar şi pe cei cu trei, fiindcă cel care învaţă de trei poate uşor să se învârtească şi de un doi! După aceea, Olga Nikolaevna ne—a mai spus că la noi disciplina lasă încă de dorit, că în clasă e zgomot şi că băieţii se mai ţin de suflat.

Ne—am spus, bineînţeles, şi noi părerea. Când spun „noi", e numai un fel de a vorbi, fiindcă, de fapt, eu n—am spus nimic; aveam un doi, nu—i aşa, şi nu era cazul să mă bag prea mult. Trebuia să stau mai în umbră.

Primul a vorbit Gleb Skameikin, care a arătat că vina cea mai mare o are numai suflatul. Pe el îl urmăreşte de mult problema suflatului. A spus că, dacă n—ar sufla nimeni, disciplina ar fi mai bună şi nimeni nu s—ar mai bizui pe ce i se şopteşte din bancă, ci s—ar pune pe învăţătură.

—Uite, de—acum înainte am să suflu dinadins greşit, ca să nu se mai bizuie nimeni pe suflat! încheie Gleb Skameikin.

—N—ar fi colegial! sare Vasea Erohin.

—Cum vine asta? Dar ce, să sufli e colegial?

—Nu! Dacă cineva nu înţelege ceva, trebuie ajutat să înţeleagă, nu să—i sufli! Suflatul face numai rău! spune Vasea.

—De câte ori nu s—a vorbit despre asta! Şi care—a fost rezultatul? Se suflă mai departe!

—Ar trebui demascaţi cei care fac treaba asta!

—Cum să—i demascăm?

—Să scriem despre ei la gazeta de perete!

—Bravo! spune Gleb. Vom porni o campanie împotriva suflatului, la gazeta de perete.

După aceea au luat cuvântul băieţii din grupa întâi şi a doua. Ei au spus că vor lupta pentru onoarea clasei şi şi—au luat angajamentul să înveţe de nota cinci sau cel puţin de patru.

Luând din nou cuvântul, Olga Nikolaevna a spus că, pentru a putea învăţa bine, trebuie să ştim să ne împărţim ziua de lucru. Să ne culcăm şi să ne sculăm mai devreme. Dimineaţa să facem gimnastică şi să stăm, în general, cât mai mult în aer. Lecţiile să nu le facem imediat ce ne întoarcem de la şcoală, ci să ne odihnim mai întâi un ceas şi jumătate — două (tocmai ce—i spuneam şi eu Likăi). Ne—a mai spus că lecţiile trebuie făcute neapărat ziua. Nu e bine să înveţi seara, târziu, fiindcă ţi—e creierul obosit şi nu mai pricepi nimic. Ne—a mai spus că trebuie să facem întâi lecţiile mai grele şi—apoi pe cele uşoare.

Slava Vedeornikov i—a pus o întrebare:

—Uitaţi ce e, Olga Nikolaevna, eu înţeleg că este bine să te odihneşti un ceas — două, după ce ai venit de la şcoală, dar aş vrea să ştiu cum anume trebuie să te odihneşti? Că eu nu sunt învăţat să stau aşa, degeaba, şi să mă odihnesc! Pe mine, odihna asta mă plictiseşte!

—A te odihni nu înseamnă să stai cu braţele încrucişate! Poţi să te duci la plimbare, să te joci, să faci

ceva...
—Dar fotbal putem juca? am întrebat eu.
—Şi fotbalul e bun, mi—a răspuns Olga Nikolaevna. Bineînţeles, dacă nu joci toată ziua! Dacă joci un ceas, ajunge, eşti odihnit şi poţi învăţa mai bine!
—Dar o să înceapă ploile şi o să se desfunde terenul. Atunci unde o să jucăm? întrebă Şişkin.
—Nu—i nimic, băieţi, zise Volodea. O să facem o sală de sport la şcoală şi o să jucăm baschet toată iarna.
—Baschet! sări în sus de bucurie Şişkin. Aşa mai zic şi eu! Eu am să fiu căpitanul echipei... că am mai fost căpitan de echipă la baschet. Pe cuvântul meu!
—Tu întâi să te îndrepţi la limba rusă! îi spuse Volodea.
—De ce să nu mă îndrept? Că eu... am să mă îndrept... Şi cu asta, adunarea generală luă sfârşit...
—Ei, dar văd că v—aţi prostit de tot, băieţi! strigă Volodea, după ce se împrăştiară ceilalţi şi rămase în jurul lui numai grupa noastră.
—De ce? îl întrebarăm noi.
—Cum de ce?
—Toate celelalte grupe s—au angajat să ia numai patru şi cinci, iar voi abia aţi făgăduit să lichidaţi cu dorurile.
—Dar ce, ăilalţi sunt mai breji ca noi? întrebă Leonea Asta—fiev. Dacă ei pot să ia cel puţin patru, de ce să nu luăm şi noi?
—Mare lucru! spuse Vanea Pahomov. Că doar n—or fi mai deştepţi decât noi!
—Ştiţi ceva, băieţi! Hai să facem şi noi la fel! spuse Vasea Erohin. Uite, îmi dau cuvântul de onoare că am să învăţ cel puţin de nota patru! Să dovedim că nu suntem mai prejos decât ceilalţi!

Când am auzit asta, m—am înflăcărat şi eu.
—Bravo! am zis atunci. Aşa e! Băieţii noştri nu sunt cu nimic mai prejos. Ia gîndiţi—vă: ce—ar fi ca în toată grupa noastră să nu fie notă mai mică de patru?! Nici eu nu vreau să rămân în urmă! Îmi iau şi eu angajamentul! E adevărat că până acum nu m—am prea ţinut serios de carte, dar de acum încolo, gata!... Mă apuc de învăţătură! Să vedeţi. Că pentru mine e mult până încep!
—E mult până începi, că pe urmă te porneşti pe plâns şi te laşi păgubaş! mă luă Şişkin peste picior.
—Dar tu ce faci? Nu—ţi iei nici un angajament? îl întrebă Volodea.
—Eu nu—mi iau angajamentul să învăţ numai de patru, adică... făgăduiesc că am să învăţ de patru la toate obiectele, numai la rusă de trei!
—Ia te uită la el ce—i trece prin cap! strigă Iura. Toată clasa o să înveţe de patru, numai el nu! Mă, da' deştept mai eşti!
—Cum să—mi iau un angajament ca ăsta când eu n—am avut niciodată la rusă mai mult de trei?! Da—i bun şi un trei!
—Ia ascultă, Şişkin, ce—i cu tine? îl întrebă Volodea. Ai uitat că ţi—ai luat angajamentul să înveţi la toate materiile cel puţin de patru?
—Când... când mi—am luat eu angajamentul ăsta?

Cum „când"? N—ai scris tu articolul ăla la gazeta de perete? îi zise Volodea şi—i arătă gazeta în care erau publicate angajamentele noastre.
—A, da! Aşa e! spuse Şişkin. Uitasem!
—Ei, ce zici? Făgăduieşti?
—Bine, ce să fac, făgăduiesc! oftă Şişkin.
—Ura! strigară băieţii. Bravo, Şişkin! Nu ne—ai făcut de ruşine. Să luptăm cu toţii pentru onoarea clasei noastre!

Numai că Şişkin era cam mofluz şi tot drumul spre casă n—a deschis gura: era supărat pe mine, fiindcă eu îl povăţuisem să scrie articolul pentru gazetă.

CAPITOLUL VI

Nu ştiu ce are de gând Şişkin, dar eu m—am hotărât să mă apuc serios de învăţătură. „Principalul, mi—am zis eu, este să te ţii de program. Am să mă culc mai devreme, pe la zece, cum spunea şi Olga Nikolaevna. De sculat am să mă scol mai de dimineaţă şi am să—mi mai repet o dată lecţiile înainte de a pleca la şcoală. După şcoală am să joc un ceas şi jumătate fotbal, apoi, cu capul limpede, am să—mi fac lecţiile. După lecţii, o să fac ce—oi pofti: o să mă joc cu băieţii sau o să citesc până ia culcare."

Şi, fiindcă am hotărât aşa, înainte de a mă apuca de lecţii, m—am dus să joc fotbal cu băieţii. Aveam de gând să joc un ceas şi jumătate, cel mult două, dar nu ştiu cum s—a făcut că nici n—am ajuns bine pe terenul de fotbal şi am uitat de toate. Numai când s—a întunecat de—a binelea, mi—am adus aminte de „program"! Şi uite aşa s—a întâmplat că iar m—am apucat târziu de lecţii, când nu—mi mai era capul limpede. Dar m—am jurat că a doua zi n—o să mai joc atât de mult. Numai că a doua zi s—a repetat aceeaşi poveste. Cât a ţinut jocul, mi—am spus: „Încă un gol, şi mă duc acasă", dar, nu ştiu de ce, ori de câte ori se marca câte un punct, mai amânam şi hotăram să mă duc acasă după ce o să mai marcăm unul! Şi uite aşa, am stat până seara. Dar atunci mi—am spus: „Stop! Aşa nu mai merge!" Şi am început să mă gândesc de ce nu merge. M—am gândit ce m—am gândit şi, până la urmă, mi—am dat seama că n—am voinţă. Adică voinţă aş avea eu, numai că nu e puternică, ci slabă, slabă de tot. Când trebuie să fac un lucru, nu mă pot hotărî să—l fac, iar când nu trebuie să fac un lucru, nu mă pot opri să nu—l fac! Uite, de pildă, dacă încep să citesc o carte interesantă, o citesc şi o răscitesc şi nu mă mai pot despărţi de ea, cu toate că trebuie să—mi fac lecţiile sau să mă culc! Degeaba îmi spune mama să mă duc la culcare, degeaba îmi spune tata că e târziu, că eu nu—i ascult şi trebuie să—mi stingă ei lumina, ca să mă las de citit. La fel se întâmplă şi cu fotbalul. N—am destulă voinţă să ies din joc la timp, şi asta—i tot!

Când m—am gândit la toate astea, vă spun drept că m—am mirat şi eu. Până atunci îmi închipuisem că sunt un om cu o voinţă de fier şi cu un caracter hotărât, şi când colo, am constatat că sunt cu totul lipsit de voinţă şi că am un caracter slab. Mă rog, un fel de Şişkin! Mi—am zis că trebuie să—mi educ voinţa. Dar... cum să fac? Cum? De acum încolo va trebui să fac nu ce vreau, ci ce nu vreau! Dacă nu vreau să fac gimnastică dimineaţa, am să fac! Dacă vreau să joc fotbal, n—am să mă duc! Dacă vreau să citesc o carte interesantă, n—am s—o citesc. Şi m—am hotărât să încep chiar din acea zi.

Tocmai în seara aceea s—a nimerit că mama ne—a dat la ceai prăjitura care îmi place mie mai mult şi mi—a dat şi cea mai bună bucată — cea de la mijloc! Dar mi—am zis că, de vreme ce poftesc s—o mănânc, n—am s—o mănânc. Am băut ceai cu pâine, iar prăjitura am lăsat—o.

—De ce n—ai mâncat prăjitura? m—a întrebat mama.

—Să stea aici până poimâine seara, adică două zile în cap! i—am spus eu. Am s—o mănânc poimâine seara!

—Dar ce—i cu tine? Ai făcut vreun legământ? se miră mama.

—Da, zic eu, am făcut un legământ. Dacă n—am să mănânc prăjitura până poimâine seara, înseamnă că am voinţă!

—Dar dacă o mănânci? sare Lika.

—Dacă o mănânc, înseamnă că n—am voinţă. Parcă tu nu—nţelegi!

—Eu cred că n—ai să poţi să te—abţii!
—Om vedea noi...

A doua zi dimineaţa, când m—am sculat, nu aveam deloc chef de gimnastică, dar tot am făcut şi m—am dus apoi la duş, să mă spăl cu apă rece, fiindcă nici de spălat nu prea—mi ardea. Apoi am mâncat şi am pornit la şcoală. Prăjitura a rămas pe farfurioară. Când m—am întors, era tot acolo, numai că o acoperise mama cu capacul de sticlă al zaharniţei, ca să nu se usuce. Am ridicat capacul şi m—am uitat la ea — prăjitura era încă proaspătă. Nici gând să se usuce! Îmi venea s—o mănânc pe loc, dar mi—am învins dorinţa.

În ziua aceea aveam de gând să nu joc fotbal. Voiam să mă odihnesc vreun ceas, un ceas şi jumătate, şi să mă apuc apoi de lecţii. Aşa că, după—masă, asta am făcut. Bine—bine, dar cum să mă odihnesc? Că doar nu te poţi odihni aşa, fără să faci nimic. Odihna înseamnă o joacă sau o treabă plăcută. „Ce să fac? m—am întrebat eu. De—a ce să mă joc?" Dar pe urmă mi—am zis: „Ce—ar fi să mă duc să joc fotbal cu băieţii?"

Nici n—am apucat bine să mă gândesc la asta, că picioarele m—au şi purtat în stradă! Prăjitura a rămas însă la locul ei, pe farfurioară.

Merg eu aşa pe stradă, şi deodată îmi zic: „Stop! Ce faci, Vitea? Dacă ai chef de fotbal, nu trebuie să joci! Aşa se educă voinţa?" Dau să mă întorc, dar iar cad pe gânduri: „Mă duc, mă uit cum joacă băieţii, dar nu intru în joc!" Ajung pe teren şi văd că jocul e în toi. Şişkin mă zăreşte şi—mi strigă:
—Unde umbli, Vitea? Hai, că am încasat zece goluri până acum! Vino, frate, mai repede, să salvezi situaţia!

Şi drept să vă spun, nici n—am băgat de seamă când am intrat în joc!

Acasă, bineînţeles, m—am întors iar târziu. Îmi zic: „Vai, Vitea, ce om lipsit de voinţă eşti! De dimineaţă ai început—o bine si acum ai stricat totul din cauza fotbalului!"

Mă uit şi văd prăjitura pe farfurie. O iau şi o mănânc: „Ce s—o mai păstrez? Că tot n—am pic de voinţă!" Când vine Lika şi dă cu ochii de farfuria goală, zice:
—Aha! N—ai mai putut!
—Ce „n—am mai putut"?
—Ai mâncat prăjitura!
—Ce—ţi pasă? Am mâncat—o şi gata! Ce, era a ta?
—De ce te superi, că doar n—am zis nimic! Şi aşa ai răbdat destul! Ce bine de tine că ai voinţă! Eu n—am nici un pic!
—De ce n—ai?
—Ştiu şi eu? Dacă până mâine n—o mâncai, ţi—o mâncam eu.
—Cum, Lika, tu crezi că am voinţă?
—Sigur că ai!

Când am auzit asta, m—am mai liniştit şi am luat hotărârea ca a doua zi să mă apuc iar de educarea voinţei, cu toate că dădusem greş în ziua aceea. Nu ştiu ce—ar fi ieşit dacă ar fi fost timp frumos, dar a doua zi a început să plouă de dimineaţă şi terenul de fotbal, aşa cum se aştepta Şişkin, s—a desfundat. Unde era să mai jucăm? Şi—apoi, când nu se poate juca, nici n—ai chef de joc! Curios mai e şi omul! Uite, sunt zile în care trebuie să stai acasă, şi băieţii joacă fotbal! Tu, care va să zică, stai şi te gândeşti: „Sărăcuţul de mine! Toţi băieţii joacă, numai eu nu!" Dar dacă stai acasă şi ştii că ceilalţi băieţi stau şi ei pe la casele lor şi că nimeni nu joacă, nici nu te mai gândeşti la asta!

Aşa a fost şi de astă dată. Afară cernea o ploaie măruntă de toamnă şi eu îmi făceam liniştit lecţiile. Toate au mers ca pe roate, până am ajuns la aritmetică! Când a venit rândul aritmeticii, mi—am zis că de ce să—mi mai bat capul singur, mai bine să mă duc la unul din băieţi, să mă ajute el.

Zis şi făcut. M—am îmbrăcat şi m—am dus la Alik Sorokin, pentru că din grupa noastră el e cel mai bun la aritmetică: are totdeauna cinci!

Când ajung la el, îl găsesc la masă, jucând şah de unul singur.
—Bine c—ai venit! zice el. Hai să facem o partidă!
—N—am venit pentru asta, îi spun eu. Ajută—mă mai bine să—mi fac lecţia la aritmetică.
—Da? Bine! Hai! Dar ştii ceva? O să facem la aritmetică mai târziu. Îţi explic eu totul în doi timpi şi trei mişcări! Hai mai bine să jucăm întâi şah. Că tot trebuie să înveţi şi tu să joci! Şahul dezvoltă aptitudini pentru matematică!

—Adevărat? fac eu.
—Pe onoarea mea! De ce crezi tu că învăţ eu bine la aritmetică? Fiindcă joc şah!
—Dacă e aşa, hai! m—am învoit eu.

Am aşezat piesele şi am început să jucăm. Numai că mi—am dat repede seama că nu e chip să joci cu Alik. Nu putea juca liniştit. Dacă greşeam cât de cât, se supăra, el ştie de ce, şi ţipa la mine:
—Joc e ăsta? Unde te bagi? Aşa se mută? Ptiu! Mutare e asta?
—De ce nu e bună mutarea? îl întreb eu.
—Fiindcă am să—ţi iau un pion!
—Ia—l sănătos, zic eu, numai nu ţipa la mine, te rog!
—Cum să nu ţip la tine, dacă joci ca prostul?
—Cu atât mai bine pentru tine! Aşa ai să câştigi mai repede.
—Mie îmi place să câştig când joc cu un om deştept, nu cu un jucător ca tine!
—Cum aşa? După părerea ta, eu nu sunt deştept?
—De, nu prea eşti!

Şi uite—aşa m—a jignit tot timpul, până la sfârşit! După ce a câştigat partida, zice:
—Hai să mai facem una.

Ce—i drept, şi eu mă ambiţionasem şi grozav aş fi vrut să—l bat, ca să—i mai dau puţin peste nas!
—Hai, zic eu, dar fără ţipete. Dacă mai ţipi la mine, te las şi plec!

Şi am luat—o iar de la—nceput. De data asta n—a mai ţipat, dar nici să tacă n—a putut. A pălăvrăgit tot timpul ca un papagal, făcând fel de fel de glume pe socoteala mea:
—Aha! Va să zică aşa! Aha! Ia te uită la el ce deştept este! Ia te uită!...

Ce să vă spun, îmi era şi silă să—l mai ascult!

Am pierdut şi partida asta, şi am mai pierdut, după ea, nu mai ţin minte câte altele.

Până la urmă ne—am apucat şi de aritmetică, dar şi aici şi—a dat în petic! Nu era în stare să explice nimic liniştit:
—E atât de simplu! Cum de nu pricepi? Asta o pricep până şi copiii mici! Ce e greu de priceput aici? Vai de capul tău! Nu e în stare să deosebească scăzătorul de descăzut! Astea le—am făcut în clasa a treia!... Ce—i cu tine, ai picat din lună?...

Eu zic:
—Dacă ţi—e greu să—mi explici, lasă, mă duc la altcineva!
—Eu îţi explic, numai că tu nu înţelegi!
—Ce explici? zic eu. Explică cum trebuie. Ce te priveşte pe tine dacă am picat sau nu din lună?
—Bine, stai, nu te supăra! Îţi mai explic o dată! Dar nu ştiu cum făcea şi dregea, că nu era în stare să—mi explice. M—am muncit aşa cu el până seara târziu şi nu ştiu dacă am înţeles mare lucru. Partea proastă era că nu izbutisem să—l bat niciodată la şah! Dacă n—ar fi fost atât de fudul, calea—valea, nu mi—ar fi părut rău! Dar îmi intrase în cap să—l bat, şi de atunci am început să mă duc în fiecare zi la el, ca să învăţăm la aritmetică. Ei, şi înainte de a ne apuca de aritmetică, jucam şah ceasuri întregi.

Încetul cu încetul am început să mă mai descurc şi uneori izbuteam să mai câştig câte o partidă. Asta se întâmpla rar, e adevărat, dar pentru mine era o mare bucurie: pentru că, în primul rând, când începea să piardă, Alik nu mai trăncănea ca un papagal; în al doilea rând, devenea foarte nervos: sărea de pe scaun, se aşeza iar, se apuca cu mâinile de păr, ca un caraghios. Eu, de pildă, nu mă enervez când pierd, dar nici nu mă bucur când pierde partenerul meu. Alik însă nu—şi poate stăpâni bucuria când câştigă, iar când pierde, e gata să—şi smulgă părul din cap de necaz!

Ca să învăţ mai bine, jucam şah şi acasă, cu Lika. Când se nimerea să fie tata pe—acasă, jucam şi cu el. Într—o zi, tata mi—a spus că are pe undeva o carte, un fel de manual pentru jocul de şah, şi, că mă sfătuieşte să—l citesc dacă vreau să învăţ să joc bine. Când am auzit de cartea asta, m—am apucat numaidecât s—o caut şi am găsit—o într—un coş cu tot felul de cărţi vechi. La început credeam că n—am să înţeleg nimic, dar când am început s—o citesc, am văzut că era scrisă foarte simplu şi pe înţelesul tuturor. Se spunea că la jocul de şah, ca şi la război, trebuie să cauţi să iei cât mai repede iniţiativa, să—ţi mişti cât mai repede piesele înainte, să pătrunzi în poziţiile adversarului şi să—i ataci regele. Se mai arăta acolo cum să începi partidele de şah, cum să te pregăteşti de atac, cum să te aperi, şi multe, multe alte lucruri folositoare. Am citit cartea două zile la rând, şi când m—am dus a treia zi la Alik, am câştigat partidă după partidă. Alik a rămas cu gura căscată şi nu înţelegea ce se întâmplă.

Situaţia se schimbase! După câteva zile ajunsesem să joc atât de bine, încât Alik nici măcar din întâmplare nu izbutea să mă mai bată!

Numai că, din cauza şahului, nu prea aveam timp de aritmetică, şi Alik îmi explica totul în pripă sau, cum s—ar zice, de mântuială. Şah învăţasem eu să joc, dar nu băgăm de seamă să mi se fi dezvoltat aptitudinile pentru aritmetică. Nu se schimbase nimic! Cu aritmetica stăteam tot aşa de prost ca şi până acum! Atunci, ce să fac? M—am gândit să mă las de şah. Şi, dacă ar fi să spun adevărul, mă cam plictisisem de jocul ăsta. Nu—mi mai plăcea să joc cu Alik, că prea pierdea tot timpul!

—Ce? sări Alik când i—am spus că n—am să mai joc. Vrei să te laşi? Tocmai tu, cu aptitudinile tale excepţionale pentru şah? Sunt sigur că, dacă continui să joci, ai să devii un campion celebru!

—Ce aptitudini! zic eu. Află că, dacă te—am bătut, nu e meritul meu! Am învăţat dintr—o carte!

—Din ce carte?

—Dintr—o carte specială. Un fel de manual pentru jocul de şah. Dacă vrei, am să ţi—o dau şi ţie. Să vezi că ai s—ajungi să joci şi tu tot atât de bine ca mine!

Când a auzit Alik asta, n—a mai putut de nerăbdare să citească iute cartea. A venit cu mine până acasă şi, îndată ce i—am dat manualul, s—a dus să—l tocească din scoarţă în scoarţă. Eu însă m—am hotărât să nu mai joc şah până ce n—am să mă îndrept la aritmetică.

CAPITOLUL VII

Instructorul nostru, Volodea, şi—a pus în gând să organizeze la şcoală o serbare dată de artişti amatori. Câţiva băieţi şi—au luat angajamentul să înveţe pe dinafară nişte poezii pe care să le recite, alţii să execute pe scenă câteva exerciţii de gimnastică şi să facă o piramidă; Grişa Vasiliev a spus că o să cânte din balalaică, iar Pavlik Kozlovski, că o să danseze un gopac[1]. Cel mai interesant număr era al lui Vanea Pahomov şi al lui Igor Gracev. Voiau să reprezinte lupta dintre Ruslan şi capul de uriaş, un fragment din poemul lui Puşkin „Ruslan şi Ludmila", care era tipărit în cartea de citire de clasa a patra şi pe care tocmai îl citisem cu toţii. Igor Gracev zicea că o să facă el din placaj capul uriaşului şi că o să—l deseneze, ca să arate cât mai fioros. Tot el o să se ascundă după cap şi o să recite ce trebuie. Vanea o să fie Ruslan. O să—şi meşterească o suliţă de lemn şi, cu ea, o să se abată asupra capului de uriaş.

Şişkin murea să joace şi el şi, până la urmă, m—a convins să ne rugăm amândoi de Olga Nikolaevna, să ne dea voie şi nouă să jucăm. Dar Olga Nikolaevna nici n—a vrut să audă.

—Întâi să vă îndreptaţi notele, ne—a spus ea, şi numai după aceea o să puteţi juca!

Băieţii s—au apucat să—şi înveţe rolurile şi să repete, iar eu şi cu Şişkin umblam hai—hui, aşa fără nici un rost, prin sală, şi ne uitam cu jind la ceilalţi. Igor tăiase dintr—o foaie de placaj capul uriaşului. Falca de jos o făcuse din altă bucată de placaj şi o prinsese în aşa fel, încât monstrul să poată deschide gura. Apoi l—a vopsit şi i—a desenat nişte ochi holbaţi. Când se ascundea în spatele lui şi mişca maxilarul de placaj, mârâind şi vorbind în acelaşi timp, ai fi zis că mârâie şi vorbeşte chiar capul acela! Şi era o plăcere să vezi cum Ruslan, adică Vanea, se năpustea asupra lui, cu suliţa. Atunci, capul uriaşului sufla şi Vanea se arunca într—o parte, de parcă l—ar fi măturat vântul.

Într—un rând îi veni lui Şişkin o idee foarte bună.

—Eu, zice el, am citit ieri „Ruslan şi Ludmila". Acolo scrie că Ruslan călărea un cal. Aici văd că merge pe jos!

—De unde să ia cal? zic eu. Chiar dacă am avea cal, tot nu l—am putea aduce pe scenă!

—Eu am o idee grozavă! spune el. Hai să facem noi doi pe calul.

—Cum să facem pe calul?

—Uite, am un număr din revista „Zateinik". Scrie acolo cum doi băieţi pot închipui un cal pe scenă. Se coase din pânză un fel de piele de cal, în faţă i se face capul, în spate coada, iar dedesubt picioarele! Eu, înţelegi, mă bag în pielea asta, în partea din faţă, şi îmi vâr capul în capul calului; tu te bagi în partea din spate, te apleci şi te ţii cu mâinile de cureaua mea, şi din spinarea ta se face spinarea calului! Calul are patru picioare, nu—i aşa?

Noi doi împreună tot patru picioare avem! Unde merg eu, mergi şi tu, şi gata calul!

—Şi cum să coasem pielea de cal? întreb eu. Dacă am fi fete, ne—am pricepe, că fetele ştiu să coasă, învaţă doar la şcoală!

—Roag—o pe Lika, poate că ne dă ea o mână de ajutor. Când i—am povestit totul şi când am rugat—o să ne ajute,

Lika mi—a răspuns:

---

[1] Gopac — dans popular ucrainean.

—Bine, am să vă ajut. Numai să—mi faci rost de pânză! Ne—am gândit noi, ne—am tot gândit de unde să găsim pânză, şi până la urmă Şişkin a descoperit în pod la el o saltea veche, de care nu mai avea nimeni nevoie. I—am scos toată umplutura, şi faţa i—am arătat—o Likăi, care a spus că s—ar putea să iasă ceva din ea. A luat—o, a descusut—o şi a prefăcut—o în două bucăţi mari de pânză. Pe una ne—a cerut să—i desenăm un cal mare. Am luat atunci o cretă şi am desenat un cal în toată regula, cu cap şi cu picioare. După aceea, Lika a aşezat cele două bucăţi una peste alta şi le—a tăiat cu foarfeca: avea acum două jumătăţi de cal! Le—a cusut apoi pe spinare şi la cap. Kostea şi cu mine am luat şi noi câte un ac şi am ajutat—o. Am avut foarte multă bătaie de cap cu picioarele, fiindcă fiecare picior trebuia cusut separat, ca un burlan. Până să terminăm, ne—am găurit degetele cu acul! Dar, până la urmă, pielea calului a fost gata. A doua zi am făcut rost de nişte curmeie de tei şi de vreo două—trei braţe de fân şi am lucrat mai departe. Am umplut capul calului cu fân, ca să se ţină mai bine, iar din curmeie am făcut coada şi coama. După ce am terminat, ne—am vârât, Kostea şi cu mine, în pielea calului, printr—o gaură pe care o lăsasem în burtă, şi am încercat să mergem. Când ne—a văzut,
Lika s—a prăpădit de râs! Ne—a spus că am făcut un cal destul de bun, dar că mai trebuie să—i băgăm nişte vată pe ici, pe colo, fiindcă îi cam numeri coastele. Ne—a mai spus că ar trebui să—l şi vopsim, ca să nu se vadă de la o poştă că e de pânză. Am ieşit atunci din pielea calului; Lika s—a apucat să—l umple cu vată pe unde trebuia, iar Şişkin a adus de acasă nişte *indolină* cu care se dau podelele şi am colorat pânza. A ieşit o frumuseţe de cal! Am pus din nou mâna pe vopsele şi i—am făcut ochii, nările şi gura, iar la picioare i—am desenat nişte copite. Lika s—a gândit că ar fi mai bine să—i punem şi două urechi, că fără urechi nu era prea frumos. Când am fost gata, ne—am băgat iar în pielea calului.
—I—ha—ha! necheză Kostea.

Lika a început să bată din palme şi era cât pe ce să se înece de râs.
—Zău că e un cal adevărat! strigă ea.

Am încercat să mergem prin odaie şi să zvârlim din picioare. Pesemne că reuşeam de minune, fiindcă Lika râdea tot timpul. Până şi mama, când a venit, s—a prăpădit de râs, uitându—se la calul nostru. Între timp s—a întors şi tata de la lucru şi, când a văzut calul, s—a pus şi el pe râs.
—Pentru ce—aţi făcut asta? ne—a întrebat tata. I—am spus atunci că la noi la şcoală o să fie un spectacol şi că eu cu Kostea o să fim calul.
—E foarte bine că la voi la şcoală se organizează astfel de spectacole. Aşa, băieţii învaţă să se ocupe de lucruri folositoare. Să—mi spuneţi şi mie când o să aibă loc reprezentaţia, ca să vin şi eu! a zis tata.

Ne—am dus la Şişkin, să arătăm calul mamei şi mătuşii lui.
—Poftim! am spus eu. Acum o să vină tata la spectacol, şi noi nici nu ştim dacă o să ni se dea voie să jucăm!
—Tu să taci! s—a stropşit Şişkin. Să nu sufli nimănui o vorbă. O să mergem mai devreme şi o să ne—ascundem în culise. Numai lui Vanea Pahomov să—i spunem, ca să ştie să se urce pe cal înainte de a intra în scenă!
—Bravo! am exclamat eu. Aşa să facem!

Nu vă mai spun cu ce nerăbdare am aşteptat spectacolul. Nici să învăţăm nu mai eram în stare din cauza asta!

În fiecare zi intram în pielea de cal şi umblam de colo—colo, ca să ne antrenăm. Lika a tot cusut sub piele bucăţi de vată şi, până la urmă, calul nostru a ajuns neted şi rotofei. Ca să nu—i atârne urechile ca nişte frunze de brusture, Kostea s—a gândit să le pună pe dinăuntru o sârmă, şi urechile stăteau ţepene, aşa cum trebuie. Apoi Kostea a mai avut o idee: a legat urechile cu aţe. Când trăgeai de ele, calul dădea din urechi ca un cal adevărat!

Ei, dar până la urmă a venit şi ziua mult aşteptată!

Nevăzuţi de nimeni, am ascuns pielea în culise şi am pornit în căutarea lui Vanea Pahomov. Când l—am zărit, Kostea l—a chemat deoparte şi i—a şoptit:
—Ascultă, Vanea, înainte de a intra în scenă, ca să te baţi cu capul de uriaş, treci prin culise. O să găseşti acolo un cal anume pregătit pentru tine. Încalecă pe el, şi gata!
—Despre ce fel de cal e vorba? întrebă Vanea.
—Ce—ţi pasă! E un cal bun! Încalecă pe el, şi el o să te ducă unde trebuie!
—Ştiu şi eu!... stătu la îndoială Vanea. De repetat am repetat fără cal...
—Mă... da' caraghios mai eşti! zise Şişkin. Ascultă—mă pe mine! E mult mai bine cu calul. Şi în Puşkin

scrie că Ruslan era călare. Cum scrie acolo? „Eu călăresc, eu călăresc, şi când te prind nu te slăbesc!" Pe ce călăreşte, dacă nu pe cal? Şi în cartea de citire este o poză în care Ruslan e desenat călare!
—Bine! se învoi Vanea. Nici mie nu—mi prea plăcea să joc rolul ăsta pe jos. Coşcogea viteazul, şi când colo, fără cal!
—Numai, vezi, să nu spui nimănui nimic, că se duce naibii tot efectul! îl sfătui Şişkin.
—Bine, n—am să spun!

Când spectatorii au început să umple sala, ne—am strecurat frumuşel în culise, am pregătit pielea de cal şi am aşteptat. Băieţii se frământau, alergau de colo—colo pe scenă şi controlau decorurile. În cele din urmă răsună ultima bătaie de gong şi începu reprezentaţia. Noi, de unde eram, vedeam şi auzeam bine tot ce se petrecea pe scenă: şi exerciţiile de gimnastică le—am văzut, şi poeziile le—am auzit. Mie, unul, exerciţiile de gimnastică mi—au plăcut grozav. Băieţii erau acompaniaţi de muzică şi le executau frumos, cu precizie, toţi ca unul. Nu degeaba au repetat ei două săptămâni la rând! Apoi s—a tras cortina. La repezeală a fost adusă pe scenă căpăţâna de placaj cu gura mişcătoare, şi Igor Gracev s—a ascuns în spatele ei. Atunci a intrat Vanea. Avea pe cap un coif strălucitor, meşterit din carton, iar în mâini ţinea o suliţă de lemn, poleită.

Vanea se apropie de noi şi ne şopti:
—Ei, unde vă e calul?
—Numaidecât! i—am răspuns noi.

Ne—am vârât la repezeală în pielea calului, şi în faţa lui Vanea apăru deodată un bidiviu.
—Urcă—te! zic eu.

Vanea mi s—a urcat în cârcă şi s—a aşezat bine. Abia atunci mi—am dat eu seama că rolul cailor pe lumea asta nu prea e dulce. Sub greutatea lui Vanea, mă cocoşam de tot. Dar ce era să fac? L—am apucat zdravăn pe Şişkin de curea, ca să am de ce să mă sprijin. Tocmai în clipa aceea se ridică şi cortina.
—Ei! Haide! ne porunci Vanea, adică Ruslan. Şişkin şi cu mine am luat—o la trap şi am nimerit drept în mijlocul scenei. Când ne—au văzut, băieţii din sală au început să râdă cu hohote. Pesemne că le plăcea calul! Noi, drept spre hârca uriaşului!
—Ptru! Ptru! şuieră Ruslan. Încotro aţi pornit—o? Era cât pe ce să vă izbiţi de hârcă! Înapoi!

Ce era să facem?! L—am ascultat şi ne—am dat înapoi. În sală, lumea râdea cu hohote.
—Înapoi, caraghioşilor! ne ocăra Vanea. Nu vă daţi de—a—ndăratele! Întoarceţi—vă în mijlocul scenei! Trebuie să—mi spun monologul!

Ne—am întors iar în mijlocul scenei. Vanea începu să vorbească cu glas ca din mormânt:

— „ Ce oase, câmpule, să—mi spui,
Or fi—ngrăşat pământul tău?"

Recită mult, tânguindu—se în fel şi chip. În timpul ăsta, Şişkin trăgea de aţe şi calul nostru dădea din urechi, ceea ce îi înveselea grozav pe spectatori. În cele din urmă, când Vanea îşi termină monologul, ne şopti:
—Acum, apropiaţi—vă de capul de uriaş!

Ne—am întors şi am pornit spre cap. La vreo cinci paşi, Şişkin a început să sforăie şi să salte, ca şi cum calul s—ar fi ridicat în două picioare, iar eu am prins să zvârl din picioare, ca să arăt că bidiviul s—a speriat de capul uriaşului. Atunci, Ruslan s—a apucat să dea pinteni calului, adică să mă lovească pe mine cu tocurile în coaste. Ne—am apropiat de căpăţâna uriaşului şi Ruslan a început să—i gâdile nările cu suliţa. Uriaşul a deschis gura şi a strănutat de—a răsunat toată sala. Şişkin şi cu mine am sărit înapoi şi am pornit să dăm roată scenei, ca şi cum ne—ar fi suflat vântul. Ruslan era cât pe ce să cadă de pe cal! Partea proastă e că, la un moment dat, Şişkin m—a călcat, şi eu, de durere, am început să sar într—un picior şi să şchiopătez. Vanea s—a pornit din nou să—mi dea pinteni. Ne—am năpustit iar spre hârcă, aceasta a început iar să sufle spre noi, şi iarăşi am fost împinşi în lături. Şi—aşa l—am atacat noi de câteva ori, până ce am început să mă vait:
—Hai odată! zic eu. Terminaţi mai repede, că nu mai pot. Mă doare piciorul!

Atunci ne—am avântat pentru ultima oară asupra capului şi Vanea l—a pocnit cu suliţa atât de tare, încît a căzut toată vopseaua de pe el. Capul s—a prăbuşit, s—a sfârşit reprezentaţia şi calul a ieşit din scenă şchiopătând. Băieţii aplaudau încântaţi. Vanea a descălecat şi a dat fuga să se încline în faţa

spectatorilor, ca un actor adevărat. Şişkin îmi zice:
—Bine, dar şi noi am jucat pe scenă! Trebuie să ne înclinăm şi noi în faţa spectatorilor.

Şi atunci toată lumea a văzut calul apărând pe scenă şi înclinându—se, adică dând din cap. Acest lucru plăcu foarte mult tuturor, şi sala răsună de zgomot şi râsete. Băieţii începură să aplaude şi mai tare. Noi ne—am înclinat şi am fugit, apoi ne—am întors şi ne—am înclinat iar. Atunci Volodea a strigat să se tragă mai repede cortina şi cortina s—a lăsat imediat. Noi am fi vrut s—o ştergem, dar Volodea ne—a prins calul de urechi şi a spus:
—Hai, ieşiţi odată afară! Cine—şi face de cap aici? Şi am ieşit din pielea calului.
—A, voi eraţi?! exclamă Volodea. Cine v—a dat voie să vă faceţi de cap în halul ăsta?
—Dar ce, calul n—a fost bun? se miră Şişkin.
—Calul l—aţi meşterit voi bine, zise Volodea. Dar de jucat, n—aţi jucat cum trebuie! Pe scenă se spuneau lucruri serioase, şi calul vostru se ţinea de năzbâtii. Ba ridica un picior, ba îl lăsa iar jos. Unde aţi văzut voi cal să facă aşa ceva?
—Păi, dacă stai nemişcat, oboseşti! zic eu. Şi nu uita că era şi Vanea călare în spinarea mea. Ştii ce greu e? Cum să stai locului?
—Trebuia să staţi, de vreme ce—aţi ieşit pe scenă. Încă ceva: când Ruslan recita versurile: „Ce oase, câmpule, să—mi spui, or fi—ngrăşat pământul tău ?", publicul a început deodată să râdă. Mă întrebam de ce râde lumea. Doar nu era nimic de râs! Când colo, ce să vezi? Calul dădea din urechi!
—Caii îşi mişcă totdeauna urechile când ascultă! sări Şişkin.
—Ce zor avea să asculte?
—Păi, versurile... a auzit că Ruslan spunea versuri şi a început să dea din urechi!
—Mă rog, dacă ar fi dat din urechi, calea—valea, dar el s—a apucat să—şi fluture urechile de parcă ar fi alungat muşte!
—Aici e vina mea. Am greşit, zise Şişkin. Am tras prea tare de aţă!
—„Am greşit"! îl îngână Volodea. Altă dată să nu vă mai băgaţi nepoftiţi pe scenă!

Eram foarte amărâţi, mai ales că nu ne îndoiam defel că şi Olga Nikolaevna o să ne tragă o săpuneală. Dar Olga Nikolaevna nu ne—a spus nimic, şi asta a fost pentru mine, cum să zic, mai rău decât dacă ne—ar fi muştruluit cum se cuvine pentru neascultarea noastră. Şi—o fi zis pesemne că atât eu cât şi Şişkin suntem nişte băieţi înrăiţi şi că nici nu face să vorbească cineva serios cu noi.

Ei, dar din cauza acestei reprezentaţii şi din cauza şahului nu m—am mai ţinut de învăţătură şi, peste câteva zile, când ni s—au dat notele pe primul trimestru, am văzut că aveam doi la aritmetică!

Ştiam dinainte că o să am doi, dar mă gândeam că mai e până la sfârşitul trimestrului şi că mai am timp să scap de el! Însă nu ştiu de ce trimestrul s—a încheiat atât de repede, că nici nu mi—am dat seama pe ce lume sunt! Şişkin avea şi el un doi, dar la limba rusă.
—De ce ne—or fi dând oare notele tocmai în ajunul sărbătorilor? Uite, mi—a pierit toată bucuria! i—am spus eu lui Şişkin, pe când ne întorceam acasă.
—De ce? a întrebat Şişkin.
—Cum „de ce"? Pentru că trebuie să arăt doiul ăsta acasă!
—Eu n—am să—l arăt acum! a zis Şişkin. De ce să—i stric mamei sărbătorile?
—Bine, dar după sărbători tot o să trebuiască să i—l arăţi! zic eu.
—Ei, după sărbători e altceva, nu ca de sărbători când toată lumea e veselă! Dacă am să viu eu să le—arăt doiul, au să se întristeze! Nu, mai bine să fie veseli! De ce s—o amărăsc degeaba pe mama? Că eu o iubesc pe mama mea!
—Dacă ai iubi—o, ai învăţa mai bine! am ripostat eu.
—Dar ce, tu înveţi mai bine? mi—a întors—o Şişkin.
—Eu? Nu, dar am să învăţ!...
—Ei, şi eu am să învăţ!

Şi cu asta, discuţia noastră s—a sfârşit. Mă hotărâsem să urmez pilda lui Şişkin şi să arăt notele mai târziu, după sărbători, pentru că, nu—i aşa, se întâmplă uneori să ţi se dea notele şi după sărbători... Se întâmplă, nu?

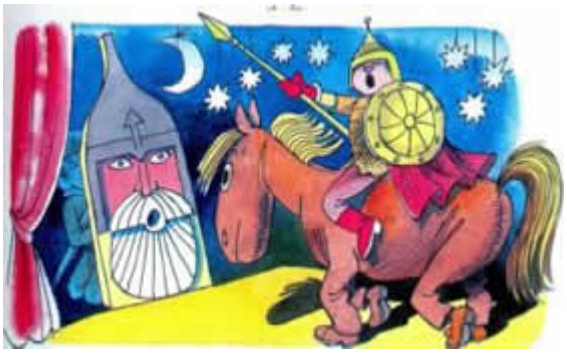

CAPITOLUL VIII

A venit şi ziua mult aşteptată, ziua de 7 Noiembrie, sărbătoarea Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie! M—am trezit odată cu zorile şi am dat buzna la fereastră. Soarele nu răsărise încă, dar se luminase bine. Cerul era curat şi albastru şi toate casele pavoazate cu steaguri roşii şi cu portretul lui Lenin. Eram fericit. Parcă venise din nou primăvara. Nu ştiu de ce te simţi atât de bine în această zi de sărbătoare! Îţi aduci aminte de tot ce e mai bun şi mai plăcut! Visezi la ceva minunat şi ai vrea să creşti cât mai repede, să ajungi foarte puternic şi foarte curajos şi să săvârşeşti fel de fel de fapte eroice. Să străbaţi, de pildă, taigaua îndepărtată, să te caţări pe creste semeţe, să te avânţi cu avionul spre cerul albastru, să cobori sub pământ ca să scoţi fier şi cărbune, să construieşti canale şi să îndestulezi deşerturile cu apă, să construieşti maşini noi şi minunate, pentru ca tata, mama, Olga Nikolaevna să fie mândri de tine.

Iată visurile mele. Şi cred că nici nu—i de mirare să—ţi faci asemenea visuri! Tata spune că în ţara noastră fiecare om poate înfăptui orice, numai să vrea şi să înveţe bine, fiindcă odată, cu mulţi ani în urmă, în ziua aceasta de 7 Noiembrie, i—am izgonit pe capitalişti, care asupreau poporul. Acum, aici, la noi, totul este al poporului. Va să zică şi al meu, fiindcă şi eu fac parte din popor!

Tata mi—a dăruit, cu prilejul acestei sărbători, o lanternă magică, mama o pereche de patine şi Lika o busolă. Eu, pe de altă parte, i—am dat Likăi nişte acuarele. Apoi am plecat cu tata şi cu Lika la uzina unde lucrează tata şi, de—acolo, ne—am dus la demonstraţie, cu toţi muncitorii de la uzină. Pretutindeni răsuna muzică. Toată lumea cânta. Am cântat şi eu, a cântat şi Lika şi nu mai puteam de bucurie. Tata ne—a cumpărat apoi câte un balon: mie unul roşu, şi Likăi unul verde. Când ne—am apropiat de piaţa principală a oraşului nostru, tata ne—a mai cumpărat două steguleţe roşii şi, străbătând toată piaţa, am trecut cu ele în mână prin faţa tribunei.

După aceea ne—am întors acasă şi, nu după mult timp, au început să ne sosească musafiri. Primul a venit unchiul Şura. Ţinea în mână două pachete şi am înţeles imediat că ne adusese daruri.

Unchiul Şura ne—a întrebat mai întâi dacă ne purtăm frumos şi noi am spus că da.

—O ascultaţi pe mama?

—O ascultăm! zicem noi.

—Dar cu şcoala cum staţi?

—Bine! zice Lika.

—Bine! zic şi eu.

Atunci unchiul Şura mi—a dăruit un joc mecanic, iar Likăi nişte cuburi.

Apoi a venit mătuşa Lida şi unchiul Serioja, mătuşa Nadia, unchiul Iura şi, mai târziu, mătuşa Nina, şi toţi m—au întrebat cum învăţ. Eu le—am spus că învăţ bine şi ei mi—au dat daruri. Până la urmă m—am ales cu o grămadă de jucării. Lika, la fel. Şi cum stăteam şi mă uitam lung la toate darurile primite, nu ştiu cum, dar încetul cu încetul mi s—a întristat inima. Începuse să mă mustre conştiinţa: aveam un doi la aritmetică şi totuşi spusesem că învăţ bine! M—am gândit mult la asta, dar până la urmă mi—am dat cuvântul că o să mă apuc serios de învăţătură, ca să nu se mai întâmple niciodată aşa ceva. După ce am luat această hotărâre, tristeţea mea s—a risipit şi m—am înveselit iar.

La 8 noiembrie a fost tot sărbătoare. M—am dus pe la băieţi, au venit şi ei la mine şi ne—am jucat tot felul de jocuri. Seara am făcut proiecţii pe perete cu lanterna magică. La culcare, mi—am pus darurile pe scaun lângă patul meu, iar Lika şi le—a pus şi ea, pe—ale ei, pe un scaun. Am dat drumul celor două baloane cu care fuseserăm la demonstraţie, şi acum stăteau sus, în tavan. Ah, ce frumoase erau !

A doua zi, cum am deschis ochii, ce să vezi? Baloanele noastre zăceau pe podea! Se zbârciseră şi se făcuseră mici, mici de tot! Ieşise gazul acela uşor cu care fuseseră umplute şi nu se mai puteau ridica.

Partea proastă e că în ziua aceea, când m—am întors de la şcoală, nu ştiam cum să fac să—i spun mamei de doiul pe care—l încasasem. Noroc că mama şi—a adus aminte de carnet şi mi l—a cerut. L—am scos tăcut din ghiozdan şi i l—am dat. Mama s—a uitat la note şi, fireşte, numaidecât a văzut pocinogul!

—Poftim! Eram sigură! a zis ea, încruntându—se. Mi—ai umblat hai—hui toată ziua şi acum ai media doi! Şi pentru ce, mă rog? Numai şi numai fiindcă nu vrei să asculţi de nimeni şi de nimic! De câte ori nu ţi s—a spus să—ţi faci lecţiile la timp? Degeaba! Parcă aş vorbi cu pereţii! Sau poate vrei să rămâi repetent?!

Când i—am spus că luasem hotărârea să învăţ mai bine şi să nu mai am doi—uri niciodată, mama m—a luat în râs.

Se vedea cât de colo că nu mai credea în făgăduielile mele. Iar când am rugat—o să—mi semneze carnetul, mi—a spus:

—Nu! Lasă să ţi—l semneze tata!

Asta era mai prost ca orice. Sperasem că o să mi—l semneze mama şi că n—o să mai trebuiască să i—l arăt şi tatii, dar acum mă aştepta o nouă serie de mustrări!... Nu vă mai spun ce amărât eram. Nici de lecţii nu—mi mai ardea!

„Lasă, mi—am zis eu, nu face nimic. Aştept întâi să mă certe tata şi după aia mă apuc de învăţat."

În cele din urmă a venit şi tata de la lucru. Am aşteptat să mănânce întâi, fiindcă, după—masă, e întotdeauna mai bine dispus, apoi i—am pus carnetul în faţă, în aşa fel ca să—l vadă. Tata, bineînţeles, a băgat repede de seamă că pe masă, lângă el, se află carnetul meu şi a început să se uite la note.

—Poftim! Te—ai pricopsit! mi—a spus el, văzând doiul. Spune—mi, nu ţi—e ruşine de colegii tăi?

—Parcă numai eu am doi! am răspuns eu.

—Cum aşa?! Cine mai are?

—Şişkin!

—Şi de ce te iei după Şişkin? Mai bine ai lua pildă de la elevii buni. Sau poate că Şişkin e mare şi tare la voi la şcoală?

—Ba deloc, am spus eu.

—Dacă ai învăţa tu mai bine, l—ai ajuta şi pe Şişkin! Vă place vouă aşa de mult să fiţi mai slabi ca ceilalţi elevi?

—Mie, zic eu, nu—mi place deloc. Eu m—am şi hotărât să mă apuc serios de învăţătură.

—Ai mai spus asta!

—Nu, înainte am spus—o numai aşa, ca să zic ceva, dar acum m—am hotărât cu adevărat!

—Bine, să te vedem!

Tata a iscălit carnetul şi n—a mai scos o vorbă. Mă simţeam chiar jignit că m—a mustrat atât de puţin. Şi—o fi zis că nici nu face să vorbească prea mult cu mine, de vreme ce eu nu mă ţin niciodată de cuvânt şi nu sunt bun de nimic. M—am hotărât deci ca de data asta să—i dovedesc că am voinţă şi să învăţ cum trebuie. Păcat numai că în ziua aceea nu aveam nimic la aritmetică! Dacă aş fi avut, sunt sigur că aş fi rezolvat singur problema! A doua zi l—am întrebat pe Şişkin:

—Ei, ia spune—mi, ţi—a tras maică—ta o săpunea1ă zdravănă pentru doiul ăla?

—Mi—a tras! Şi mătuşa Zina mi—a tras... Mai bine ar fi tăcut! Mi—a spus doar atât: „Las' că te iau eu în primire cum trebuie!" Cum să mă ia în primire? Dar mi—aduc aminte că a mai spus ea odată: „Las' că te iau eu în primire! Am să controlez în fiecare seară cum ţi—ai făcut lecţiile." M—a controlat de vreo două ori, dar pe urmă s—a înscris la cercul dramatic al clubului uzinei de automobile şi, cum venea seara, o şi ştergea! „Am să controlez, zicea ea, mâine." Şi aşa, de fiecare dată, amâna de pe o zi pe alta, iar până la urmă a uitat! Deodată mă pomenesc cu ea că zice: „Ia arată—mi caietele şi spune—mi ce lecţii ai pentru mâine!" Partea proastă era că nu—mi făcusem nici o lecţie. Ştii, mă învăţasem să nu fiu controlat! Acum, înţelegi, nu e seară să nu plece de acasă. Dacă n—are treabă la cercul dramatic, se duce

la teatru...
—Trebuie să se ducă dacă vrea să se facă artistă, am zis eu.
—Bine, bine, asta înţeleg eu, făcu Şişkin. Şi mama urmează cursuri de calificare. Şi mai şi munceşte pe deasupra. De ce nu—mi spune ea niciodată: „Las' că te iau eu în primire!?" Mama mă dojeneşte, zicându—mi că trebuie să învăţ, şi, dacă ţipă la mine, pe ea nu mă supăr niciodată. Dar pe mătuşa Zina am să mă supăr mereu, fiindcă, dacă te—apuci de ceva, nu—i aşa, apucă—te ca lumea, şi dacă n—ai de gând să te—apuci, lasă—te păgubaş! Eu aştept să mă ia mătuşa Zina în primire şi până atunci nu fac nimic... Ce vrei? Ăsta—i caracterul meu...
—Măi, Kostea, tu dai mereu vina pe alţii! zic eu. Mai bine ţi—ai schimba caracterul.
—Ba mai bine ţi l—ai schimba tu! Parcă tu eşti mai breaz!
—Am să învăţ mai bine! am promis eu.
—Am să învăţ şi eu! mi—a răspuns Şişkin.

Numai că tocmai în ziua aceea profesorul nostru de gimnastică, Grigori Ivanovici, ne—a anunţat că sala de sport din şcoala noastră a fost amenajată pentru baschet şi că cine vrea poate să se înscrie în echipa de baschet. Nu vă mai spun ce bucurie a fost pe noi. Toţi băieţii s—au înscris. Eu şi cu Şişkin, firește, am vrut şi noi să ne înscriem, dar Grigori Ivanovici nu ne—a primit.
—Din echipa de baschet pot face parte numai elevii care învaţă bine, ne—a spus el.

Când a auzit Şişkin una ca asta, gata, s—a şi întunecat la faţă. De când aştepta el să joace baschet! Acum, ceilalţi or să joace şi noi o să stăm să ne uităm. Mie, unul, drept să vă spun, nu prea îmi părea rău, fiindcă hotărâsem să mă apuc serios de învăţătură şi să fac orice mi—o sta în putinţă, ca să fiu primit în echipa de baschet.

După lecţii s—a ţinut la noi în clasă o adunare. Olga Nikolaevna ne—a spus că mulţi băieţi s—au îndreptat şi au început să înveţe mai bine. În grupa întâi, lucrurile stăteau cel mai bine. Nimeni nu mai avea doi, şi doar doi băieţi aveau câte un trei. Olga Nikolaevna ne—a mai spus că, în ziua în care n—o să mai aibă nici trei, grupa îşi va îndeplini angajamentul de a avea numai cinci şi patru. La noi în grupă lucrurile stăteau mai prost, fiindcă noi aveam doi de doi: al meu şi al lui Şişkin!

Zice Iura:
—Poftim! Din cauza voastră am rămas codaşi. Trebuie neapărat să facem ceva, ca să ieşim din încurcătura asta!
—Numai ăştia doi sunt de vină! sare şi Leonea Astafiev şi ne arată cu degetul, pe mine şi pe Şişkin. Ce—aveţi de gând? Aţi făcut de ruşine toată grupa! Toată lumea îşi dă silinţa dar dumnealor puţin le pasă! Nimic nu fac! Ascultă, Maleev, de ce înveţi prost? Şi cu toţii au tăbărât asupra mea:
—Ce, nu—ţi dai seama că trebuie să înveţi mai bine?
—Nu înţeleg despre ce este vorba! am bâiguit eu. Eu m—am hotărât doar să învăţ mai bine, şi când colo, văd că iar se vorbeşte de asta!
—Dacă te—ai hotărât, de ce nu înveţi? Astea sunt note? se băgă în vorbă Alik Sorokin.
—Notele mele sunt mai dinainte... Eu m—am hotărât de—abia alaltăieri! i—am răspuns.
—Vai de capul tău! Nu te puteai hotărî mai de mult?
—Staţi, băieţi, nu vă certaţi! interveni Olga Nikolaevna. Cei care au rămas în urmă la învăţătură trebuiesc ajutaţi. În grupa voastră aveţi elevi buni. Uite, eu zic să le dau, lui Şişkin şi lui Maleev, pe cineva să—i ajute!
—Pot să—l ajut eu pe Maleev? întrebă Vanea Pahomov.
—Eu am să—l ajut pe Şişkin! spuse Alik Sorokin. Se poate?
—Sigur că da! răspunse Olga Nikolaevna. E frumos din partea voastră că vreţi să vă ajutaţi colegii!

După adunare, Olga Nikolaevna ne—a chemat, pe mine şi pe Şişkin, în cancelarie şi a stat mult de vorbă cu noi. Ne—a spus că învăţăm prea puţin acasă, că ne facem lecţiile de mântuială, fără să adâncim nimic, şi că din cauza asta ne însuşim slab materia. Memorizăm prea puţin, şi ceea ce memorizăm uităm repede. L—a sfătuit pe Şişkin să—şi facă temele la limba rusă fără să se grăbească, gândindu—se bine la fiecare cuvânt pe care—l scrie; l—a mai sfătuit să înveţe regulile pe de rost, să citească mai mult şi a mai adăugat că o să urmărească mai îndeaproape felul în care îşi face temele date acasă.
—Tu, Vitea, trebuie să munceşti mai mult singur, mi se adresă Olga Nikolaevna. Sunt sigură că, dacă nu—ţi iese o problemă, te duci repede la tata sau la mama să—i întrebi!
—Nu! zic eu. Nu—l mai întreb pe tata niciodată. De ce să—l întrerup de la lucru? Când nu merge, mă

duc la câte un coleg.
—E acelaşi lucru. Eu spun că trebuie să lupţi singur. Dacă ai să—ţi baţi capul cu problemele şi ai să cauţi să le înţelegi singur, mai înveţi ceva, dar dacă o să ţi le facă de fiecare dată altcineva, n—ai să fii niciodată în stare să le rezolvi singur. De asta se şi dau problemele, ca elevii să se deprindă să gândească singuri.
—Bine! zic eu. Am să le fac singur.
—Aşa, băiete. Străduieşte—te. Numai la mare, mare nevoie, dacă vezi că nu merge deloc, să ceri ajutor de la vreun coleg sau de la mine.
—Nu! zic eu. Mi se pare că acum am să pot singur Dar dacă n—am să pot, am să mă duc la Vanea.
—Cine vrea poate! răspunse Olga Nikolaevna.

CAPITOLUL IX

Cum am ajuns acasă, m—am apucat de treabă. Eram atât de hotărât, că m—am mirat şi eu! Mi—am pus în gând să—mi fac întâi lecţiile cele mai grele, aşa cum ne—a învăţat Olga Nikolaevna, şi abia la urmă pe cele uşoare. În ziua aceea aveam o problemă la aritmetică. Fără să mai stau mult pe gânduri, am deschis cartea şi am început să citesc enunţul problemei:

„Într—un magazin au fost opt ferăstraie şi de trei ori mai multe topoare. Jumătate din numărul topoarelor şi trei ferăstraie au fost vândute unei brigăzi de tâmplari, cu optzeci şi patru de ruble. Restul topoarelor şi al ferăstraielor au fost vândute unei alte brigăzi de tâmplari, cu o sută de ruble. Cât costă un topor şi cât costă un ferăstrău?"

La început n—am înţeles nimic. Am citit problema a doua, a treia oară şi, treptat—treptat, mi—am dat seama că cei care întocmesc problemele le încurcă dinadins, ca să nu le rezolve elevii imediat. În problema mea scria: „Într—un magazin au fost opt ferăstraie şi de trei ori mai multe topoare". Ar fi putut să scrie de la început că erau douăzeci şi patru de topoare, pentru că, dacă erau opt ferăstraie şi de trei ori mai multe topoare, e clar, nu—i aşa, că erau douăzeci şi patru de topoare! Ce rost are atunci toată vorbăria asta de prisos?! Încă ceva: „Jumătate din numărul topoarelor şi trei ferăstraie au fost vândute unei brigăzi de tâmplari, cu optzeci şi patru de ruble". Mai bine ar fi spus de la început: „S—au vândut douăsprezece topoare". Cine nu ştie că, dacă erau douăzeci şi patru de topoare, jumătate face douăsprezece! Şi toate astea s—au vândut, aşadar, cu optzeci şi patru de ruble. Mai departe se spune că restul topoarelor şi al ferăstraielor au fost vândute altei brigăzi de tâmplari, cu o sută de ruble. Care rest? De ce n—or fi spus—o, frate, omeneşte, că, dacă erau în total douăzeci şi patru de topoare şi dacă s—au vândut douăsprezece, înseamnă că au rămas douăsprezece? Ferăstraiele fuseseră în total opt; dacă au vândut trei unei brigăzi, înseamnă că celeilalte i s—au vândut cinci. Uite aşa ar fi trebuit să scrie, numai că ei le încurcă şi pe urmă spun că băieţii sunt nepricepuţi şi că nu ştiu să rezolve problemele!
Am transcris problema în felul meu, ca să fie mai simplă, şi iată ce a ieşit:

„Într—un magazin au fost opt ferăstraie şi douăzeci şi patru de topoare; douăsprezece topoare şi trei ferăstraie au fost vândute unei brigăzi de tâmplari, cu optzeci şi patru de ruble; douăsprezece topoare şi cinci ferăstraie au fost vândute altei brigăzi de tâmplari, cu o sută de ruble. Cât costă fiecare ferăstrău şi fiecare topor?"

După ce am transcris problema, am recitit—o şi am văzut că s—a mai scurtat. Dar tot nu mă puteam dumeri cum s—o fac, fiindcă cifrele se amestecau în capul meu şi nu mă lăsau să gândesc. Mi—am zis atunci să mai reduc problema, ca să aibă mai puţine cifre. Nu avea nici o importanţă, nu—i aşa, câte ferăstraie şi câte topoare fuseseră în magazin de vreme ce până la urmă se vânduseră toate! Am mai redus problema:

„S—au vândut unei brigăzi douăsprezece topoare şi trei ferăstraie, cu optzeci şi patru de ruble. S—au vândut altei brigăzi douăsprezece topoare şi cinci ferăstraie, cu o sută de ruble. Cât costă un topor şi un ferăstrău?"

Problema era acum mai scurtă, dar tot aş fi vrut s—o mai scurtez, pentru că ce importanţă avea cui fuseseră vândute ferăstraiele şi topoarele? Important era cu cât s—au vândut. M—am gândit ce m—am gândit şi am scris problema aşa:

„12 topoare şi 3 ferăstraie = 84 de ruble.
12 topoare şi 5 ferăstraie = 100 de ruble.

Cât costă un topor şi cât un ferăstrău?"

Mai mult nu mai aveam cum s—o scurtez, nu—i aşa? Am început atunci să mă gândesc cum s—o rezolv. Întâi mi—am zis că, dacă douăsprezece topoare şi trei ferăstraie costă optzeci şi patru de ruble, trebuie să adun topoarele şi ferăstraiele şi să împart optzeci şi patru de ruble la totalul lor. Am adunat douăsprezece topoare cu trei ferăstraie şi mi—a ieşit cincisprezece. Atunci am împărţit optzeci şi patru la cincisprezece, dar împărţirea nu mi—a ieşit, fiindcă mi—a rămas un rest. Mi—am dat seama că greşisem şi am început să caut altă soluţie. Iată ce soluţie am găsit: am adunat douăsprezece topoare cu cinci ferăstraie şi mi—a ieşit şaptesprezece, apoi am împărţit o sută la şaptesprezece, dar iar mi—a rămas un rest! Atunci am adunat topoarele cu ferăstraiele, am adunat şi rublele şi le—am împărţit la topoare şi ferăstraie, dar împărţirea tot nu mi—a ieşit! Am încercat să scad ferăstraiele din topoare şi am împărţit banii la rezultat, dar nimic!

Am încercat atunci să adun ferăstraiele şi topoarele separat, apoi să scad topoarele din bani, şi ceea ce a rămas să împart la ferăstraie. Tot nimic! Ce n—am făcut, ce n—am încercat, dar degeaba! Atunci am luat problema şi m—am dus cu ea la Vanea Pahomov.

—Ascultă, i—am zis, douăsprezece topoare şi trei ferăstraie costă la un loc optzeci şi patru de ruble, iar douăsprezece topoare şi cinci ferăstraie costă o sută de ruble. Cât costă un topor şi cât un ferăstrău? Cum crezi tu că trebuie rezolvată problema asta?

—Dar tu cum crezi? mă—ntreabă el.

—Eu zic că ar trebui să adun douăsprezece topoare cu trei ferăstraie şi să împart optzeci şi patru la cincisprezece.

—Stai! De ce să aduni ferăstraiele cu topoarele?

—Ca să aflu câte erau în total! Împart după aceea optzeci şi patru la total şi aflu cât costă o bucată.

—Care „bucată"? Un ferăstrău sau un topor?

—Un ferăstrău, zic eu, un ferăstrău sau un topor!

—După tine, ferăstraiele şi topoarele au acelaşi preţ?

—Şi ce, nu—i aşa?

—Fireşte că nu! În problemă nu se spune că ar avea acelaşi preţ. Dimpotrivă! Întrebarea sună aşa: cât costă un topor şi cât costă un ferăstrău? Asta înseamnă că nu avem dreptul să le adunăm!

—Ei, şi? Ori le aduni, ori nu le aduni, tot un drac e! zic eu. Nu iese nimic!

—Tocmai de—aia nu iese, că le aduni!

—Atunci ce să fac? îl întreb eu.

—Gândeşte—te!

—De două ceasuri mă tot gândesc!

—Uită—te atent la problemă, mă sfătuieşte Vanea. Ce vezi?

—Văd, zic eu, că douăsprezece topoare şi trei ferăstraie costă optzeci şi patru de ruble, iar douăsprezece topoare şi cinci ferăstraie costă o sută de ruble.

—Observi că prima şi a doua oară s—a cumpărat aceeaşi cantitate de topoare, dar că ferăstraiele erau cu

două mai multe?
—Observ! zic eu.
—Observi că a doua oară s—a plătit cu şaisprezece ruble mai mult?

Observ. Prima oară s—au plătit optzeci şi patru de ruble, iar a doua oară o sută de ruble; o sută minus optzeci şi patru fac şaisprezece.
—De ce crezi tu că s—a plătit a doua oară cu şaisprezece ruble mai mult?
—Ei, de ce?! E clar! S—au cumpărat două ferăstraie în plus! i—am răspuns eu. De—aia a trebuit să se plătească cu şaisprezece ruble mai mult!
—Vasăzică s—au plătit şaisprezece ruble pentru două ferăstraie, nu—i aşa?
—Da, zic eu, pentru două.
—Atunci cât costă un ferăstrău?
—Dacă două costă şaisprezece, unul, zic eu, costă opt!
—Bravo! Uite că ai aflat cât costă un ferăstrău!
—Ptiu! zic eu. Ce problemă simplă. Cum de n—am priceput?...
—Stai, că mai trebuie să afli şi cât costă un topor.
—Asta—i un fleac, zic eu. Douăsprezece topoare şi trei ferăstraie costă optzeci şi patru de ruble. Trei ferăstraie costă douăzeci şi patru de ruble. Optzeci şi patru fără douăzeci şi patru fac şaizeci. Va să zică douăsprezece topoare costă şaizeci de ruble, iar un topor: şaizeci împărţit la douăsprezece egal cinci ruble!

M—am dus acasă amărât foc că nu fusesem în stare să rezolv singur problema şi am luat hotărârea ca data viitoare să nu mi se mai întâmple aşa ceva. Chiar de—o fi să stau şi cinci ceasuri, dar de făcut tot am s—o fac!

A doua zi nu ni s—a dat nimic la aritmetică, şi eu am fost foarte bucuros, fiindcă nu e cine ştie ce plăcere să rezolvi probleme!

„Nu—i nimic! mi—am zis eu. Azi o să—mi odihnesc puţin capul."

Dar n—a fost să fie. N—am apucat să—mi fac lecţiile, că vine Lika şi zice:
—Vitea, uite, ni s—a dat o problemă şi nu pot s—o rezolv! Hai, ajută—mă!

Mi—am aruncat ochii pe carte şi mi—am zis: „Dacă n—am să i—o pot rezolva, s—a dus prestigiul meu!" De aceea i—am spus:
—N—am timp acum. Am o mulţime de lecţii de făcut. Tu du—te vreun ceas—două la plimbare, şi când vii, te—ajut.

I—am spus aşa, fiindcă uite ce mă gândeam eu: „Cât se plimbă ea, eu chibzuiesc asupra problemei, şi când s—o întoarce, am să i—o explic".
—Bine. Mă duc atunci la o prietenă, zice Lika.
—Du—te, du—te, fetiţo, zic eu, dar vezi, nu veni prea devreme. Poţi să te plimbi şi trei ceasuri. Plimbă—te cât vrei!

Lika a plecat, eu am luat cartea şi m—am apucat să citesc problema:

„Un băiat şi o fetiţă culegeau nuci din grădină. Ei au cules împreună o sută douăzeci de nuci. Fetiţa a cules de două ori mai puţin decât băiatul. Câte nuci avea băiatul şi câte fetiţa?"

Când am citit problema, m—a pufnit râsul. „Ce problemă!" îmi zic. Ce e greu de înţeles aici? E clar că trebuie să împarţi o sută douăzeci la doi, ceea ce face şaizeci. Va să zică, fetiţa a cules şaizeci de nuci. Acum să aflăm câte a rupt băiatul: din o sută douăzeci scădem şaizeci şi avem tot şaizeci. Dar... cum vine asta?! Rezultă că ei au cules acelaşi număr de nuci! Numai că în problemă se spune că fetiţa a cules de două ori mai puţine! „Aha, îmi zic. Trebuie să împart şaizeci la doi şi iese treizeci. Va să zică băiatul a cules şaizeci de nuci, iar fetiţa treizeci."

Mă uit la răspunsul problemei şi văd: băiatul optzeci, şi fetiţa patruzeci.

„Daţi—mi voie! sar eu. Cum vine asta? Mie mi—a ieşit treizeci şi şaizeci, şi aici văd patruzeci şi optzeci!"

Fac verificarea. „În total s—au cules o sută douăzeci de nuci. Dacă băiatul a rupt şaizeci, iar fetita treizeci, fac în total nouăzeci. Va să zică am greşit!" M—apuc din nou să rezolv problema şi iar îmi iese treizeci şi şaizeci! „De unde au scos ăştia rezultatul patruzeci şi optzeci?! Mare bazaconie!"

Am căzut pe gânduri. Am citit problema de vreo zece ori, dar tot nu i—am găsit chiţibuşul!

„Ei, mi—am zis, li se dau elevilor dintr—a treia probleme pe care nici un elev dintr—a patra nu ie

poate rezolva! Cum de învaţă, săracii de ei?!"

M—am gândit mult la problema asta. Să vă spun drept, mi—era cam ruşine că nu pot s—o rezolv. Lika o să spună că, deşi sunt într—a patra, n—am fost în stare să fac o problemă de a treia! Am început să mă gândesc şi mai vârtos, dar tot nimic. Parcă intrasem în eclipsă. Stam aşa şi nu ştiam ce să fac! În problemă se spunea că erau în total o sută douăzeci de nuci şi că ele trebuiesc împărţite în aşa fel, ca unuia să—i iasă de două ori mai multe decât celuilalt. Dacă ar fi fost alte sume, hai să zic că s—ar mai fi putut născoci ceva, dar aşa, oricât ai împărţi o sută douăzeci la doi, oricât ai scădea doi din o sută douăzeci, oricât ai înmulţi o sută douăzeci cu doi, tot nu—ţi iese patruzeci şi optzeci!

Disperat, încep să desenez pe caiet un nuc şi fac sub nuc un băiat şi o fetiţă, iar în pom o sută douăzeci de nuci. Desenam de zor nucile şi mă tot gândeam. Numai că gândurile mele zburau tot în altă parte. La început m—am întrebat de ce băiatul a cules de două ori mai multe nuci, dar m—am gândit că băiatul s—o fi suit în copac, pe câtă vreme fetiţa a cules nucile de jos şi de—aia are mai puţine. Apoi am început să culeg nucile, adică să le şterg cu guma din copac, şi le—am împărţit băiatului şi fetiţei, adică le—am desenat deasupra capetelor lor. Mi—am făcut apoi socoteala că ei îşi puneau nucile în buzunar şi, fiindcă băiatul era îmbrăcat într—o hăinuţă, i—am desenat două buzunare, iar pe şorţuleţul fetiţei — îi făcusem un şorţuleţ — am desenat alt buzunar. Mi—am zis atunci că fetiţa de—aia o fi cules mai puţine, fiindcă nu avea decât un buzunar. Şedeam aşa şi mă uitam la ei — băiatul avea două buzunare, iar fetiţa unul singur — şi în capul meu a început să se facă lumină. Am şters repede nucile pe care le desenasem deasupra capetelor lor şi le—am desenat alte buzunare, umflate, ca şi cum ar fi fost pline cu nuci. Acum, toate cele o sută douăzeci de nuci se aflau în buzunarele lor; în cele două ale băiatului şi în buzunarul fetiţei, adică, în total, în trei buzunare. Şi deodată m—a fulgerat o idee: „Toate cele o sută douăzeci de nuci trebuiesc împărţite la trei. Fetiţa să ia o parte, iar două părţi să—i rămână băiatului. Aşa, el o să aibă de două ori mai multe nuci!" Am împărţit repede o sută douăzeci la trei şi am obţinut patruzeci. Va să zică, o parte înseamnă patruzeci! Fetiţa avea patruzeci de nuci, iar băiatul avea două părţi. Vasăzică înmulţim patruzeci cu doi şi avem optzeci! Exact ca în răspuns! Cât pe ce să sar în sus de bucurie! M—am grăbit să dau fuga la Vanea şi să—i povestesc cum rezolvasem eu singur o problemă!

Ies în stradă şi—l văd pe Şişkin.

—Ascultă, Kostea, zic eu, un băiat şi o fetiţă s—au dus în pădure şi au cules o sută douăzeci de nuci. Dar băiatul şi—a luat de două ori mai multe nuci decât fetiţa. Ce crezi tu că e de făcut?

—Să—i tragi una zdravănă după ceafă băiatului, ca să nu mai persecute fetiţele!

—Nu e vorba de asta! Cum trebuiesc împărţite nucile, ca să aibă el de două ori mai multe?

—Treaba lor. Ce—ai cu mine? Să şi le împartă pe din două!

—Nu se poate pe din două! Asta e o problemă!

—Ce problemă?

—Problemă de aritmetică.

—Ia te uită la el! zice Şişkin. Mi—e mi—a murit un şoricel cumpărat abia alaltăieri, şi ăsta umblă cu probleme!

—Iartă—mă, zic eu, nu ştiam că ţi s—a întâmplat o nenorocire atât de mare!

Şi am fugit mai departe. Ajung la Vanea.

—Ascultă, Vanea, zic eu, uite ce problemă deşteaptă: un băiat şi o fetiţă au cules o sută douăzeci de nuci. Băiatul şi—a luat de două ori mai multe nuci. Nucile trebuiesc împărţite la trei, nu—i aşa?

—Da! zice Vanea. O parte ia fetiţa şi două părţi băiatul. Atunci, el are de două ori mai multe nuci!

—Aşa am înţeles şi eu! Îţi dai tu seama? Au făcut o problemă să n—o priceapă nimeni, dar eu tot am priceput—o!

—Ei, bravo ţie!

—De—acum înainte am să rezolv întotdeauna problemele singur! am spus eu.

—Dă—ţi silinţa. Va fi cu atât mai bine pentru tine! mi—a răspuns Vanea.

M—am repezit înapoi acasă. Deodată mă întâlnesc pe drum cu Iura Kasatkin.

—Ascultă, Iura! zic eu. Un băiat şi o fetiţă au cules nuci din grădină...

—Ia mai lasă—mă cu nucile tale! Mai bine spune—mi de ce nu—ţi faci lecţiile şi umbli aşa, hai—hui, pe stradă?

—Eu îmi fac lecţiile, pe cuvântul meu!

—Taci din gură! Din cauza ta e toată clasa codaşă. Din cauza ta şi a lui Şişkin al tău!

—Pe cuvântul meu că învăţ. Lui Şişkin i—a murit însă un şoricel. Dar tu unde te duceai?
—Am trecut pe la tine. Voiam să văd cum îţi faci lecţiile, dar nu te—am găsit. Acum pricep eu cum îţi vezi tu de carte!
—Pe cuvântul meu că rezolvam o problemă! Am rezolvat—o şi m—am repezit până la Vanea, să—i spun şi lui. Hai la mine să vezi.

Ne—am dus acasă şi i—am arătat problema cu băiatul şi cu fetiţa.
—Păi, asta e o problemă de clasa a treia! zice Iura.
—Eu dinadins repet problemele de anul trecut, îi răspund, fiindcă anul trecut n—am prea învăţat la aritmetică şi acum vreau să câştig timpul pierdut.
—Bine faci, că dacă ai să ştii materia din urmă, o să—ţi vină mai uşor să înveţi mai departe.

După ce a plecat Iura, n—a mai trecut mult şi s—a întors Lika acasă. Nici n—a intrat bine pe uşă, că m—am şi apucat să—i explic problema. Am desenat iar copacul cu nuci, şi băiatul cu două buzunare, şi fetiţa cu unul singur.
—Vai, zice Lika, ce bine explici tu, Vitea! Dacă nu erai tu, nu pricepeam niciodată!
—Aş! Problema asta e un fleac. Când o să mai ai nevoie, spune—mi mie şi am să—ţi explic totul în doi timpi şi trei mişcări!

Şi uite cum, pe nepusă masă, am ajuns cu desăvârşire alt om! Înainte mi se dădea ajutor, iar acum ajunsesem să—i învăţ eu pe alţii. Şi când te gândeşti că aveam un doi la aritmetică!

CAPITOLUL X

A doua zi, când m—am trezit, m—am uitat afară pe fereastră şi am văzut că a venit iarna. Ninsese. De jur împrejur, totul era alb: şi pământul, şi acoperişurile, şi copacii erau împodobiţi parcă cu dantelă. Toate rămurelele se plecau sub povara omătului. Aş fi vrut să mă duc imediat să mă dau cu patinele pe care mi le făcuse cadou mama, dar trebuia să merg la şcoală. Când m—am întors de la şcoală, m—am apucat întâi de alte lecţii şi la urmă am început să rezolv problemele din cartea de aritmetică a Likăi. Îmi pusesem în gând să rezolv toate problemele de clasa a treia. Erau multe probleme simple, pe care le rezolvam la repezeală, ca şi cum aş fi băut un pahar cu apă, dar nimeream altele la care trebuia să—mi bat serios capul. Acum însă nu—mi mai era frică. Îmi făcusem un obicei: să nu trec mai departe până nu rezolv tot ce era de rezolvat. Bineînţeles că n—am făcut toate problemele într—o singură zi, ci în vreo două—trei săptămâni. La patinaj mă duceam numai seara, când se întuneca de—a binelea. În schimb, după ce am rezolvat toate problemele de clasa a treia, am devenit mult mai deştept şi puteam rezolva singur şi problemele de—a patra pe care ni le dădea Olga Nikolaevna. În cartea de aritmetică pentru clasa a patra erau multe probleme ce se asemănau cu cele de a treia, numai că erau mai complicate. Dar acum ştiam să dau de rost problemelor complicate. Ba chiar mi se păreau mai interesante. Nu—mi mai era frică de aritmetică. Scăpasem parcă de o povară grea şi viaţa mi se părea mai uşoară. Olga Nikolaevna era mulţumită de mine şi—mi punea note bune. Băieţii nu mă mai criticau, mama şi tata erau bucuroşi că începusem să învăţ bine. Până la urmă am fost primit în echipa de baschet şi, la fiecare două zile, mă antrenam cu băieţii câte două ore. Când nu aveam antrenament, patinam, schiam, jucam hochei; într—un cuvânt, găseam eu ce să fac!

Şişkin însă, în loc să se apuce serios de învăţătură, şi—a cumpărat tot felul de cobai, de şobolani albi şi de broaşte ţestoase. Avea şi vreo trei arici. Pierdea zile întregi cu animalele astea, le hrănea, le îngrijea, dar ele se îmbolnăveau şi mureau! Şi, pe deasupra, mai făcuse rost, nu ştiu de unde, şi de Lobzik. Lobzik era un căţel vagabond, ca mulţi alţii. Adică, la drept vorbind, nu era un căţel, ci coşcogea dulăul, dar era încă tânăr, miţos, negru şi cu urechile pleoştite, ca nişte frunze de brusture. Îl găsise pe stradă, îi ademenise acasă şi—i dăduse numele de Lobzik, deşi Lobzik e un nume cu totul nepotrivit pentru un câine, fiindcă înseamnă o pilă mică pentru lucrat obiecte de lemn. Dar Şişkin nu ştia ce înseamnă Lobzik şi—şi închipuia că este un nume de câine!

Se înţelege că, după toate astea, numai de lecţii nu—i mai ardea. Se apuca să şi le facă doar după ce îi aducea maică—sa aminte de vreo douăzeci de ori că e timpul să pună mâna pe carte. Venea de la lucru şi—l întreba:

—Kostea, ţi—ai făcut lecţiile?

—Încă nu. Le fac acum!

—Apucă—te imediat de lecţii!

—Numaidecât, numaidecât, mămico! Să dau de mâncare broaştei ţestoase!

Mama lui îşi vedea de treabă, iar el, de broască. Dar deodată îşi aducea aminte că avusese de gând să facă o cuşcă pentru un cobai şi se apuca s—o meşterească. După un timp, maică—sa îi amintea iar de lecţii:

—Când ai de gând să pui mâna pe carte?

—Numaidecât!
—Când „numaidecât"? „Numaidecât, numaidecât", dar nu te mişti din loc!
—Să fac cuşca!
—Cuşca? Ca să faci o cuşcă îţi trebuie trei zile! Ia potoleşte—te şi apucă—te de lecţii!
—Bine, zicea Şişkin cu părere de rău. Am să termin cuşca mâine. Numai să duc apă ariciului, şi—mi fac lecţiile!

Lua o cană şi se ducea să—şi adape ariciul. Se uita apoi să vadă dacă şi celelalte animale au apă. După aceea constata că i—a dispărut un arici şi începea să—l caute prin toată casa.

După o jumătate de ceas, maică—sa îl întreba iar de lecţii.
—Imediat! spunea Şişkin. Numai să găsesc ariciul. Mi—a dispărut!

Şi uite aşa o ţine tot timpul, ba cu una, ba cu alta. Dacă maică—sa se duce la serviciu, Kostea nici gând să se apuce de lecţii. Aşteaptă până vine ora de culcare şi abia atunci pune mâna pe carte.
Fireşte, face totul de mântuială şi nu învaţă nimic cum trebuie, dar, nu ştiu cum se învârteşte, că ia numai trei—uri, ba uneori şi câte un patru! Asta însă mai rar. Cu rusa stă cel mai prost: se bizuie aproape întotdeauna pe suflat. Dar la noi în clasă băieţii nu mai suflă deloc, fiindcă, nu—i aşa, nimeni nu vrea să se vadă pus la gazeta de perete. Eu totuşi îi mai suflu, fiindcă e prietenul meu. E adevărat că asta nu—i foloseşte la nimic. Când avem o dictare sau o compunere, ştie dinainte c—o să capete un doi, drept care în ziua aceea nu vine deloc la şcoală. Odată, când Olga Nikolaevna ne—a spus că a doua zi o să scriem după dictare, Şişkin s—a prefăcut bolnav şi i—a spus mamei lui că—l doare capul. Maică—sa l—a lăsat să stea acasă şi a zis că o să cheme doctorul îndată ce s—o întoarce de la lucru. Dar când s—a întors maică—sa, Kostea i—a spus că i—a trecut şi că nu mai e nevoie să cheme nici un doctor. Ea l—a crezut, a scris un bilet la şcoală, motivându—i absenţa din cauză de boală, şi totul s—a sfârşit cu bine.

Altă dată, când urma să facem o compunere, Şişkin a spus iar că—l doare capul, şi maică—sa din nou i—a dat voie să rămână acasă. Când s—a întors de la lucru, i s—a părut ciudat că băiatul s—a însănătoşit şi de data asta atât de repede, dar tot n—a bănuit nimic şi i—a dat o motivare din cauză de boală. A treia oară însă şi—a dat seama că feciorul minte, numai şi numai să nu se ducă la şcoală. La început, Şişkin n—a recunoscut, dar când maică—sa i—a spus că o să se ducă la şcoală, să lămurească lucrurile, lui i—a fost frică să nu afle maică—sa adevărul, şi până la urmă — ce era să facă? — Kostea a recunoscut totul!

Când a auzit maică—sa că băiatul ei născocise toate poveştile astea numai şi numai ca să chiulească de la şcoală, s—a făcut foc şi pară! Asta s—a întâmplat tocmai în ziua în care Şişkin l—a adus acasă pe Lobzik. Dar fiindcă mama lui se supăra ori de câte ori aducea animale acasă, pentru că, zicea ea, în loc să—şi facă lecţiile, îşi pierde vremea cu tot felul de javre şi de jivine, Kostea l—a ascuns în cămară. Nu voia să—l vadă maică—sa chiar aşa, de la început. Ei, dar în clipa în care Kostea îşi recunoştea toate păcatele şi maică—sa era supărată foc pe el, Lobzik a scăpat, nu se ştie cum, din cămară şi a dat buzna peste ei, în odaie!
—Dar asta ce mai e? ţipă mama lui Kostea, dând cu ochii de Lobzik.
—Nimic... E... e... un câine, se bâlbâi Şişkin.
—Un câine? strigă maică—sa. Dă—l afară! Dă—l afară, n—auzi?
Ai făcut din casa asta o menajerie. Toată ziua bună ziua nu te ţii decât de spurcăciunile astea şi cartea ai pus—o în cui! Să nu mai văd nici un animal aici. Să le iei şi să le duci unde ştii. Şi şobolanii, şi şoarecii, şi aricii, toţi să dispară! Cât priveşte javra asta, marş cu ea de aici, că şi aşa mi—ai căşunat destule necazuri!

Nu mai era nimic de făcut! Kostea, cu lacrimi în ochi, şi—a împărţit animalele pe la băieţi. Le—a dat pe toate, dar i—a mai rămas un arici, pe care nu voia să—l ia nimeni. Atunci Kostea a venit cu el la mine, şi aşa am aflat tot ce păţise acasă. Drept să vă spun, nu prea mă încumetam să iau ariciul, fiindcă şoarecii pe care mi—i dăduse Kostea se înmulţiseră grozav şi câţiva ajunseseră să—şi facă culcuş chiar în scrin. Unde mai pui că ariciul părea cam moleşit. Parcă era bolnav. Dar Şişkin îmi spuse că n—are nimic, că e numai amorţit, fiindcă aşa fac aricii peste iarnă: dorm, adică iernează. Când am auzit asta, l—am luat, mai ales că Şişkin mi—a spus că, la primăvară, când s—o trezi ariciul din somnul iernatului, o să şi—l ia înapoi.

Numai pe Lobzik n—a vrut să—l dea. L—a ascuns de maică—sa, unde credeţi? Tocmai în pod. I—a făcut un culcuş lângă coş şi, ca să nu fugă, l—a legat cu o sfoară de un căprior. În pod era frig, deşi,

dacă ar fi să judecăm cinstit, uneori animalul suferea în acelaşi timp şi de căldură, şi de frig. În zilele friguroase se făcea foc toată ziua şi coşul dogorea, iar bietul câine suferea groaznic: dintr—o parte îl învăluia frigul, iar din cealaltă parte, dinspre coş, se prăjea ca într—o tigaie. Lui Kostea îi era frică să nu—i degere cumva câinelui urechile sau să capete vreo pneumonie. Îi ducea mâncare pe ascuns şi, cum avea o clipă liberă, hop şi el în pod, să nu se plictisească Lobzik de unul singur. Când nu era maică—sa acasă, îl aducea jos şi se juca cu el, cum venea vremea ca maică—sa să se întoarcă de la lucru, îl ducea iar în pod. La început, toate au mers ca pe roate, numai că, într—un rând, sau a uitat el să—l scoată pe Lobzik la timp din odaie, sau s—a întors maică—sa mai devreme ca de obicei, adevărul e că Şişkin a fost prins asupra faptului! Când a dat cu ochii de câine, maică—sa a strigat:

—Cum, javra e tot aici? Aha! Înţeleg! De—aia n—ai niciodată timp de lecţii. Nu ţi—am spus să—l dai afară? Ce caută aici?

Atunci Şişkin i—a mărturisit că n—o ascultase şi că Lobzik fusese tot timpul în pod, că—l îngrijise şi că—l hrănise, fiindcă ţine foarte mult la el şi fiindcă nu—l poate da afară, că e ger, că e un câine singur pe lumea asta, fără casă şi fără adăpost.

—Dacă ţi—ai face lecţiile, ţi—aş da voie să—l ţii. Dar parcă tu asculţi de cineva? a zis maică—sa.

—Cum să—mi fac lecţiile? a ripostat Şişkin. Mă aşez la masă să mi le fac, dar îmi aduc aminte că bietul căţel stă în pod şi că se plictiseşte de unul singur. Cum să—mi mai intre ceva în cap?

Atunci mamei lui Şişkin i s—a făcut milă de el şi a spus:

—Dacă îmi făgăduieşti că îţi faci regulat toate lecţiile îndată ce vii de la şcoală, uite, treacă de la mine, îţi dau voie să—l ţii!

Kostea îi făgădui.

—Bine! Să te vedem! a zis maică—sa. Dar să ştii că am să te controlez cum vin de la lucru.

Kostea mi—a povestit toate astea a doua zi pe când ne întorceam de la şcoală.

—Hai pe la mine să vezi cum îl dresez! îmi spuse el. Să vezi ce câine inteligent e! A şi învăţat să ţină un băţ în dinţi.

—Parcă e nevoie de cine ştie ce inteligenţă, ca să ţii un băţ în dinţi, i—am răspuns eu.

—Depinde, zise Şişkin. Tu, ca să ţii un băţ în dinţi, n—ai deloc nevoie de inteligenţă, dar lui îi trebuie!

Când am ajuns la Kostea acasă, el s—a dus la bufet, a scos zaharniţa şi a chemat câinele. Văzînd zaharniţa, Lobzik începu să dea vesel din coadă. Se vedea limpede că ştie ce—i înăuntru. Atunci Kostea i—a vârât un băţ sub nas şi i—a spus:

—Hai, ţine băţul şi—ţi dau zahăr!

Dar câinele, cu ochii ţintă la zaharniţă, îşi ferea capul într—o parte.

—Ia nu te mai zgâi la zaharniţă! Ţi—am spus să ţii băţul! strigă Kostea.

Câinele, nici gând! Atunci Kostea i—a deschis cu sila botul şi i—a băgat băţul în gură, însă, cum îi dădea drumul, Lobzik deschidea gura şi băţul cădea jos.

—Poftim! A şi uitat ce l—am învăţat ieri! bombănea Şişkin. Acum trebuie s—o luăm iar de la început!

I—a vârât din nou băţul în gură şi mie mi—a spus să—l ţin de bot, ca să nu—l poată deschide. Câinele a stat aşa un timp, cu băţul în gură, şi pentru isprava asta grozavă i—am dat o bucăţică de zahăr. Am mai făcut exerciţiul de câteva ori şi, încetul cu încetul, câinele a priceput că, după ce ţine în dinţi băţul, capătă zahăr, şi a început să—l ţină şi singur. E adevărat, căuta să scape de el cât mai repede, ca să capete zahăr, dar Kostea nu—i dădea şi—l punea din nou să ţină băţul.

În ziua aceea am ajuns acasă târziu şi mi—am dat seama că mă abătusem de la program. Mi—am zis că la vară, în vacanţă, am să—mi fac şi eu rost de un câine, pe care să—l dresez, dar că acum, cât ţine şcoala, nu—i bine, fiindcă dresajul mi—ar lua foarte mult timp. De—abia începusem şi eu să învăţ cum se cuvine la aritmetică şi n—aş fi vrut să mă pomenesc iar cu vreun doi! Trebuia întâi să învăţ bine, şi numai după aceea să mă apuc de dresat câini!

Şişkin însă toată ziua numai de Lobzik se ocupa; îl învăţa nu numai să ţină băţul în dinţi, dar să—l şi ducă de colo—colo. E adevărat, câinele nu făcea nimic pe degeaba, ci numai în schimbul zahărului, însă dădea dovadă de multă râvnă. Pentru te miri ce bucăţică mică, era în stare să care un băţ, ba chiar un lemn întreg, ca de—aici până în stradela Gării! Şişkin spunea c—o să—l mai înveţe să facă multe lucruri, dar, până una alta, nu l—a mai învăţat nimic, fiindcă se plictisise. În general, lui nu—i place să se ocupe prea mult de un singur lucru; sare de la una la alta şi nu duce nimic la bun sfârşit.

CAPITOLUL XI

De mult aveam de gând să ne ducem cu toată clasa la circ. Volodea ne spusese că o să cumpere bilete pentru toţi băieţii şi noi aşteptam ziua aceea cu nerăbdare. Fusesem de câteva ori cu toţii la cinematograf, dar la circ, niciodată. În ce mă priveşte pe mine, nu mai fusesem de mult la circ, iar Şişkin nici nu mai ţinea minte, aproape că şi uitase cum arată un circ. Ştia numai că acolo erau nişte animale: lei, tigri, parcă şi cai. De altceva nu—şi mai aducea aminte. Fusese mic de tot pe—atunci. Pe noi ne interesa mai ales motociclistul care mergea în globul din vergele de metal. Apăruseră de mult prin oraş afişe şi auzisem o grămadă de lucruri de la cei care îl văzuseră. Ziceau că motociclistul intră într—un glob uriaş din vergele groase de metal şi o porneşte cu motocicleta pe dinăuntru. La un moment dat, jumătatea de jos a globului se desprinde de cea de sus şi începe să coboare, iar motociclistul rămâne în jumătatea de sus a globului, unde merge mai departe. Partea curioasă e că nu cade din jumătatea asta de glob, deşi e suspendată în aer, cu fundul în sus. Unii spuneau că, atunci când motociclistul goneşte înăuntrul globului cu o viteză uriaşă, se formează un fel de forţă — forţa centrifugă — care împinge motocicleta spre pereţii globului şi n—o lasă să cadă jos. Dacă însă îşi pierde viteza, forţa centrifugă dispare şi motociclistul se prăbuşeşte.

Câţiva băieţi ziceau că n—o să putem merge cu toţii la circ, fiindcă Volodea n—o să găsească atâtea bilete, aşa că o să meargă numai fruntaşii la învăţătură. Alţii spuneau că o să meargă toţi, afară de Şişkin. Erau câţiva care spuneau că probabil n—o să mai meargă nimeni, fiindcă biletele sunt, desigur, de mult vândute.

Până la urmă, biletele au fost cumpărate şi ne—am dus cu toţii la circ. A mers chiar şi Şişkin. Când am ajuns acolo, mai era mult până să înceapă; dar n—are a face, mai bine să vii mai devreme, decât să întârzii, fiindcă, dacă întârzii, nu te mai lasă să intri. Ne—am aşezat pe locurile noastre şi am început să ne uităm în arenă, unde fusese aşternut un covor uriaş. Peste capetele noastre erau întinse nişte frânghii. Sus de tot, sub cupola circului, se vedeau trapeze, inele, scări de sfoară şi tot felul de aparate. În circul acela mare au intrat încetul cu încetul atâţia oameni, că până la urmă mi s—a părut că se adunase acolo tot oraşul. Mi—am pus în gând să număr toţi spectatorii, dar când am ajuns la două sute treizeci, am greşit socoteala şi am luat—o iar de la început. Între timp s—au aprins zeci de becuri uriaşe şi s—a făcut o lumină ca ziua. Totul se însufleţise. Parcă era sărbătoare! M—am gândit că, până la începerea reprezentaţiei, mai era încă mult şi m—am apucat să mă uit la public, când, deodată, răsunară solemn ţimbalele, răpăiră tobele, începură să cânte viorile, izbucniră trâmbiţele, iar în arenă ţâşniră o mulţime de acrobaţi care începură să sară, să se dea tumba, să se urce unii pe alţii în aer, să se apuce de picioare şi să facă roata mare. Executau toate acrobaţiile astea cu atâta îndemânare, încât spectatorii abia se puteau stăpâni să nu sară în arenă şi să înceapă să se dea tumba. Eram gata să sar şi eu, dar noroc că m—a apucat Olga Nikolaevna de mână şi mi—a spus să mă aşez, fiindcă nu văd cei din spate. Mi—am dat seama că nimeni nu se repede în arenă şi m—am aşezat la loc. Era tare greu să stai liniştit când îi vedeai! Eu m—aş fi uitat bucuros la ei toată seara, numai că au fugit repede şi, în locul lor, au apărut un dresor şi nişte urşi dresaţi. Vai ce îndemânatici erau ursuleţii! Mergeau pe sârmă, se dădeau în leagăn, jucau pe nişte butoaie. Să vedeţi cum: butoiul se rostogoleşte, iar ursuleţul, cocoţat deasupra, merge repede—repede ca să nu cadă jos. Doi urşi au mers chiar cu bicicleta!...

După urşi au apărut echilibriştii. S—au culcat jos, au ridicat picioarele în sus şi au început să

arunce în aer, cu tălpile, nişte cutii de lemn de diferite culori. Le tot învârteau şi răsuceau şi le aruncau unii altora. Când te gândeşti că sunt oameni care nici cu mâinile nu pot face ce făceau ei cu picioarele!

Apoi au intrat în arenă nişte câini dresaţi, care săreau, se dădeau tumba, umblau în două labe, se trăgeau unii pe alţii în cărucioare şi jucau fotbal. Unul era grozav de curajos! L—au ridicat sus, până sub cupola circului, şi de—acolo câinele s—a aruncat jos cu paraşuta! După asta, dresoarea a spus că va prezenta un câine care ştie să numere. Au adus un scaun şi pe scaun a fost aşezat un căţel mic şi negru. Dresoarea a pus în faţa lui trei bastonaşe de lemn şi i—a poruncit să le numere. Noi ne întrebam cum o să numere câinele dacă nu ştie să vorbească, dar câinele a început să latre şi a lătrat exact de trei ori! Publicul a început să râdă şi a aplaudat. Dresoarea şi—a mângâiat câinele, i—a dat o bucăţică de zahăr şi i—a pus apoi în faţă cinci bastonaşe. I—a poruncit iar:

—Numără!

Şi câinele a lătrat de cinci ori.

După aceea, dresoarea i—a arătat nişte cifre scrise pe nişte cartonaşe, şi de fiecare dată câinele a lătrat de câte ori trebuia. Apoi dresoarea l—a întrebat:

—Cât fac doi ori doi? Câinele a lătrat de patru ori.

—Cât fac trei plus patru? Câinele a lătrat de şapte ori.

—Cât fac zece fără patru? Câinele a lătrat de şase ori!

Noi şedeam şi ne minunam: câinele ştia şi adunarea, şi scăderea.

Apoi au intrat doi jongleri. Au jonglat cu nişte farfurii şi cu diferite alte obiecte. Le aruncau în sus şi le prindeau cu mâna. Fiecare jongla cu câte patru farfurii deodată. Au început apoi să—şi arunce farfuriile unul altuia. Şi ce îndemânatici erau! Primul arunca farfuriile celui de—al doilea, iar acesta, din nou celui dintâi. Ce să vă spun, farfuriile zburau tot timpul de la unul la altul! Şi n—au spart nici una!

Mai era acolo, la circ, un clovn, îmbrăcat cu nişte pantaloni albaştri, cu o haină roşcată şi cu o pălărie verde. Avea nasul roşu ca para focului. Nu era artist, dar făcea ceea ce făceau artiştii, numai că mult mai prost. După jongleri a intrat şi el în arenă. A adus trei lemne şi a început să jongleze cu ele. Însă nu i—a mers: s—a pocnit cu un lemn în cap şi a plecat. După urşii care mergeau pe bicicletă, a venit şi el cu o bicicletă, dar s—a lovit numaidecât de barieră şi bicicleta s—a făcut praf. Când au intrat călăreţii în arenă, a cerut şi el un cal, dar, fiindcă îi era frică să nu cadă, a cerut să fie legat cu o frânghie. Au coborât de sus o frânghie şi l—au legat de cingătoare, pe la spate. El a încercat să încalece pe la coadă, dar calul zvârlea din picioare şi clovnul n—a putut. A luat atunci o scară, dar n—a reuşit să ajungă până la cal, fiindcă era legat cu frânghia. Dacă a văzut că nu poate, a început să se roage de unul dintre călăreţi să—l urce pe cal. Călăreţul a încercat să—l urce, dar n—a izbutit.

„Hai, suie—te! Suie—te pe cal!" striga călăreţul la el şi—l împingea din răsputeri, dar clovnul, în loc să încalece, a făcut ce a făcut şi s—a aşezat pe călăreţ! Şi atunci, călăreţul a început să alerge prin tot circul, ducându—l pe caraghiosul acela cu haina roşcată, în spinare! Călăreţul striga: „Ţi—am spus să te sui pe cal, şi unde mi te—ai cocoţat? Pe mine!"

Până la urmă l—au dat jos şi l—au aşezat pe cal. Calul a luat—o la galop şi clovnul ar fi căzut jos, dar, fiind legat de sus cu frânghia, a început să zboare prin aer, cu braţele şi picioarele răşchirate.

Ce să vă mai spun, încerca să facă de toate, dar nu izbutea nimic. Doar îi făcea pe oameni să râdă. Mai mare hazul !

Ultimul număr era „Globul curajoşilor". În timpul pauzei, noi, băieţii, n—am ieşit afară, ci am rămas pe locurile noastre şi am văzut toate pregătirile. La început au montat, din diferite piese, jumătatea de sus a globului. Era atât de mare, încât ar fi putut acoperi uşor vreo douăzeci de oameni şi tot ar mai fi rămas loc. Apoi, jumătatea de sus a globului a fost ridicată până sub cupola circului, iar jos s—a montat cealaltă jumătate, care era la fel cu prima. Au pus înăuntru două motociclete şi trei biciclete şi toate astea laolaltă au fost ridicate spre cupolă, unde jumătatea de jos a globului s—a unit cu cea de sus. Sub glob era o deschizătură unde atârna o scară de frânghie.

Când s—a sfârşit pauza, spectatorii s—au aşezat din nou la locurile lor, din nou s—a aprins lumina aceea puternică şi în arenă şi—au făcut apariţia motocicliştii. Erau îmbrăcaţi în salopete albastre şi aveau pe cap nişte căşti rotunde ca de aviatori. Erau trei: doi bărbaţi şi o femeie. S—au oprit la marginea arenei şi publicul i—a aplaudat zgomotos. Apoi, muzica a început să cânte, şi ei, mândri şi curajoşi, cu capetele sus, au început să se urce pe scară. Au trecut, unul după altul, prin deschizătură şi au intrat în glob. După aceea s—au închis înăuntru, cu un capac, şi au început să meargă prin glob cu bicicletele. Cât timp

bicicletele nu—şi luaseră viteză, descriau cercuri mici, jos, pe fundul globului, dar când au prins să meargă mai repede, s—au ridicat tot mai sus. Bicicletele goneau oblic. Stăteai şi te întrebai cum de nu cad jos. Mergeau câte unul, apoi câte doi, şi fata mergea tot atât de bine ca şi bărbaţii !

După aceea, unul dintre motociclişti şi—a pornit motocicleta, care a început să păcăne de parcă ar fi tras cineva cu mitraliera! Motociclistul alerga prin glob cu o viteză ameţitoare. Se avânta când în jos, când în sus, şi motocicleta ajungea aproape cu roţile în sus. Nouă ni se făcuse inima cât un purice, ca nu cumva să cadă motociclistul din şa; dar el nu cădea! Celălalt motociclist şi—a pornit şi el motocicleta şi a plecat în urmărirea primului. Ce zgomot infernal s—a stârnit! Cel de—al doilea motociclist s—a lăsat pe fundul globului şi s—a oprit, dar primul alerga mai departe pe jumătatea de sus a globului.

Şi deodată, jumătatea de jos a globului s—a desprins şi a început să se lase în jos, iar motociclistul a rămas pe jumătatea de sus. Când jumătatea de jos a globului a ajuns la pământ, motociclistul şi fata au ieşit, dar primul motociclist mergea mai departe în jumătatea de sus! Dacă s—ar fi oprit, forţa centrifugă ar fi dispărut şi el s—ar fi prăbuşit. Acum, singura lui salvare era să gonească mereu cu aceeaşi viteză. M—a fulgerat un gând: „Dacă se strică motorul sau dacă se opreşte o clipă măcar? Viteza o să se micşoreze imediat şi motociclistul o să zboare cu o forţă teribilă din glob şi o să se prăbuşească!"

Din când în când mi se părea că motorul începe să bată neregulat. Dar totul s—a sfârşit cu bine. Jumătatea de jos a globului a fost ridicată din nou în sus, motociclistul a încetinit viteza şi a început să se rotească pe ea. Cercurile se făceau mici, tot mai mici, şi, în cele din urmă, motociclistul s—a oprit a ieşit prin deschizătură şi a început să coboare pe scară. Nu vă mai spun cât de mult a fost aplaudat!

Cu aceasta, reprezentaţia s—a sfârşit, dar nouă ne părea tare rău că trebuie să plecăm! Nici nu vă pot spune ce rău ne părea! Mi—am pus în gând ca, atunci când voi fi mare, să mă duc în fiecare zi la circ. Dacă nu în fiecare măcar o dată pe săptămână. N—am să mă plictisesc de fel la circ!

CAPITOLUL XII

A doua zi m—am dus la Şişkin, să—l întreb cu ce să hrănesc ariciul, fiindcă se plictisise de iernat. Se trezise peste noapte din somn şi începuse să umble prin odaie, foşnise printre hârtii şi nu lăsase pe nimeni să doarmă. Când am ajuns la Şişkin, ce să vezi? Stătea întins în mijlocul camerei, cu picioarele ridicate în sus, şi ţinea în mâini un geamantan!

Ce te—a apucat? îl întreb eu.

—Vreau să mă fac echilibrist! zice el. Stai să vezi cum învârtesc geamantanul cu picioarele!

A ridicat geamantanul cu mâinile şi a încercat să—l prindă cu picioarele, dar nu a izbutit.

—Pînă—l prind cu picioarele e greu, îmi spuse el. Hai, ajută—mă! Ia geamantanul şi pune—mi—l pe tălpi.

Eu, ce era să fac? Iau geamantanul şi i—l pun pe tălpi. Un timp oarecare l—a ţinut nemişcat. Apoi a început să—l rotească încet—încet, dar geamantanul a alunecat şi a căzut jos.

—Nu! zice Şişkin. Aşa nu e bine. Trebuie să mă descalţ. Talpa ghetelor e prea lunecoasă.

Zis şi făcut! Şi—a scos ghetele, s—a culcat din nou pe spate şi a ridicat picioarele în sus. Eu i—am aşezat iar geamantanul pe tălpi.

—Ei, da, zice el, acum e cu totul altceva!

Încercă din nou să—l învârtească cu picioarele, dar geamantanul căzu şi îl lovi zdravăn pe Kostea în burtă. Şişkin se apucă cu mâinile de pântece şi începu să geamă:

—Ah! Ah! Nu e bine! Poţi s—o păţeşti rău de tot! Geamantanul ăsta e prea greu. Să iau ceva mai uşor...

Ne—am apucat să căutăm altceva, un obiect mai uşor, dar n—am găsit nimic. Atunci Kostea a luat de pe pat o pernă, a făcut—o sul şi a legat—o cu sfoară, ca pe un cârnat.

—Aşa mai merge! zice el. Perna e uşoară şi, chiar dacă—ţi cade, nu te loveşte.

S—a culcat iar pe podea şi eu i—am pus „cârnatul" pe tălpile picioarelor. Kostea încercă să rotească perna, dar nici de astă dată nu izbuti să facă ceva.

—Nu! zise el. Mai bine să învăţ întâi s—o prind cu picioarele, ca echilibristul ăla de la circ. Tu aruncă—mi—o de departe şi eu am s—o prind!

Am luat perna, m—am dus mai încolo şi, când am aruncat—o, perna a zburat, dar n—a nimerit pe tălpile lui, ci drept în cap.

—Măă, gură—cască! strigă Şişkin. Ce, eşti chior? Nu vezi unde arunci? Arunc—o pe tălpi!

Am luat iar perna şi i—am aruncat—o. Kostea a început să dea din picioare, dar tot n—a putut s—o prindă. Ei, şi uite aşa i—am tot aruncat—o de vreo douăzeci de ori până când a prins—o!

—Ai văzut? îmi strigă el. Am prins—o ca un echilibrist adevărat!

Am vrut să încerc şi eu. M—am culcat pe spate, dar n—am izbutit s—o prind. Până la urmă m—am lăsat păgubaş. Mă durea spinarea de parcă aş fi dus pe cineva în spate!

—Ajunge! zise Şişkin. Am făcut destule exerciţii cu perna pe ziua de azi. Hai acum să facem exerciţii cu scaunele!

S—a aşezat pe un scaun şi a început să se lase treptat pe spate, ca să stea numai pe cele două

picioare dinapoi ale scaunului. Dar atât s—a aplecat, până s—a răsturnat cu scaun cu tot şi s—a lovit rău de podea. Atunci am încercat şi eu, dar nici mie nu mi—a mers mai bine. Am zburat cât colo şi m—am ales cu un cucui!

—Suntem începători, şi exerciţiile sunt prea grele pentru noi! a spus Kostea. Ce—ar fi să învăţăm întâi să jonglăm?

—Cu ce să jonglăm?

—Cum cu ce? Cu farfuriile, ca jonglerii de la circ! şi scoase din dulap două farfurii. Uite, zice el, tu—mi arunci mie şi eu îţi arunc ţie. Cum îţi arunc farfuria mea, tu mi—o arunci pe a ta şi o prinzi pe a mea, iar eu o prind pe a ta!

—Stai! zic eu. Aşa o să le spargem numaidecât şi n—o să iasă nimic.

—Ai dreptate! face el. Hai să încercăm altfel: să jonglăm mai întâi cu una singură. După ce o să învăţăm să prindem una, o să începem cu două, apoi cu trei, apoi cu patru şi pe urmă o să putem face ca jonglerii adevăraţi.

Dar n—am apucat bine să aruncăm farfuria, că am şi spart—o.

—Nu, nu e bine nici aşa, spune Şişkin. O să facem praf toate farfuriile! Să căutăm ceva de tablă!

A scotocit prin bucătărie şi a găsit un lighean smălţuit. Am început să jonglăm cu el, dar din greşeală am dat şi în geam. Bine că nu s—a spart şi că a plesnit numai!

—Fir—ar să fie! exclamă Kostea. Trebuie să facem ceva, să nu se vadă!

—Ce—ar fi să lipim crăpătura cu hârtie? am propus eu.

—Nu, o să fie şi mai rău! Mai bine altceva: să scoatem un geam de pe sală şi să—l punem aici, iar pe ăsta îl punem pe sală. Acolo n—o să bage nimeni de seamă că e crăpat!

Am scos chitul şi am încercat să scoatem geamul crăpat, dar crăpătura s—a mărit şi geamul s—a desfăcut în două bucăţi!

—Nu—i nimic, zice Şişkin. Pe sală poate să rămână şi aşa, din două bucăţi!

Ne—am dus apoi şi am scos geamul de la fereastra de pe sală, numai că era ceva mai mare şi nu se potrivea la fereastra din cameră.

—Să—l tăiem puţin, propune Şişkin. Nu ştii cine are un diamant?

—Mi se pare că Vasea Erohin, zic eu.

Ne—am dus la Vasea Erohin, am luat diamantul, ne—am întors, dar când să ne apucăm de treabă, geamul nicăieri!

—Poftim! bombăni Şişkin. Acum am pierdut geamul! Şi în aceeaşi clipă călcă pe el; geamul, care era jos, pe podea, a trosnit! Cine e tâmpitul care a pus geamul pe jos? strigă Şişkin.

—Cum cine? Tu! zic eu.

—Nu cumva l—ai pus tu?

—Nu, zic, nici nu m—am atins de el. Nu trebuia să—l pui pe podea, fiindcă pe podea nu se vede şi e foarte uşor să calci pe el!

—De ce nu mi—ai spus asta de la început?

—Nu mi—a trecut prin cap!

—Uite, din cauză că nu ţi—a trecut ţie prin cap, am să m—aleg cu o săpuneală zdravănă de la mama! Ce să facem? Geamul s—a spart în cinci bucăţi! Ştii ceva? Hai mai bine să—l lipim şi să—l punem înapoi pe sală, iar aici să lăsăm geamul care a fost; tot or să fie mai puţine bucăţi!

Ne—am apucat să punem geamul pe sală, dar bucăţile nu se ţineau. Am încercat să le lipim, dar era frig şi cleiul nu lipea. Atunci am lăsat geamul baltă şi ne—am apucat să—l punem pe cel din cameră, cel din două bucăţi. Şişkin a scăpat însă o bucată jos, care s—a făcut ţăndări. Tocmai atunci s—a întors de la lucru mama lui Şişkin şi Kostea a început să—i spună ce se întâmplase.

—Eşti mai rău ca un copil mic! s—a oţărât maică—sa. Mi—e frică să te las singur acasă! Nu se poate să nu faci vreo boroboaţă!

—Am să pun geamul la loc, o să vezi, zice Şişkin. Am să prind toate bucăţile!

—Atât ar mai lipsi, să—l pui din bucăţi! O să chemăm un geamgiu! Dar astea ce cioburi mai sunt?

—Am spart o farfurie, mărturiseşte Şişkin.

La asta, maică—sa n—a mai fost în stare să facă decât „Ooo!" să închidă ochii şi să ducă amândouă mâinile la tâmple, ca şi cum ar fi început s—o doară capul. Apoi şi—a lăsat mâinile în jos şi a zis:

—Strânge imediat mizeria asta şi marş la lecţii! Pun mâna în foc că nici nu te—ai gândit la ele!

Kostea şi cu mine ne—am apucat să strângem cioburile şi le—am pus în lada de gunoi.

—Ai o mamă bună, i—am spus eu lui Şişkin. Să fi făcut eu aşa ceva, mama m—ar fi certat toată ziua!

—N—ai nici o grijă, că o să mă certe şi pe mine! Aşteaptă numai să vină mătuşa Zina şi să vezi ce săpuneală o să—mi tragă! Ba o să ai şi tu de furcă cu ea.

Eu, ce s—o mai aştept pe mătuşa Zina, am şters—o la iuţeală acasă!

A doua zi de dimineaţă m—am întâlnit pe stradă cu Şişkin, care mi—a spus că nu vine la şcoală şi că se duce la dispensar, fiindcă i se pare că ar fi cam bolnav. Eu mi—am văzut de drum, şi când Olga Nikolaevna a întrebat de ce lipseşte Şişkin, i—am spus că s—ar putea să nu vină în ziua aceea, fiindcă l—am întâlnit pe stradă şi mi—a spus că se duce la dispensar.

—Treci pe la el după ore, mi—a spus Olga Nikolaevna.

În ziua aceea aveam o dictare. După—amiază mi—am pregătit mai întâi lecţiile şi apoi m—am dus la Kostea. Mama lui se întorsese între timp de la lucru, şi Kostea, când m—a văzut, a început să—mi facă tot felul de semne.

Îşi ducea întruna un deget la buze şi dădea din cap. Eu am înţeles atunci că trebuie să nu spun nimic şi am ieşit cu el în stradă.

—Să nu—i spui mamei că n—am fost azi la şcoală, mi—a şoptit el.

—Dar de ce n—ai fost? Ce ţi—au spus la dispensar?

—Nu mi—au spus nimic!

—De ce?

—E un doctor acolo care n—are pic de inimă! Când m—am plâns că sunt bolnav, mi—a zis: „Ba eşti sănătos!" Eu i—am spus: „Am strănutat azi atât de tare, că era cât pe ce să—mi plesnească ţeasta", dar el de colo: „Ai să mai strănuţi o dată şi o să—ţi treacă!"

—Poate că nici nu erai bolnav!

—Sigur că nu eram!

—Atunci de ce te—ai dus la dispensar?

—Când i—am spus mamei azi—dimineaţă că sunt bolnav, mi—a zis: „Dacă eşti bolnav, du—te la dispensar, că eu nu mai trimit motivări la şcoală; ai prea multe absenţe!"

—Şi de ce i—ai spus mamei tale că eşti bolnav dacă nu erai?

—Mă, da' prost mai eşti! Nu ne—a spus Olga Nikolaevna că ne dă azi o dictare? Cum era să vin? Ce, îmi mai trebuie vreun doi?

—Bine, dar acum ce te faci, că Olga Nikolaevna tot o să te întrebe de ce n—ai venit la şcoală!...

—Nu ştiu ce să fac! Cred că nici mâine n—am să vin. Dacă o întreba Olga Nikolaevna de mine, să—i spui că sunt bolnav!

—Ascultă, zic eu, asta e o prostie! Mai bine mărturiseşte—i mamei tale adevărul şi roag—o să—ţi dea o motivare!

—Nu ştiu... Mama a spus că nu—mi mai dă, ca să nu mă învăţ să trag chiulul.

—Ce să—i faci dacă s—a întâmplat aşa! zic eu. Dar dacă n—ai să te duci la şcoală nici mâine, nici poimâine, unde ai să ajungi? Mai bine mărturiseşte—i tot mamei tale, şi ea o să te înţeleagă.

—Bine, am să—i mărturisesc... dacă o să am destul curaj...

A doua zi, Şişkin iar n—a venit la şcoală şi eu am înţeles că nu avusese destul curaj să spună adevărul. Când m—a întrebat Olga Nikolaevna de el, i—am spus că e bolnav, şi când m—a întrebat ce are, i—am spus că are gripă.

Şi uite aşa, din cauza lui, am ajuns un mincinos. Dar cum era să—l dau de gol, dacă mă rugase să nu spun la nimeni?!

CAPITOLUL XIII

Plecând de la şcoală, m—am dus pe la Şişkin şi i—am spus că din cauza lui a trebuit s—o mint pe Olga Nikolaevna, dar el m—a luat cu vorba şi mi—a povestit cum hoinărise toată dimineaţa prin oraş, în loc să vină la şcoală. Îi fusese frică să—i mărturisească maică—si adevărul şi nici la şcoală nu putea veni fără motivare!

—Bine, dar ce—ai de gând să faci? îl întreb eu. Nici azi n—ai să—i spui nimic?

—Nu ştiu. Mă gândesc că ar fi bine să intru la circ.

—Cum să intri la circ? şi am holbat ochii la el.

—Cum se intră! Ca artist!

—Dar ce—ai să faci tu acolo?

—Cum „ce"?... Ce fac toţi artiştii! Am să—l învăţ pe Lobzik să numere şi am să dau reprezentaţii cu el ca artista aia de atunci...

—Dar dacă nu te primeşte?

—Mă primeşte, n—avea grijă!

—Şi cu şcoala ce faci?

—N—am să mai vin deloc la şcoală. Numai vezi, ia seama, să nu—i spui nimic Olgăi Nikolaevna!

—Bine, dar maică—ta tot o să afle că lipseşti de la şcoală.

—Până una—alta n—o să afle nimic, iar când o să intru la circ, o să—i spun, şi gata! Totul o să fie în regulă!

—Dar dacă n—ai să izbuteşti să—ţi dresezi câinele?

—Am să izbutesc! De ce să nu izbutesc? Ia hai să încercăm chiar acum! Lobzik! strigă el.

Câinele veni fuga şi începu să se gudure. Şişkin scoase din bufet zaharniţa şi—i spuse:

—Acum ai să înveţi să numeri! Dacă ai să numeri bine, ai să capeţi zahăr. Dacă ai să numeri prost, n—ai să capeţi nimic.

Văzând zaharniţa, Lobzik începu să se lingă pe bot.

—Mai aşteaptă cu linsul pe bot! Ai să te lingi mai târziu. Kos—tea scoase din zaharniţă zece bucăţi de zahăr, apoi spuse: Mai întâi o să învăţăm să numărăm până la zece, iar după aia o să mergem mai departe. Uite, am zece bucăţi de zahăr. Eu am să le număr şi tu caută să ţii minte! Una câte una, Şişkin începu să pună pe un taburet, în faţa lui Lobzik, bucăţile de zahăr, numărând cu glas tare: „Una, două, trei..." Şi tot aşa, până la zece. Vezi, sunt cu totul zece bucăţi. Ai înţeles?

Lobzik dădea din coadă şi se întindea spre zahăr, dar Kostea îi arse un bobârnac peste bot şi—i spuse:

—Învaţă întâi să numeri şi pe urmă să te întinzi la zahăr!

—Cum să înveţe să numere dintr—o dată până la zece? l—am întrebat eu. Nici copiii nu învaţă aşa, dintr—o dată!

—Crezi că ar fi mai bine să—l învăţ mai întâi să numere până la cinci? Sau poate numai până la trei?

—Sigur că da! zic eu. Până la trei o să—i fie mai uşor.

—Ştii ceva? Hai mai bine să—l învăţăm întâi până la doi, zice Kostea. Aşa o să—i fie uşor de tot. Şişkin

luă zahărul de pe taburet şi lăsă numai două bucăţi: Uite, Lobzik, acum au rămas numai două bucăţi. Una... două... vezi? Dacă iau una, rămâne una. Dacă o pun înapoi, o să fie iarăşi două. Hai, răspunde—mi, câte bucăţi de zahăr sunt aici?

Câinele se ridică puţin, dădu din coadă, apoi se aşeză pe labele dinapoi şi se linse pe bot.

—Cum vrei să—ţi răspundă? zic eu. După câte ştiu, încă n—a învăţat să vorbească ca oamenii!

—De ce să vorbească ca oamenii? Să vorbească aşa cum vorbesc câinii, aşa cum vorbea câinele acela de la circ. Ham! Ham! Spune „ham—ham", Lobzik. „Ham—ham" înseamnă „doi". Hai, spune „ham—ham"!

Câinele, nedumerit, se uita tăcut când la mine, când la Şişkin.

—Ei, ce taci? se răsti Şişkin. Poate că nu vrei zahăr?

În loc de răspuns, Lobzik întinse din nou botul spre taburet.

—Nu se poate! se stropşi Şişkin, şi câinele, speriat, se trase îndărăt şi se linse tăcut pe bot.

—Hai, zi „ham—ham"! Zi „ham—ham"! ne—am pus noi cu gura pe el.

—Nu înţelege! făcu înciudat Şişkin. Trebuie să—l aţâţ întâi. Uite, ştii ceva? Am să te dresez întâi pe tine! Aşa el o să se uite şi o să înveţe!

—Cum adică să mă dresezi pe mine? l—am întrebat eu, mirat.

—Foarte simplu. Te aşezi în patru labe şi latri ca un câine. El o să se uite la tine şi o să înveţe!

M—am aşezat în patru labe alături de Lobzik.

—Ei, ia să—mi spui acum câte bucăţi de zahăr sunt aici? m—a întrebat Şişkin.

—Ham! Ham! am răspuns cu glas tare.

—Bravo! m—a lăudat Şişkin şi mi—a vârât în gură o bucată de zahăr.

Eu am început să ronţăi zahărul şi ronţăiam dinadins tare, ca să mă invidieze Lobzik. Câinele se uita într—adevăr cu jind la mine, ba începuseră chiar să—i curgă balele!

—Uite, Lobzik, acum a rămas aici o singură bucăţică de zahăr. Ham — una! Înţelegi? Hai, răspunde, câte bucăţi de zahăr sunt aici?

Lobzik pufni nerăbdător pe nări, strânse din ochi şi începu să izbească în podea cu coada.

—Hai, răspunde—mi, răspunde—mi! îi dădea ghes Şişkin. Dar câinele, nimic! Habar n—avea că trebuie să latre!

—Vai, dar greu mai eşti de cap! oftă Şişkin. Apoi se întoarse iar spre mine: Hai, răspunde tu!

—Ham! am lătrat eu şi iar m—am pomenit cu o bucăţică de zahăr în gură.

Lobzik se lingea pe bot şi pufnea pe nări.

—Acu' să vezi! spuse Şişkin, punând din nou pe taburet o bucăţică de zahăr. Uite, care răspunde primul ăla capătă zahărul! Hai, număraţi!

—Ham! am numărat eu.

—Bravo! mă lăudă Şişkin. Iar tu, javră, eşti un bleg! Şişkin luă bucăţica de zahăr, o plimbă încet pe la nasul câinelui, dar mi—o vârî mie în gură. Eu am început iar să ronţăi tare, în vreme ce Lobzik se lingea pe bot, strănuta şi scutura din cap, nedumerit.

—Aha, eşti invidios! se bucură Şişkin. Cine latră capătă zahăr, cine nu, rabdă! Şi puse din nou în faţa lui Lobzik o bucăţică de zahăr: Acum numără tu!

Lobzik se linse pe bot, scutură din cap, se ridică, se aşeză la loc şi iar pufni pe nări.

—Hai, numără! Numără, că altfel nu capeţi zahăr!

Lobzik se încordă, se dădu puţin îndărăt şi, deodată, începu să latre!

—A înţeles! strigă Şişkin şi—i aruncă o bucăţică de zahăr. Lobzik prinse zahărul din zbor şi—l înghiţi cât ai clipi din ochi.

—Ia mai numără o dată! îi strigă Şişkin.

—Ham! răspunse câinele.

Şi din nou se pomeni cu o bucată de zahăr în gură.

—Hai, încă o dată!

—Ham!

—A înţeles! A înţeles! strigă bucuros Şişkin. Acum să vezi ce uşor o să meargă!

Între timp însă a venit şi mama lui Şişkin.

—Ce caută zaharniţa asta pe masă? ne întrebă ea.

—Am luat eu puţin zahăr, ca să—l învăţ pe Lobzik să numere.

—Cum vine asta?
—Stai puţin, să vezi ce frumos numără! Şi Şişkin puse în faţa lui Lobzik o bucăţică de zahăr, spunând: Hai, Lobzik, ia arată—i mamei ce frumos ştii tu să numeri!
—Ham! răspunse Lobzik.
—Cum, asta e tot!? se miră mama lui Kostea.
—Tot! zise el.
—N—a prea învăţat mare lucru!
—Ce vrei? Doar nu e om! Acum a învăţat să numere până la unu, apoi o să—l învăţ să numere până la doi, după aceea până la trei şi, în cele din urmă, ai să vezi că o să înveţe toate cifrele!
—Eu văd un singur lucru: că o să trebuiască să ascund zaharniţa de tine! spuse maică—sa.
—Că doar nu iau zahărul pentru mine! rosti amărât Şişkin. Îl iau pentru ştiinţă!
—„Pentru ştiinţă"! râse mama lui. Dar lecţiile ţi le—ai făcut?
—Încă nu, dar le fac acum!
—Mi—ai făgăduit că până mă întorc eu de la lucru ai să fii întotdeauna gata cu ele!
—Am să fiu, mamă, am să fiu. Numai azi am uitat, din cauza lui Lobzik.
—Bagă de seamă! Dacă nu—ţi faci lecţiile la timp, n—am să—ţi dau voie să mai iei zahăr şi am să ascund zaharniţa!

Ne—am apucat să ne facem lecţiile împreună, fiindcă el habar n—avea ce lecţii avem. Când am terminat, am început iar să—l dresăm pe Lobzik.
—Trebuie să—l învăţăm nu numai să numere zahărul, ci să cunoască şi cifrele! zise Kostea.

Am luat atunci o bucată de carton, am scris pe ea cifra „unu" şi i—am arătat—o.
—Uite, Lobzik, asta e cifra unu. Este egală cu o bucată de zahăr, începu să—l înveţe Şişkin. Hai, spune: ce cifră e asta?
—Ham! răspunse Lobzik.
—Bravo! A înţeles imediat! se bucură Kostea. Hai să trecem la cifra doi.

Şi puse în faţa câinelui două bucăţi de zahăr:
—Numără!
—Ham! răspunse câinele.
—Nu e bine! Spui unu, când aici sunt două! Cum trebuie să răspunzi?
—Ham! lătră din nou Lobzik.

Ham! îl imită Kostea. Unde vezi tu „ham", dacă aici e „ham—ham"? Ce ai tu pe umeri: cap sau un cocean de varză?
—Ham! răspunse câinele.
—Mă, da' prost mai eşti! Unde vezi tu unu? strigă Şişkin. Lobzik se dădu speriat îndărăt.
—Nu ţipa la el! zic eu. Vorbeşte—i frumos, că se sperie şi nu mai învaţă nimic!

Şişkin începu din nou să—i explice lui Lobzik că unu este unu şi doi, doi.
—Hai, numără! îi porunci el.
—Ham! lătră din nou Lobzik.
—Încă o dată! Încă o dată! i—am suflat eu.

Lobzik se uită chiorâş la mine. Eu am dat atunci din cap, am clipit... şi Lobzik mai lătră o dată, sfios...
—Uite, a spus doi! se bucură Şişkin şi—i aruncă o bucăţică de zahăr! Ei, hai, mai numără o dată!

Lobzik lătră iar o singură dată.
—Încă o dată! Încă o dată! i—am şoptit eu iarăşi.
—Tu să faci bine să nu—i sufli! se supără Şişkin. Trebuie să ştie singur! Răspunde, Lobzik!

Câinele mai lătră o dată.
—Aşa da! se bucură Şişkin. Numai că trebuie să latri de două ori la rând.

Îl puse din nou să numere. Lobzik lătră şi de data asta numai o dată, dar, văzând că mai aşteptam ceva de la el, mai lătră o dată. Încetul cu încetul l—am făcut să latre de două ori la rând. Apoi am trecut la cifra trei şi a mers atât de bine, că a învăţat în ziua aceea toate cifrele, până la zece; dar a doua zi, când ne—am apucat să repetăm, ne—am dat seama că în capul lui era o adevărată harababură. Când îi arătam cifra trei, răspundea că e patru, sau cinci, sau zece. Când i—l arătam pe zece, zicea că e doi. Pe scurt, ne înşira verzi şi uscate. Kostea se supăra şi ţipa. Era convins că Lobzik îi răspunde dinadins greşit, ca să—i

facă în necaz. Uneori, Lobzik răspundea corect şi, după mine, asta era o simplă întâmplare. Dar Kostea zicea:

—Vezi? A răspuns bine. Asta înseamnă că ştie ce cifră i—am arătat! Dar ia să—l întrebi altă dată, că n—o să—ţi mai răspundă bine pentru nimic în lume!

Kostea credea că Lobzik se plictisise de învăţătură şi că dinadins răspunde greşit, ca să—l lăsăm în pace. Îi arăta, de pildă, cifra cinci, iar câinele răspundea că e patru.

—Nu e patru, Lobzik, uită—te mai bine! spunea cu blândeţe Kostea.

Dar câinele răspundea iar că e patru.

—Nu face pe prostul, Lobzik! Nu vezi că nu e patru? căuta să—l convingă Kostea.

Lobzik însă o ţinea pe a lui: „Patru!"

—Prostule! se supăra Kostea. Numără bine, ţi—am spus! „Patru!" răspundea iar câinele.

—Am să—ţi dau vreo patru după ceafă, că n—ai să mă mai necăjeşti! Mai spune o dată patru, dacă vrei să vezi pe dracu!

„Patru!" repeta Lobzik.

Vezi? Îşi bate joc de mine! spuse Kostea, clocotind de mânie. Furios, luă cifra patru şi i—o arătă. Dar asta ce e? Lobzik răspunse că e cinci.

—Ai văzut? ţipă Kostea. Când îi arătam un cinci, o ţinea tot timpul că e patru, iar acum, când i—l arăt pe patru, latră ca e cinci! Tu zici că n—o face dinadins? Ba da! Şi ştiu eu de ce! L—am călcat azi—dimineaţă din greşeală pe coadă şi acum se răzbună!

Nu ştiu dacă Lobzik umbla sau nu cu şoalda, dar un lucru s—a dovedit limpede: că din dresajul nostru n—a ieşit nimic. Poate că eram, Şişkin şi cu mine, profesori nepricepuţi, sau poate că Lobzik era un elev slab şi n—avea talent la aritmetică.

—Eu cred că ar fi mai bine să—i spui mamei tale adevărul şi să te—ntorci la şcoală! l—am sfătuit pe Kostea.

—Nu, nu! Nu pot! Am chiulit prea mult! Dacă află, nici nu ştiu ce e—n stare să facă. Ce—i glumă? Să fi chiulit o zi—două, da. Dar aşa...

—Atunci de ce nu—i spui Olgăi Nikolaevna, să te sfătuiască ea ce să faci? i—am propus eu.

—Nu! Mi—e ruşine!

—Bine, dacă ţie ţi—e ruşine, nu—i nimic, am să—i spun eu!

—Tu? Aha, vrei să mă trădezi? Nu mai eşti prietenul meu!

—De ce să te trădez? zic. Nici gând să te trădez! Dar fiindcă ai spus că ţi—e ruşine, am să—i spun eu, ca să nu—ţi fie ruşine!

—„Ca să nu—ţi fie ruşine!" mă îngână Şişkin. Ba mi—ar fi de douăzeci de ori mai ruşine dacă i—ai spune vreo vorbă! Dacă nu eşti în stare să născoceşti ceva ca lumea, la ce mai trăncăneşti?

—Bine, dar atunci ce—i de făcut? l—am întrebat eu. Nu vezi? Cu câinele ăsta n—ai izbutit nimic. Aşa n—au să te primească la circ! Sau poate mai crezi că ai să—l poţi dresa vreodată?

—Nu, cu el am isprăvit. După mine, câinele ăsta e un mare şmecher, ori e un măgar! Dar, şi într—un caz, şi în celălalt, n—o să iasă nimic din el! Trebuie să fac rost de altul. Sau, ce zici, n—ar fi mai bine să mă fac acrobat?

—Cum acrobat?

—Să fac tumbe şi să umblu în mâini. Ştii, am încercat şi merge, numai că nu pot sta tot timpul cu picioarele în sus. Trebuie să mă ţină cineva de picioare. Mai târziu, am să pot şi singur. Ia ţine—mă tu acum, să încerc.

Şi Şişkin s—a aşezat în patru labe, eu l—am ridicat de picioare şi el a început să meargă în mâini prin cameră. Dar n—a trecut mult, că mâinile i—au obosit şi au prins să—i tremure. Până la urmă a căzut şi s—a lovit cu capul de podea.

—Nu—i nimic, a zis Kostea, ridicându—se şi frecându—şi ţeasta, încetul cu încetul o să mi se mai întărească braţele, şi atunci o să pot merge fără nici un ajutor.

—Bine, dar ca să ajungi acrobat, trebuie să exersezi mult timp, zic eu.

—Nu—i nimic. Ne vine vacanţa de iarnă? Până atunci o s—o duc eu cumva.

—Dar după aia ce—o să faci? Că vacanţa de iarnă trece repede!

—După aia am s—o scot eu într—un fel până la vacanţa de vară.

—O să ţi se lungească urechile până atunci!

—Nu—i nimic!

Ciudat om şi Şişkin ăsta! Degeaba îţi răceşti gura cu el, că la toate are acelaşi răspuns: „Nu—i nimic!" Cum îi trece ceva prin cap, îşi închipuie că, gata, s—a şi făcut!

Eu îmi dădeam bine seama că toate astea erau fleacuri şi că peste câteva zile n—avea să mai rămână nimic din visurile lui.

CAPITOLUL XIV

Mamei şi mătuşii lui Kostea nici prin cap nu le trecea că el nu se duce la şcoală. Când venea maică—sa de la lucru, îi controla întâi temele, dar Kostea le avea pe toate făcute, fiindcă veneam eu la el şi—i spuneam ce lecţii ni s—au dat. Îi era aşa de frică să nu afle maică—sa că umblă cu şoalda, că începuse să—şi pregătească lecţiile mai bine chiar decât pe vremea când mergea la şcoală! Dimineaţa îşi lua ghiozdanul, dar, în loc să se ducă la şcoală, pornea hai—hui prin oraş. N—avea cum să rămână acasă, deoarece mătuşa Zina învăţa după—masă şi pleca târziu. Partea proastă era că hoinăreala asta fără rost, pe străzi, era foarte primejdioasă. Într—un rând a fost cât pe ce să se întâlnească nas în nas cu profesoara noastră de engleză şi a trebuit s—o cotească repede într—o ulicioară, să nu—l vadă. Altă dată a zărit o vecină şi s—a ascuns în gangul unei case străine. Începuse să—i fie frică să mai colinde străzile. Se ducea tocmai în celălalt capăt al oraşului, ca să nu se întâlnească cu vreun cunoscut. I se tot părea că trecătorii se uită lung la el, convinşi că a chiulit de la şcoală. Vremea se răcise şi el îngheţa tot hoinărind aşa. Intra când şi când în vreun magazin, se mai încălzea puţin şi pornea repede mai departe.

Eu vedeam că nu e bine ce face şi începusem să mă simt cam prost. Toată ziua eram cu gândul numai la Kostea. În clasă, locul gol de lângă mine îmi aducea aminte mereu de el. Noi stăteam liniştiţi în clasa bine încălzită, iar el, parcă—l şi vedeam, se furişa prin oraş, singur—singurel, ca un hoţ, ascunzându—se de oameni prin gangurile unor case străine sau intrând în câte un magazin, să se mai încălzească... Din cauza asta, gândurile îmi zburau aiurea şi nu mai eram atent la lecţii. Nici acasă nu mai aveam linişte, iar noaptea, ce să mai vorbim! Nu puteam dormi de grijă! Îmi treceau prin cap fel de fel de gânduri şi mă tot străduiam să găsesc vreo soluţie pentru Şişkin. Dacă i—aş fi mărturisit totul Olgăi Nikolaevna, Olga Nikolaevna l—ar fi adus înapoi la şcoală în doi timpi şi trei mişcări, dar mi—era frică să nu zică băieţii că l—am pârât. Ce n—aş fi dat să mă pot sfătui cu cineva. Dar cu cine? Până la urmă m—am hotărât să vorbesc cu Lika.

— Ascultă, Lika, am întrebat—o eu, la voi în clasă fetele se pârăsc una pe alta?

—Cum adică: „se pârăsc"?

—Uite aşa, de pildă, dacă face vreo elevă cine ştie ce poznă, se găseşte vreuna care s—o spună profesoarei? Vi s—a întâmplat aşa ceva?

—Ni s—a întâmplat, zice Lika. Uite, nu demult. Petrova a rupt hortensia de la geam şi Antonina Ivanovna a bănuit—o pe Sidorova; a vrut s—o pedepsească şi i—a spus să vină cu părinţii la şcoală! Dar eu văzusem că Petrova rupsese hortensia şi am spus—o Antoninei Ivanovna.

—De ce ai spus—o? Înseamnă că eşti o pârâcioasă!

—De ce pârâcioasă? Am spus doar adevărul! Dacă nu eram eu, Antonina Ivanovna ar fi pedepsit—o pe Sidorova, care nu era vinovată cu nimic, săraca!

—Ba nu! Eşti o pârâcioasă! zic eu. La noi în clasă, băieţii nu se pârăsc unii pe alţii.

—Atunci băieţii voştri dau vina unii pe alţii!

—Cum aşa?

—Uite, dacă, de pildă, tu ai rupe o hortensie şi profesoara ar crede că a rupt—o altcineva...

Dar eu de colo:

—Noi nu avem hortensii. Noi avem în clasă numai cactuşi!
—Tot aia e. Dacă ai rupe tu un cactus şi profesoara ar crede că l—a rupt Şişkin, şi toţi băieţii ar tăcea şi ai tăcea şi tu, ar însemna că dai vina pe Şişkin!
—Dar ce, Şişkin n—are gură? N—are decât să se scoale şi să spună că nu el e vinovatul! zic eu.
—De spus ar putea să spună, dar bănuiala tot nu s—ar şterge!
—N—are decât să fie bănuit. Doar nimeni n—o să poată dovedi că el e de vină, dacă nu e!
—La noi la şcoală nu—i aşa, zice Lika. De ce să fie bănuit cineva pe degeaba? Dacă un elev e vinovat, să—şi recunoască singur greşeala! Şi dacă n—o recunoaşte, fiecare este dator să spună adevărul.
—Vasăzică la voi toate fetele sunt nişte pârâcioase!
—Ba nu sunt deloc pârâcioase! Ce, Petrova s—a purtat cinstit? Antonina Ivanovna era gata—gata să pedepsească pe altcineva în locul ei, dar ea, nimic, stătea şi tăcea, bucuroasă că a căzut vina pe altă fată. Dacă aş fi tăcut şi eu, însemna că sunt părtaşă cu ea. Cinstit era?
—Bine, zic eu. Ăsta a fost un caz cu totul special Dar s—a întâmplat, oare, la voi la şcoală ca vreo fată să nu vină la şcoală, dar acasă să spună că a fost?
—Nu, nu s—a întâmplat niciodată!
—Nici nu mă mir! Cum să se întâmple cu voi, fetele, aşa ceva? Că voi sunteţi toate nişte eleve exemplare!
—Da, zice Lika, suntem o clasă bună. Dar ce, la voi s—a întâmplat aşa ceva?
—Nu! zic eu. Nici la noi nu s—a întâmplat.
—Atunci de ce mă întrebi?
—Aşa! E interesant de ştiut.

N—am mai vorbit nimic cu Lika, dar m—am gândit tot timpul la Şişkin. Grozav aş fi vrut să mă sfătuiesc cu mama, numai că mi—era frică să nu se ducă imediat la şcoală şi să spună tot, că atunci, gata, nu mai era nimic de făcut! Mama însă băgase de seamă că se petrece ceva cu mine. Mă privea uneori atât de lung, de parcă ar fi ştiut că vreau să vorbesc cu ea. Că aşa e mama: simte întotdeauna când vreau să—i spun ceva, dar nu mă sileşte niciodată să vorbesc: aşteaptă să încep singur. Zice că, dacă am făcut cine ştie ce bazaconie, e mult mai bine s—o recunosc singur decât silit. Nu ştiu cum face mama de pricepe tot! Se vede că am eu o faţă pe care parcă scrie tot ce gândesc! Şi uite aşa, şedeam, mă uitam la mama şi mă gândeam: „Să—i spun? Să nu—i spun?" Mama se uita şi ea din când în când la mine, ca şi cum ar fi aşteptat să—i mărturisesc ce am pe suflet. Şi ne—am uitat noi aşa mult timp unul la altul, dar ne prefăceam că lucrăm, ca să nu ne dăm de gol. Eu mă făceam că citesc şi mama se făcea că lucrează la o cămaşă. Cred că eram tare caraghioşi, dar nu—mi dădeam seama de asta, deoarece mă frământau o mulţime de gânduri triste privitor la Şişkin. Până la urmă, mama n—a mai putut răbda şi mi—a spus râzând:
—Ei, hai, mărturiseşte odată ce ai de mărturisit!
—Ce să mărturisesc?! am făcut eu pe miratul.
—Hai, spune ce ai de spus!
—Ce am de spus? N—am nimic de spus! am încercat să ies din încurcătură, dar simţeam că sunt gata să—i povestesc totul şi—mi părea bine că mama adusese ea întâi vorba despre asta, fiindcă e mai uşor să vorbeşti când eşti întrebat, decât să începi tu.
— Parcă eu nu văd că vrei să—mi spui ceva?! Ce, crezi că n—am băgat de seamă că de trei zile îmi tot umbli prin casă ca o curcă plouată? Hai, Vitea, vorbeşte! Nu te codi! Ce e? S—a întâmplat ceva la şcoală?
—Nu, nu la şcoală, zic eu. Dar după ce mă gândesc o clipă: Adică da, la şcoală!
—Te pomeneşti că iar te—ai pricopsit cu vreun doi!
—Ba nu m—am pricopsit cu nimic!
—Atunci ce—i cu tine?
—Cu mine nu—i nimic. Cu mine nu s—a întâmplat nimic!
—Atunci cu cine?
—Cu Şişkin.
—Ce—i cu el?
—Nu mai vrea să înveţe carte!
—Cum aşa?

—Aşa! Nu mai vrea şi pace!

Dar cum am spus asta, mi—am dat seama că m—a cam luat gura pe dinainte şi mi—am zis: „Aoleu, ce—am făcut? Dacă se duce mama la şcoală şi—i spune profesoarei?!"

—Ei, dar cum, Şişkin nu—şi învaţă lecţiile? m—a întrebat mama. Are note proaste?

Când am văzut că nu mă luase gura prea mult pe dinainte, i—am spus:

—Nu învaţă! La rusă are un doi, dar nu vrea să pună mâna pe carte! A rămas în urmă încă din clasa a treia!

—Bine, dar cum a trecut într—a patra?

—Ştiu şi eu? El a venit la noi de la altă şcoală. În clasa a treia n—a fost la noi.

—Dar de ce nu se ocupă profesoara de el? Ar trebui ajutat!

—Dacă ai şti ce şiret e! Ca o vulpe! Lecţiile date acasă le copiază şi, când avem vreo dictare sau vreo compunere, trage chiulul.

—Atunci de ce nu te ocupi tu de el? De gândit văd că te gândeşti şi—ţi faci inimă rea din pricina lui, însă de ajutat nu vrei să—l ajuţi!

—Ce să—l mai ajut dacă nu vrea să înveţe?

—Lămureşte—l că trebuie să înveţe, caută să—l convingi! Tu ai ştiut să te apuci serios de carte, dar el are încă nevoie de ajutor. Dacă se va găsi vreun coleg bun să se ocupe serios de el, o să se îndrepte şi o să devină şi el om.

—Cum, eu nu sunt coleg bun? întreb eu.

—Ba da, pentru că văd că te gândeşti la el.

Mie, drept să vă spun, mi—a fost ruşine că nu i—am mărturisit mamei tot adevărul; de aceea m—am îmbrăcat în doi timpi şi trei mişcări şi m—am dus la Şişkin, să stau de vorbă cu el cum trebuie.

Si ciudat lucru! Nu ştiu cum si de ce, dar tocmai în zilele acelea m—am împrietenit cu adevărat cu Şişkin. Tot timpul mă gândeam la el. Şi Şişkin ţinea foarte mult la mine. Îi era dor de colegii de şcoală şi spunea că acum, dintre toţi, nu i—a mai rămas nimeni în afară de mine.

Când am ajuns la el, maică—sa şi mătuşă—sa Zina şedeau la masă şi beau ceai. Deasupra mesei ardea un bec sub un abajur mare, albastru. Lumina cădea strălucitoare pe masă; în jur era umbră, cum se întâmplă de obicei în serile de vară după ce a apus soarele, dar afară nu se întunecase încă de tot. Când m—au văzut, şi Kostea, şi maică—sa, şi mătuşa Zina s—au bucurat grozav şi m—au poftit şi pe mine la un ceai cu covrigi. Mama lui Rostea şi mătuşa Zina au început să mă întrebe de mama, de tata, unde lucrează şi ce fac. Kostea tăcea şi asculta. Îşi muiase în ceai o jumătate de covrig şi coca se umflase în pahar mai—mai să dea pe—afară, dar el stătea dus pe gânduri şi uitase parcă şi de ceai, şi de tot.

—La ce te gândeşti? îl întrebă deodată maică—sa.

—Aşa... Mă gândesc la tata. Mai povesteşte—mi ceva despre el.

—Ce să—ţi mai povestesc? Că ţi—am povestit tot!

—Nu—i nimic! Mai spune—mi ceva!

—Uite—l, vezi cum e? Nu scapi de el până nu—i istoriseşti ceva despre taică—său, pe care nici nu—l ţine minte! zise mătuşă—sa Zina.

—Ba îl ţin minte. Nu l—am uitat!

—Ce poţi tu să ţii minte? Că erai încă la pieptul maică—ti când a început războiul şi a plecat taică—tău pe front!

—Uite că ţin minte! se încăpăţână Şişkin. Ţin minte că eram culcat în pătuţul meu şi că tata s—a apropiat, m—a luat în braţe, m—a ridicat şi m—a sărutat...

—N—ai cum să ţii minte asta, i—o tăie mătuşă—sa Zina, că pe vremea aia aveai numai trei săptămâni!

—Ba nu! Că tata a mai venit o dată acasă când aveam un an!

—Atunci a venit numai în fugă, când a trecut unitatea lui prin oraş. Ţii minte asta fiindcă ţi—a povestit mama...

—Ba nu, eu ţin minte! zise amărât Rostea. Uite, dormeam, dar m—am trezit şi tata m—a luat în braţe şi m—a sărutat. Avea o manta aspră... După aia a plecat şi nu mai ţin minte nimic!

—Un copil n—are cum să ţină minte ce s—a întâmplat cu el la un an! râse mătuşa Zina.

—Ba eu ţin minte, spuse Şişkin, aproape cu lacrimi în ochi. Nu—i aşa, mămico, că ţin minte? Las' să spună mama!

—Ţii minte, băiete, ţii minte! îl potoli maică—sa. Dacă ţii minte că mantaua lui era aspră, înseamnă că ţii

bine minte tot ce a fost atunci!

—Sigur că da! oftă Şişkin. Mantaua era aspră şi eu n—am uitat—o şi n—am s—o uit niciodată, fiindcă era a tatii, care a murit în război.

Şişkin a fost toată seara, nu ştiu cum să spun, cam gânditor. Cum era să mai vorbesc cu el despre ce îmi pusesem în gând? Am mai stat ce am mai stat şi—apoi m—am dus acasă.

În noaptea aceea n—am putut adormi decât târziu, foarte târziu. Mă tot gândeam la Kostea. Ce bine ar fi dacă s—ar apuca şi el cum trebuie de învăţătură şi dacă nu s—ar vârî în atâtea încurcături! Uite, eu, de pildă! Nici de capul meu nu era cine ştie ce, dar mi—am dat silinţa şi am izbutit să fac ceea ce îmi pusesem în gând. Mie, firește, mi—a venit mai uşor decât lui, că eu am tată şi—mi place să fac şi eu ce face tata! Îl văd cum se străduieşte să izbutească în muncă şi vreau să fiu şi eu ca el. Dar Şişkin n—are tată. Tatăl lui a murit în război, când Kostea era mic, mic de tot. Ce n—aş da să—l pot ajuta pe Kostea! Mă gândeam că, dacă aş începe să—l ajut cum trebuie, şi—ar îndrepta nota la limba rusă, şi atunci — nu—i aşa? — ar învăţa bine! Am cugetat îndelung la toate astea şi m—am hotărât să—l ajut în fiecare zi. Dar mi—am adus aminte că nici nu poate fi vorba de lecţii până ce Kostea nu se va întoarce la şcoală! Mă gândeam cum să—l conving, însă mi—am dat seama că n—am să pot, fiindcă Kostea este cam fricos şi n—o să aibă curaj să—i spună maică—si adevărul. Eram sigur că în privinţa lui trebuiau luate măsuri grabnice şi m—am hotărât să mă duc chiar a doua zi şi să stau serios de vorbă cu el. Şi dacă n—o vrea să—i mărturisească maică—si adevărul şi să se întoarcă de bună voie la şcoală, să—l ameninţ că am să—i spun totul Olgăi Nikolaevna şi că n—am să mai mint, fiindcă asta îi face numai rău. Dacă n—o înţelege că e spre binele lui, treaba lui, n—are decât să se supere pe mine! Nu—i nimic! Eu am s—o rabd şi pe—asta. Până la urmă o să vadă şi el că nu puteam să fac altfel si o să fim iar prieteni.

Cum am luat hotărârea asta, m—am simţit mai uşurat şi parcă mi—a fost ruşine că nu i—am spus nici până acum nimic mamei. Aş fi vrut să mă scol imediat şi să—i povestesc tot, dar era târziu şi toată lumea dormea de mult.

CAPITOLUL XV

A doua zi însă, toate mi—au ieşit pe dos. Îmi pusesem în gând să trec după lecţii pe la Kostea şi să vorbesc cu el pentru ultima oară, serios, dar, cum le spusesem tuturor că Şişkin e bolnav, toată grupa noastră se hotărî să—i facă o vizită. După ultima oră, m—am repezit într—un suflet la el, să—l previn. Dar Şişkin, cum mă văzu, zise:

—Ştii că pot acum să stau cu picioarele în sus? Nu—i mare greutate: te aşezi la perete, te dai peste cap şi te sprijini cu picioarele de zid!

—Nu—i timp acum să stai cu picioarele în sus! am strigat eu. Culcă—te imediat în pat!

—De ce?

—Păi, eşti bolnav!

—Cum „bolnav"?

—Le—am spus la şcoală că eşti bolnav. Tu m—ai rugat doar!

—Ei, şi ce—i dacă te—am rugat?

—Nu—i nimic, numai că vin băieţii să te vadă!

—Ce vorbeşti?

Şi cât ai clipi, Şişkin se trânti în pat, aşa îmbrăcat şi încălţat cum era, şi—şi trase plapuma peste el.

—Ce să le spun băieţilor? mă întrebă.

—Ce să le spui? Că eşti bolnav! Atât!

A trecut ce—a trecut şi au sosit şi băieţii. Şi—au scos hainele în sală şi au intrat în cameră. Şişkin îşi trăsese plapuma până sub bărbie şi se uita neliniştit la ei.

—Noroc, Şişkin! spuseră băieţii.

—Noroc, băieţi! le—a răspuns el.

Şi avea o voce slabă, slabă, de—ai fi jurat că—i bolnav cu adevărat!

—Uite, am venit să te vedem, începu Iura.

—Mulţumesc, băieţi! Staţi jos! Ei, cum te simţi? îl întrebă Vanea.

—Aşa şi aşa...

—Stai în pat?

—Stau!

—Te—oi fi plictisit să tot stai în pat! îl compătimi Leonea.

—M—am plictisit!

—Eşti singur toată ziua?

—Singur. Mama e la lucru, mătuşa la şcoală...

—Nu—i nimic. O să venim noi mai des pe la tine. Iartă—ne că n—am venit până acum, dar tot credeam c—ai să te faci bine şi c—ai să vii la şcoală...

—Nu—i nimic, băieţi. Vine Vitea în fiecare zi să mă vadă!

—Vrei să venim şi noi în fiecare zi? i—a propus Slava.

—Vreau, a primit Şişkin.

Ce era să facă?! Nu—i dădea mâna să zică: „Nu vreau".

—Dar ce te doare? îl întrebă Iura.
—Tot. Şi mâinile, şi picioarele...
Ce vorbeşti? Şi picioarele?... Da. Şi capul!
—Dar cum aşa? Te doare tot timpul?
—Nu. Câteodată îmi mai trece, dar pe urmă iar mă doare!
—Şi unde stăm noi e un băiat; îl dor toate oasele. Are reumatism, zise Vasea Erohin. Poate că şi tu ai reumatism!
—Poate, răspunse Şişkin.
Dar doctorul ce spune? îl întrebă Vanea.
—Doctorul?... Ce să spună? «Scoate limba, spune „a"...»
—Şi ce iei?
—O doctorie.
—Ce doctorie?
—Nu ştiu cum îi zice. O doctorie lichidă!
—E amară sau dulce?
—Amară! zise Şişkin şi se strâmbă de parcă într—adevăr i—ar fi dat cineva o lingură de doctorie.
—Când am fost eu bolnav, mi—au dat şi mie o doctorie. Ce amară mai era! Nici nu voiam s—o iau, zise şi Dima Balakirev.
—Parcă eu vreau!
—Da' trebuie s—o bei, ca să te faci bine mai repede.
—Păi... o beau!
—Şi ce dacă e amară? zise Leonea. După ce o iei, bagă o bucăţică de zahăr în gură...
—Bine!
—De şcoală să n—ai nici o grijă. Când o să te simţi mai bine, o să—ţi spunem noi ce lecţii avem, o să te—ajutăm să înveţi şi o să ajungi la zi cu materia.
—Nu—i nimic, am să învăţ, spuse Şişkin.
Dar tocmai atunci am băgat de seamă că—i iese un picior încălţat de sub plapumă şi m—au trecut năduşelile. „Dacă bagă vreun băiat de seamă?" îmi zic. Dar băieţii vorbeau cu Kostea şi nu văzuseră gheata. M—am dat încetişor mai aproape şi am tras cât am putut de plapumă.
—Ei, hai, băieţi, zic eu, Şişkin e încă slăbit. Nu—l obosiţi prea mult. Hai, duceţi—vă acasă!
Şi băieţii începură să—şi ia rămas bun:
—Ei, la revedere... Grabnică însănătoşire! Mâine trecem iar pe la tine...
—Şi s—au dus. Abia a închis ultimul uşa după el, că Şişkin a şi sărit din pat şi a început să ţopăie prin cameră:
—Grozav! strigă el. N—a băgat nimeni de seamă! E—n regulă!
—Stai, nu te bucura degeaba, i—am spus eu, că vreau să vorbesc serios cu tine!
—Despre ce?
—Trebuie să te întorci la şcoală!
—Ştiu şi eu că trebuie, dar... mai pot? Vezi şi tu că nu mai pot!
—Nu văd nimic! M—am hotărât să vorbesc azi cu tine pentru ultima oară. Dacă nu vii mâine la şcoală, am să—i spun Olgăi Nikolaevna că nu eşti bolnav!
—De ce? se miră Kostea.
—Fiindcă trebuie să înveţi şi nu să umbli teleleu prin oraş! Şi degeaba îţi baţi capul, că n—ai s—ajungi niciodată acrobat!
—De ce să n—ajung? Ia să vezi ce bine am învăţat să stau cu picioarele în sus!
Kostea s—a apropiat de perete şi s—a ridicat cu picioarele în sus, dar tocmai în clipa aceea s—a deschis uşa şi... cine credeţi c—a intrat? Leonea!
—Ascultă, zise el, mi—am uitat mănuşile... Dar... Ce—i asta? De ce stai aşa?
Şişkin, fâstâcit, sări în picioare.
—A! Vasăzică aşa eşti tu bolnav?! strigă Leonea.
—Pe cuvântul meu de onoare că sunt bolnav! bâigui Şişkin şi se făcu roşu ca racul. Apoi începu să ofteze şi se îndreptă împleticindu—se spre pat.
—Ia nu te mai preface! Spuneai că te dor picioarele... şi când colo, tu stai cu ele în sus!

—Pe cuvântul meu de onoare că mă dor!
—Ia lasă—te de minciuni! Şi—apoi, când ai avut timp să te îmbraci? Nu cumva ai stat tot timpul îmbrăcat în pat?!
—Uite ce e, Leonea, să—ţi spun secretul, numai să juri că n—ai să spui la nimeni!
—De ce să jur?
—Atunci... nu—ţi spun nimic...

Deodată se auziră paşi pe sală, uşa se crăpă şi Vanea aruncă o privire în cameră:
—Mai stai, Leonea? Hai, că te aşteptăm!
—Ia vino încoace, Vanea! Află că Şişkin nu—i deloc bolnav!
—Cum?... Nu—i bolnav?! se miră Vanea şi, deschizând larg uşa, intră în cameră.
—Cine nu—i bolnav? se auzi de pe sală şi vocea lui Iura. Intră şi el în cameră. După el veniră şi ceilalţi băieţi.
—Şişkin! răspunse Leonea.
—Cum aşa?
—Uite—aşa! Când intru, îl văd că stă cu picioarele în sus!
—Ce înseamnă asta? se oţărâră băieţii. De ce ne—ai minţit?
—Eu... vedeţi voi... căută să se apere Şişkin. Am... am glumit!
—Astea sunt glume?
—Sunt! spuse Kostea, dând din mâini.
—Noi îi ducem grija, zise Vanea, am venit cu toată grupa să—l vizităm, şi când colo dumnealui se ţine de glume! Face pe bolnavul!
—Nu, băieţi, să vedeţi... se bâlbâi Şişkin.
—Dar la şcoală de ce nu vii? îl întrebă Iura. Aha! Înţeleg! Faci pe bolnavul ca să tragi chiulul!
—Uite, să vă spun adevărul, băieţi! Numai... să nu vă supăraţi! Eu... eu n—am vrut să vă mint, dar... vreau să mă fac artist de circ!
—Cum? Artist de circ? şi toţi holbară ochii.
—Da! Intru la circ şi mă fac acrobat!
—Ce eşti nebun?
—Ba nu—s deloc nebun!
—Dar cine o să te ia pe tine la circ? întrebă Vanea.
—De unde crezi tu că se recrutează artiştii de circ?
—Şi pentru ce, mă rog, nu vii la şcoală?
—Pentru că nu mai vreau să învăţ! Şi aşa ştiu tot!
—Cum ştii tot?
—Tot ce trebuie să ştie un artist de circ!
—Nu cumva îţi închipui că un artist de circ poate fi analfabet?
—De ce analfabet? Eu ştiu carte!
—„Ştiu carte!" Ce fel de ştiut e ăla dacă scrii cu greşeli! Termină—ţi întâi şcoala şi după aia înscrie—te la şcoala de circ! Un artist de circ trebuie să fie şi el om cu carte! Şi—apoi, după mine, mai bine te—ai sfătui întâi cu Olga Nikolaevna! spuse Iura.
—Parcă eu nu ştiu ce—o să spună Olga Nikolaevna! răspunse Şişkin.
—Eu, băieţi, zic că nu e bine ce face Kostea, sări Igor. Ia să se lase de chestiile astea şi să poftească mâine la şcoală!
—Şi dacă mâine nu vine, îi spunem Olgăi Nikolaevna toată istoria! hotărî Iura.
—Atunci o să fiţi nişte pârâcioşi! strigă Şişkin.
—Ba n—o să fim deloc! i—o tăie Iura. O dată ce te—am avertizat c—o să—i spunem, înseamnă că nu suntem pârâcioşi!
—Nu veni tu mâine la şcoală, de vrei să vezi pe dracu'! îl ameninţă Igor. Lasă haimanalâcul! Învaţă!

În clipa aceea se auziră iar paşi pe sală şi cineva bătu la uşă, dar Şişkin, în loc să se ducă să deschidă, se furişă ca un şoarece în pat şi se acoperi cu plapuma. M—am dus să deschid şi m—am pomenit nas în nas cu Olga Nikolaevna!
—Ei, dar e toată grupa aici! se miră Olga Nikolaevna, intrând. Ce—i cu voi, copii? Aţi venit să vă vizitaţi colegul bolnav?

Dar băieţii tăceau. Nimeni nu ştia ce să spună. Kostea făcuse ochii mari, se uita la Olga Nikolaevna şi îşi trăgea din răsputeri plapuma peste el, ca şi cum ar fi vrut să intre sub ea cu cap cu tot. Olga Nikolaevna se apropie de el:
—Ei, ce—i cu tine, Kostea? Eşti bolnav? Ce te doare?
—Nu—l doare nimic! începu Iura. Kostea nu e bolnav!
—Cum aşa, nu e bolnav?
—Nu e bolnav, şi gata!

Şişkin îşi dădu atunci seama că totul era pierdut. Ieşi de sub plapumă, se aşeză pe pat, îşi plecă in piept capul şi—şi aţinti privirile în pământ. Olga Nikolaevna se uită la băieţi, dădu cu ochii de mine şi mă întrebă:
—Vitea, dacă Şişkin nu are nimic, de ce mi—ai spus că e bolnav?

Ce să vă spun, îmi venea să intru în pământ de ruşine.
—De ce taci? M—ai minţit, nu—i aşa?
—Nu eu! El m—a învăţat să vă spun aşa, şi eu ce era să fac?... L—am ascultat!
—Dacă înţeleg bine, Kostea te—a pus să mă minţi!
—Da, am bolborosit eu.
—Şi tu m—ai minţit!
—V—am minţit!
—Şi crezi că ai făcut bine ce—ai făcut?
—Dacă el m—a rugat...!
—Şi crezi că a fost spre binele lui?
—Nu!
—Atunci de ce m—ai minţit?
—Am crezut că n—am dreptul să—mi trădez colegul!
—Cum aşa, să—l trădezi? Trădezi pe cineva unui duşman, nu unui prieten! Sau... poate că eu sunt duşmanul vostru?

Ce era să spun? Am tăcut şi am lăsat ochii în pământ.
—Nu mi—aş fi închipuit niciodată că elevii mei mă socotesc duşmanul lor! oftă Olga Nikolaevna.
—Ba nu, Olga Nikolaevna, strigă Vanea, noi nu vă socotim duşman!
—Atunci de ce nu mi—a spus nimeni nimic?
—Pentru că nimeni n—a ştiut nimic! De—abia azi, când am venit aici, am aflat totul!
—Bine, despre asta o să vorbim noi mai târziu... Dar tu, Kostea, de ce n—ai venit la şcoală?
—Mi—a fost frică, bâigui Kostea.
—De ce ţi—a fost frică?
—Că o să—mi cereţi bilet de la mama!
—Ce bilet?
—De motivare, pentru că în ziua în care am avut dictare am lipsit!
—Bine, dar de ce ai lipsit când am avut dictare?
—Mi—a fost frică!
—De ce?
—Să nu capăt iar un doi!
—Cum aşa? Ai lipsit dinadins când am avut dictare, şi pe urmă n—ai mai venit fiindcă n—ai avut motivare de la mama?
—Da!
—Bine, dar ce—ai avut de gând să faci când te—ai hotărât să nu mai vii la şcoală? îl întrebă Olga Nikolaevna.
—Nu ştiu!
—Cum, nu aveai nici un gând, nici un plan, nimic?
—Vai de planurile mele!
—Voia să se facă acrobat la circ! spuse Iura.
—La şcoala de circ nu poţi fi primit dacă nu ai absolvit şapte clase! Şi, pe urmă, mai ai de învăţat şi acolo cinci ani! Doar nu—ţi închipui că poţi ajunge dintr—o dată artist de circ?! se miră Olga Nikolaevna.
—Nu mi—am închipuit! recunoscu Şişkin.

—Ei, vezi? Nu ţi—ai închipuit, dar nici una, nici două, gata, n—ai mai venit la şcoală! Se poate să faci una ca asta?

Şişkin tăcea.

—Şi acum ce—ai de gând?

—Nu ştiu!

—Gândeşte—te bine!

Şişkin a tăcut. Apoi s—a uitat la Olga Nikolaevna pe sub sprâncene şi a spus:

—Aş vrea să mă întorc la şcoală!

—Da! Cred că ăsta e cel mai bun lucru pe care—l poţi face. Cu o singură condiţie: să—mi făgăduieşti că ai să te îndrepţi şi ai să înveţi bine!

—Am să învăţ bine, spuse Şişkin.

—Să te vedem! Uite, vino mâine dimineaţă la şcoală. Am să—l rog pe tovarăşul director să—ţi dea voie să înveţi mai departe!

—Am să vin.

Apoi, nouă, celorlalţi, Olga Nikolaevna ne—a spus să ne ducem acasă şi să ne facem lecţiile. Kostea, înţelegând că Olga Nikolaevna vrea să mai rămână cu el, i—a zis:

—Olga Nikolaevna, vă rog să nu—i spuneţi nimic mamei!

—De ce? întrebă Olga Nikolaevna.

—De—acum înainte am să învăţ bine, dar vă rog să nu—i spuneţi nimic!

—Cum? Vrei s—o minţim mai departe? Şi—mi mai ceri să te ajut şi eu?

—N—am s—o mai mint! Dar n—aş vrea să—i fac inimă rea!

—Dar dacă mama ta o să afle că m—am făcut părtaşă cu tine şi că am minţit—o, ce—o să zică? O să se supere şi mai mult! Nu—i aşa?

—Aşa e!

—Vezi? Nu, trebuie să—i spunem totul! Dar fiindcă ţi—ai luat angajamentul să înveţi bine de—acum înainte, am s—o rog să nu se supere prea tare pe tine!

—Bine!

—Atunci, ne—am înţeles! a încheiat Olga Nikolaevna. Hai, ia—ţi cărţile şi o să facem lecţiile împreună!

Ce s—a mai întâmplat după aceea nu ştiu, fiindcă am plecat şi eu, cu băieţii.

CAPITOLUL XVI

Ei, şi a doua zi, Şişkin şi—a făcut apariţia în clasă! Zâmbea stânjenit şi se uita ruşinat la noi, dar cum nimeni nu l—a certat, s—a liniştit şi s—a aşezat la locul lui. Cu asta, locul gol din bancă a fost ocupat şi m—am simţit uşurat, ca şi cum şi în pieptul meu s—ar fi umplut un gol!

Olga Nikolaevna nu i—a spus nimic, şi lecţiile s—au desfăşurat ca de obicei. În recreaţie a venit Volodea la noi în clasă şi băieţii i—au povestit toată istoria. Eu, drept să vă spun, mă aşteptam ca Volodea să—l certe pe Şişkin, dar, când colo, Volodea s—a apucat să mă certe pe mine!

—Ştiai că colegul tău procedează greşit şi nu l—ai ajutat să—şi îndrepte greşeala! mă dojeni Volodea. Trebuia să vorbeşti serios cu el şi, dacă vedeai şi vedeai că nu te—ascultă, să fi venit să—i spui profesoarei, sau mie, sau băieţilor! Dar tu, nimic! Ai tăcut ca un peşte!

—Parcă n—am vorbit cu el! De câte ori i—am spus! Dar ce era să—i fac, dacă se hotărâse să nu mai vină la şcoală?!

—Şi ştii de ce nu mai voia să vină la şcoală? Fiindcă învăţa prost! De—aia! Dar l—ai ajutat tu oare să înveţe mai bine? Nu! Şi doar ştiai că învaţă prost!...

—Ştiam, zic eu. Asta numai din cauza limbii ruse! Că totdeauna copia de la mine!

—Vezi? Dacă ai fi avut într—adevăr grijă de prietenul tău, nu l—ai fi lăsat să copieze! Un prieten adevărat nu trebuie să treacă cu vederea lipsurile tovarăşului său! Ce fel de coleg eşti tu, dacă te lasă rece gândul că prietenul tău greşeşte? Asta nu e o prietenie adevărată! E o prietenie falsă!

Toţi băieţii au început să spună că sunt un prieten fals. Volodea a zis:

—Hai, băieţi, să ne întrunim după lecţii şi să vorbim despre toate astea!

Am hotărât să ne întrunim, numai că, după ce s—au terminat orele, Olga Nikolaevna ne—a chemat la ea pe amândoi, adică pe mine şi pe Şişkin, şi ne—a spus:

—Kostea şi Vitea, duceţi—vă la tovarăşul director! Vrea să stea de vorbă cu voi.

—Despre ce? am făcut eu, speriat.

—O să aflaţi de la el. Hai, duceţi—vă, nu vă fie frică! ne—a îndemnat Olga Nikolaevna, zâmbind.

Am intrat în cancelarie, ne—am oprit în prag şi am spus:

—Bună ziua, Igor Alexandrovici!

Igor Alexandrovici, care şedea la masă şi scria ceva, ne—a răspuns:

—Bună ziua, băieţi! Intraţi şi aşezaţi—vă aici, pe canapea. Şi şi—a văzut mai departe de scris.

Nouă, drept să vă spun, ne era cam frică să ne aşezăm, fiind cam prea aproape de tovarăşul director canapeaua aia, aşa că am rămas lângă uşă. Ni se părea că acolo suntem mai în siguranţă. După ce a terminat de scris, Igor Alexandrovici şi—a scos ochelarii şi ne—a întrebat:

—De ce—aţi rămas în picioare? Staţi jos!

Noi, ce era să facem? Ne—am apropiat şi ne—am aşezat. Era o canapea îmbrăcată în piele lucioasă şi alunecoasă şi eu veneam tot timpul la vale fiindcă mă aşezasem pe margine şi nu aveam curaj să stau ca oamenii. Şi uite aşa m—am chinuit cât a ţinut convorbirea, care pot spune că a fost lungă, nu glumă! Până la urmă, m—am simţit mai obosit decât dacă aş fi stat tot timpul într—un picior!

—Ia spune—mi, Şişkin, cum de ţi—a venit ideea asta cu chiulul? l—a întrebat Igor Alexandrovici pe

Kostea, după ce ne—am aşezat.
—Nu ştiu! răspunse Şişkin, codindu—se.
—Hm! mormăi Igor Alexandrovici. Păi, dacă tu nu ştii, cine altul să ştie?
—Nu ştiu, se bâlbâi iar Şişkin.
—Sau poate crezi că ştiu eu? mai întrebă Igor Alexandrovici. Şişkin se uită pe sub sprâncene la Igor Alexandrovici, ca să vadă dacă glumeşte sau nu, dar faţa directorului nostru era serioasă. Răspunse iar:
—Nu ştiu!
—Ce—i cu tine, frate? Orice te întreabă omul, răspunzi întruna: „Nu ştiu şi nu ştiu". Păi. dacă trebuie să vorbim, hai să vorbim serios, că nu te întreb aşa, numai din curiozitate, ca să aflu de ce n—ai venit atâta timp la şcoală!
—Mi—a fost frică, răspunse Şişkin.
—De ce ţi—a fost frică?
—Mi—a fost frică întâi de dictare şi am lipsit. Pe urmă mi—a fost frică să nu—mi ceară Olga Nikolaevna o motivare din partea mamei, şi de—aia n—am mai venit la şcoală!
—Şi, mă rog, de ce ţi—a fost frică de dictare? Ce, dictarea e un lucru atât de înspăimântător?
—Mi—a fost frică să nu capăt un doi!
—Aha! După câte înţeleg eu, nu te—ai pregătit la limba rusă!
—Nu m—am pregătit...
—Şi de ce, mă rog, nu te—ai pregătit?
—E greu...
—Şi la celelalte obiecte ţi—e greu să înveţi?
—La celelalte mi—e mai uşor.
—Dar de ce ţi—e greu la rusă?
—Am rămas în urmă. Nu ştiu să scriu bine cuvintele.
—Ar trebui să înveţi materia din urmă! Se vede că înveţi puţin la rusă.
—Da, puţin.
—De ce?
—Nu ştiu de ce, dar nu merge! La istorie sau la geografie citesc o dată şi ştiu, dar când e să scriu, fac o grămadă de greşeli.
—Uite, vezi, de—aia ar trebui să înveţi mai mult la rusă. Să nu faci numai ce e uşor, ci şi ce e greu. Greutăţile trebuiesc învinse, pentru că cine vrea să înveţe trebuie să muncească serios. Ia spune—mi, Maleev, zise Igor Alexandrovici, întorcându—se spre mine, şi tu ai fost până nu demult slab la aritmetică!
—Da, am fost...
—Dar acum înveţi mai bine?
—Mai bine.
—Cum ai făcut?
—Am vrut! Mi—a spus Olga Nikolaevna să vreau, eu am vrut şi m—am pus pe treabă!
—Ei, şi a mers?
—A mers...
—La început însă cred că ţi—a fost greu, nu—i aşa?
—Da, la început mi—a fost greu, foarte greu, dar acum mi—e uşor de tot!
—Vezi, Şişkin? Ia pildă de la Maleev! La început o să—ţi fie şi ţie greu, dar pe urmă, după ce ai să învingi toate greutăţile, o să—ţi fie uşor. Pune—te, băiete, pe treabă şi o să meargă totul ca pe roate!
—Bine, zise Şişkin. Am să încerc.
—Aici nu—i vorba de încercat. Trebuie să te pui numaidecât pe treabă, şi asta—i tot!
—Am să caut, răspunse Şişkin.
—E tot aia! spuse Igor Alexandrovici. Precum văd, nu prea ai voinţă! De ce te temi, că doar ai atâţia colegi?! Crezi că n—au să te—ajute? Maleev, ia spune—mi: eşti prieten cu Şişkin, nu—i aşa?
—Da, zic eu.
—Atunci ajută—l să se îndrepte la limba rusă. A rămas mult în urmă la materia asta şi singur n—o să se poată descurca.
—Pot să—l ajut, i—am răspuns eu, fiindcă şi eu, de când am rămas în urmă la aritmetică, ştiu cum

trebuie să înveţi, ca să te îndrepţi.
—Aşa, aşa! Va să zică ai să încerci? mă întrebă Igor Alexandrovici, zâmbind.
—Nu, zic eu, n—am să încerc, ci am să încep de—a dreptul să fac lecţiile cu el.
—Bravo! Aşa îmi place! mă lăudă Igor Alexandrovici. Spune—mi, Vitea, ai vreo muncă socială?
—Nu! zic eu.
—Uite, atunci, pentru început, asta o să fie munca ta. Am stat de vorbă şi cu Olga Nikolaevna. Mi—a spus că tu l—ai putea ajuta pe Şişkin, pentru că, dacă te—ai putut ajuta pe tine însuţi, ai să—l poţi ajuta şi pe el. Numai să te ocupi serios de chestiunea asta!
—Am să mă ocup serios, am răspuns eu.
—Bagă bine de seamă: să—şi facă toate lecţiile singur şi la timp! Mai ai grijă de ceva: să ducă totul până la capăt! Să nu faci nimic tu în locul lui, că ăsta nu mai e ajutor. Când o să ştie să înveţe singur, o să—şi dezvolte şi voinţa, şi atunci n—o să mai aibă nevoie de ajutorul tău. Ai înţeles?
—Am înţeles!
—Şi tu, Şişkin, ţine bine minte un lucru: fiecare om e dator să muncească cinstit!
—Dar eu nu muncesc... asta... nu muncesc încă! bâigui Şişkin.
—Cum nu munceşti? Dar învăţătura nu este şi ea o muncă? Pentru tine, învăţătura este adevărata muncă. Oamenii mari muncesc în uzine şi în fabrici, în colhozuri şi sovhozuri, construiesc uzine electrice, unesc prin canale fluviile şi mările, irigă deşerturile, sădesc păduri. Vezi şi tu câte sunt de făcut!... Şi copiii învaţă în şcoli, ca să ştie cât mai multe şi să fie la rândul lor cât mai folositori patriei noastre. Sau poate că tu nu vrei să fii de folos patriei?!
—Ba vreau.
—Ei vezi! Dar să nu—ţi închipui că e destul să spui „vreau"! Trebuie să fii dârz şi perseverent, fiindcă fără dârzenie şi fără perseverenţă n—ai să realizezi nimic!
—Am să fiu perseverent.
—Bine, spuse Igor Alexandrovici. încă ceva: să fii cinstit! Mă întreb însă un lucru: eşti tu oare cinstit? Că, după câte aflu, ai minţit—o pe mama ta, ai minţit—o pe Olga Nikolaevna, ţi—ai minţit colegii...
—De—acum încolo o să fiu cinstit.
—Caută să fii, spuse Igor Alexandrovici. Şi asta nu e încă tot. Trebuie să—ţi iubeşti colegii!
—Păi, nu—i iubesc?! se miră Şişkin.
—Ce fel de dragoste e asta, când i—ai părăsit pe toţi şi ai fost cât pe ce să te lipseşti de ei? Dragoste e asta?
—Dar îmi era dor de ei! exclamă Şişkin, aproape cu lacrimi în ochi.
—Tot e bine că ţi—a fost dor de ei. O să fie însă şi mai bine când o să—ţi dai seama că fără colegii tăi nu poţi trăi. Atunci nici în glumă n—o să te mai gândeşti să—i părăseşti!
—Am să—i iubesc mai mult! zise Şişkin.
—Ei, dar ia spune—mi acum, voinicule, ce—ai făcut cât timp n—ai venit la şcoală? îl întrebă Igor Alexandrovici.

Şi atunci i—am povestit lui Igor Alexandrovici cum l—am învăţat pe Lobzik să numere. Pe Igor Alexandrovici l—a interesat grozav istoria asta şi ne—a întrebat amănunţit cum am izbutit să facem una ca asta:
—Voi credeţi într—adevăr că un câine poate fi învăţat să numere aşa cum învaţă un om?
—Dar câinele ăla de la circ cum număra? am întrebat noi. Igor Alexandrovici a început să râdă.
—Câinele ăla habar n—avea să numere! A fost dresat numai să latre şi să se oprească la un anumit semnal. După ce lătra de câte ori trebuia să latre, dresorul îi făcea un semn, pe care publicul nu—l observa, şi câinele tăcea, iar publicului i se părea că animalul ştie să numere.
—Dar ce semn îi făcea? întrebă Kostea.
—Ştiu şi eu? Dădea uşurel din cap, sau îi făcea un semn cu mâna, sau pocnea din degete...
—Dar câinele nostru numără uneori corect şi fără semnal! mai spuse Kostea.
—Da, e adevărat. Câinii au un spirit de observaţie foarte dezvoltat. Se vede că, fără să—ţi dai seama, dădeai din cap sau făceai cine ştie ce mişcare exact în clipa în care lătrase de câte ori trebuia. El a observat lucrul acesta şi a încercat să ghicească ce vrei, dar fiindcă gesturile tale erau greu de deosebit, a greşit şi el destul de des. Ca să latre corect, învăţaţi—l s—o facă la un anumit semnal. Pocniţi, de pildă, din degete.

—Am să încerc, spuse Kostea. Dar întâi am să mă îndrept la limba rusă şi numai după aceea am să—l dresez.

—Bravo! Aşa să faci! Şi când o să organizăm o şezătoare la şcoală, o să vă puteţi produce şi voi cu câinele vostru dresat!

La început, nouă ni se făcuse inima cât un purice de frică să nu ne dea Igor Alexandrovici cine ştie ce pedeapsă şi, când colo, el nici gând nu avusese să ne pedepsească! Voise numai să ne explice că trebuie să învețe Kostea mai bine!

CAPITOLUL XVII

Când am ieşit din biroul tovarăşului director, am dat de Volodea şi de băieţi: ne aşteptau pe sală. S—au strâns numaidecât roată în jurul nostru şi au început să ne întrebe:

—Ei, ce v—a spus Igor Alexandrovici? Ce—o să se întâmple cu voi?

—Nimic. Ne—a iertat! N—o să se mai întâmple niciodată! le—am răspuns eu.

—Foarte bine! se bucură Tolea. Hai să mergem în camera pionierilor şi să stăm de vorbă. Că trebuie să discutăm, nu—i aşa?

Când am intrat cu toţii în camera pionierilor, Şişkin a rămas în uşă.

—Intră, intră, Şişkin, nu—ţi fie frică! zise Iura. N—o să te certe nimeni!

Ne—am aşezat în jurul mesei şi Volodea spuse:

—Acum, băieţi, să ne sfătuim cum să—l ajutăm pe Şişkin. Până azi, colegul vostru a învăţat prost şi lucrurile au ajuns până acolo, încât nici n—a mai venit la şcoală. Dar şi noi suntem vinovaţi. Nu ne—am ocupat de felul în care învăţa şi nu l—am ajutat la timp.

—Da, aşa—i, suntem şi noi vinovaţi! fu de părere Vanea. Dar şi Şişkin să înţeleagă că trebuie să înveţe mai bine. Dacă nici de data asta nu se apucă serios de învăţătură, lucrurile au să meargă la fel de prost ca până acum!

—Aşa e, Şişkin. Nu te supăra, băiete, dar lucrurile se pot sfârşi iar rău de tot! spuse Iura. Numai că, de astă dată, o să te ajutăm, crede—mă! O să facem tot ce trebuie, ca să te—ajutăm!

—Bine, dar cum? întrebă Leonea Astafiev. Că doar i—am dat ajutor, dar se vede că Alik Sorokin nu s—a ocupat cum trebuie de el dacă lucrurile au ajuns unde au ajuns!

—Poate că voi nici n—aţi învăţat împreună? îl întrebă Volodea pe Alik.

—De ce să nu învăţăm? Am învăţat, răspunse Alik.

—Dar de câte ori?

Nu mai ţin minte. De vreo două—trei ori...

—De vreo două—trei ori? se miră Iura. Ar fi trebuit să—ţi faci în fiecare zi lecţiile cu el, nu de două—trei ori! Doar ţi—ai luat acest angajament la adunare! Noi ţi—am încredinţat o sarcină, iar tu nu ne—ai îndreptăţit încrederea!

—Cum era s—o duc la bun sfârşit? spuse Alik. De câte ori mă duceam la el, nu—l găseam acasă sau, dacă îl găseam, îmi spunea: „Azi n—am chef să învăţ!" Îl lăsam în pace, ce era să—i fac?!

—Auzi, „îl lăsam în pace"! îl îngână Iura. De ce n—ai spus asta la adunarea grupei, ca să—ţi vină grupa în ajutor? Şişkin nu ştie să—şi organizeze munca. Tu înveţi bine, şi de tine ai avut grijă, dar cu colegul tău n—ai vrut să—ţi baţi capul!... E drept că şi eu sunt vinovat, fiindcă nu te—am controlat!

—Uite, de—acum încolo am să mă ocup serios de Şişkin, zise Alik. M—a pasionat prea mult jocul de şah şi de aceea a ieşit aşa cum a ieşit!

—Nu, repetă Volodea. Gata, nu—ţi mai încredinţăm ţie treaba asta!

—De—acum încolo am să—mi fac eu lecţiile cu Şişkin, am declarat eu. Aşa mi—a spus Igor Alexandrovici.

—Foarte bine. Dacă aşa ţi—a spus Igor Alexandrovici, zise Volodea, te delegăm şi noi să te ocupi de el.

E bine, băieţi?
—Bine! au strigat toţi băieţii. Să se ocupe el de Şişkin, dacă aşa a spus Igor Alexandrovici.

Adunarea s—a sfârşit şi am ieşit cu toţii în stradă. Tot drumul până acasă, Şişkin a tăcut, dus pe gânduri; în cele din urmă a zis:
—Vai, ce rău sunt! N—am pic de voinţă! Nu sunt bun de nimic! Nimic n—o să iasă din mine!
—De ce? Nu eşti chiar aşa de rău, am căutat eu să—l liniştesc.
—Nu, las' că ştiu eu bine! Dar nu vreau să mai fiu aşa! Am să mă îndrept! Ai să vezi că am să mă îndrept!

Pe cuvântul meu de onoare că am să mă îndrept! Numai, te rog, ajută—mă! Ai auzit ce—a spus Igor Alexandrovici? N—ai dreptul să refuzi!
—Dar nici prin gând nu—mi trece să refuz! Cu o singură condiţie: să mă asculţi şi tu! Ştii ceva? Hai să începem chiar de azi! Uite, după—masă vin la tine şi ne apucăm de învăţat.

Îndată după—masă m—am dus la Şişkin, dar cum am început să urc scările, am auzit un câine lătrând. Intru în cameră şi... ce—mi văd ochii? Lobzik, cocoţat pe scaun, lătra, şi Kostea pocnea din degete chiar sub botul lui!
—Îl învăţ semnalul, zice, aşa cum mi—a spus Igor Alexandrovici. Hai să ne ocupăm puţin de Lobzik, că tot trebuie să—l dresăm, şi pe urmă ne—apucăm şi de lecţii!...
—Ehei, băiete, zic eu, ţi—ai dat cuvântul că n—ai să te mai ocupi de câine decât după ce te îndrepţi la limba rusă, dar văd că te—ai răzgândit!
—Gata! strigă Şişkin. Marş de—aici, Lobzik! Uite, nici n—am să mă mai uit la el până nu mă îndrept! Să nu—mi spui pe nume dacă mă mai vezi pierzând vremea cu el. Ei, cu ce începem?
—Cu rusa, zic eu.
—N—am putea începe cu geografia sau măcar cu aritmetica?
—Nu, nu, mă opun eu. Ştiu din proprie experienţă cum şi cu ce trebuie să începem. Ce avem la rusă?
—Uite, zice el, sufixele astea. Mi—a mai dat Olga Nikolaevna să repet regula vocalelor neaccentuate şi să fac un exerciţiu.
—Bine. Cu asta începem!
—Bine. Să începem!
—Hai, începe! Nu cumva îţi închipui că am să—ţi fac eu exerciţiile? Nici gând! Ai să faci totul singur. Trebuie să înveţi să faci totul singur.
—Dacă—i aşa, fie! a oftat Şişkin şi a pus mâna pe carte.

A repetat regula la repezeală şi s—a apucat de exerciţiu. Era foarte simplu. Trebuia să copieze nişte exemple şi să completeze literele care lipseau din unele cuvinte. Şişkin scria de zor. Eu, în timpul ăsta, învăţam la geografie şi nici nu mă uitam la el. În cele din urmă, Şişkin zice:
—Gata!

Mă uit la caiet... Aoleu! Ploua cu greşeli!
—E—he—hei! zic eu. Ai făcut—o de oaie!
—Cum, am făcut prea multe greşeli?
—Prea multe, nu, dar, să—ţi spun drept, ai făcut destule!
—Vezi, ştiam eu! N—am să nimeresc niciodată! oftează Kostea, amărât.
—Aici nu—i vorba de nimereală, zic eu. Trebuie să ştii să scrii. Ai învăţat regula sau nu?
—Am învăţat—o.
—Ei, şi ce zice regula?
—Regula? Nu mai ţin minte!
—Atunci cum ai învăţat—o, dacă n—o mai ţii minte?

L—am pus s—o citească din nou şi, aplicând regula, Kostea a scris corect unul din cuvintele pe care le greşise. Nu vă mai spun ce bucurie era pe el!
—Bravo! îl laud eu. Ia mai fă exerciţiul o dată, că prima oară l—ai făcut fără să aplici regula, şi asta nu—ţi foloseşte la nimic. Gândeşte—te întotdeauna ce literă trebuie să scrii.
—Bine, altă dată am să mă gândesc, dar acum, lasă!
—Ehei, frate, zic eu, nu merge aşa! Mi—ai făgăduit să m—asculţi? Atunci ascultă—mă!

Şişkin a oftat şi s—a apucat să facă exerciţiul din nou. De astă dată era foarte grăbit şi literele se aşterneau pe caiet la nimereală, strâmbe, ca vai de lume, ba în jos, ba săltând în sus. Pesemne că se şi plictisise de lecţii!

Între timp vine Iura. Când vede că ne facem lecţiile, zice:
—Aha, învăţaţi! Bravo! Dar ia să vedem ce faceţi voi aici!
—Un exerciţiu, zic eu. I l—a dat Olga Nikolaevna. Iura ia caietul, se uită, găseşte o greşeală şi îi explică lui Şişkin cum se scrie corect cuvântul respectiv.

Mai trece ce trece şi vine Vanea. Vede şi el că ne facem lecţiile şi spune:
—Aha, învăţaţi!
—Învăţăm, zicem noi.
—Ei, bravo! Pentru asta o să vă fie toată clasa recunoscătoare.
—Atâta ar mai lipsi! răspunde Şişkin. Toţi elevii sunt obligaţi să înveţe cu sârguinţă, aşa că nu e nevoie de nici un fel de recunoştinţă!
—Ei, lasă, răspunde Vanea, am spus şi eu aşa, ca să spun ceva, fiindcă clasa noastră vrea ca toţi băieţii să înveţe bine şi, dacă învăţaţi şi voi, înseamnă că totul e în regulă!

În clipa aceea uşa se deschide din nou şi intră Vasea Erohin.
—Aha, învăţaţi! zice el.
—Ce—i asta? sar eu. Care cum vine, intră şi zice: „Aha, învăţaţi!" ca şi cum am învăţa pentru prima oară, ca şi cum până acum nici n—am fi pus vreodată mâna pe carte!
—Nu—i vorba de tine, ci de Şişkin! răspunde Vasea.
—Şi ce—i cu Şişkin? Ce, el n—a mai învăţat niciodată? Că la toate materiile are note de trecere, numai la rusă...
—Ei, hai, nu te supăra, am spus şi eu aşa, ca să spun ceva, fiindcă credeam că nu învaţă. Când colo, văd că învaţă şi, uite, de—aia am spus aşa!
—Puteai şi tu să spui altceva. Ce, alte cuvinte nu mai sunt pe lumea asta?
—De unde era să ştiu c—o să vă supăraţi? După mine, nu e nici o supărare.

Uşa se deschide iar şi în prag răsare Alik Sorokin.
—Să vezi că acum zice şi el: „Aha, învăţaţi!" îmi şopteşte Şişkin.
—Aha, învăţaţi! exclamă Alik Sorokin, zâmbind. Noi să ne prăpădim de râs!
—De ce râdeţi? Am spus ceva caraghios? întrebă Alik, fâstâcindu—se.
—Nu, nimic. Nu râdem de tine! i—am răspuns eu. Dar de ce—ai venit?
—Aşa! Mi—am zis că poate vă pot ajuta cu ceva...
—N—ai adus cumva şi şahul cu tine? l—am întrebat.
—Aoleu, ce zăpăcit sunt! Am uitat să—l iau! Am fi făcut o partidă!
—Nu, mai bine fugi încolo cu şahul tău cu tot! spuse Iura. Hai acasă, băieţi, să—i lăsăm să înveţe!

Şi s—au dus.
—Au venit să vadă dacă învăţăm sau nu, se stropşi Kostea.
—Ei, şi? am zis eu. De ce te superi?
—Nu mă supăr! Nu zic nimic. Sunt băieţi buni, grijulii.
—I—a spus Olga Nikolaevna mamei tale că n—ai venit atâta timp la şcoală? l—am întrebat eu.
—I—a spus. I—a spus şi mamei, şi mătuşii Zina. M—am ales cu o săpuneală!... M—au certat aşa de rău, c—o să ţin minte cât oi fi şi—oi trăi! Dar nu face nimic! Îmi pare bine că acum totul e în regulă. Sufeream atât de mult când nu mă duceam la şcoală! De—ai şti la câte m—am gândit în zilele acelea! Toţi băieţii se sculau de dimineaţă şi se duceau la şcoală, numai eu umblam hai—hui prin oraş, ca un căţel fără stăpân, şi îmi treceau prin cap tot felul de gânduri. Mi—era aşa milă de mama! Parcă eu voiam s—o mint? Nu, nu voiam, dar o minţeam mereu şi nu ştiam cum să mă opresc! Îmi spuneam că alte mame sunt mândre de băieţii lor, dar că mama n—are cum să se mândrească cu mine. Şi nici nu vedeam capătul suferinţelor mele; cu cât trecea timpul, cu atât era mai rău!
—N—am prea băgat de seamă să fi suferit tu chiar aşa cum pretinzi! zic eu.
—Ei, şi tu! Sigur că am suferit! Mă făceam că nu—mi pasă, dar numai eu ştiu ce era în sufletul meu!
—Dar de ce te prefăceai?
—Aşa! Veneai tu şi începeai să mă cerţi, şi—mi era ruşine, înţelegi? De—aia mă făceam că—s liniştit, că totul e în regulă, ca şi cum, într—adevăr, totul ar fi mers ca pe roate. Dar acum, gata, s—a zis! De—acum înainte n—am să mă mai prefac! Parcă a trecut peste mine o furtună, iar acum totul s—a liniştit. Numai să—mi dau silinţa să învăţ mai bine.
—Să—ţi dai, zic eu.

—Am şi început...

CAPITOLUL XVIII

A doua zi, Olga Nikolaevna a controlat exerciţiul pe care i—l dăduse lui Kostea şi a găsit o mulţime de greşeli, pe care nici eu nu le observasem. Literele care lipseau din cuvinte le scrisese el corect, fiindcă l—am urmărit îndeaproape, dar a greşit când le—a copiat. Ba a mâncat o literă, ba n—a terminat un cuvânt, ba a scris în loc de o literă alta. Uite, în loc de „cratiţă" a scris „catiţă" şi în loc de „rumeguş", „rumeuş".

—Toate astea se întâmplă din cauză că nu eşti atent, i—a spus Olga Nikolaevna. Şi nu eşti atent pentru că nu te îndeamnă încă inima să înveţi aşa cum trebuie. Se vede de la o poştă că te grăbeşti! Te grăbeşti să scapi cât mai repede de lecţii.

—Ba nu, nu prea mă grăbesc, răspunse Kostea.

—Cum nu te grăbeşti? Atunci de ce scrii atât de urât? Ia te uită ce litere! Strâmbe şi aplecate în toate părţile! Dacă ţi—ai da silinţa, ai scrie mai bine. Când un elev îşi face lecţiile cu sârguinţă şi cu tragere de inimă, este atent nu numai să nu facă greşeli, dar să şi scrie frumos. Recunoaşte, Kostea, că nu te prea trage inima la învăţătură!

—Mă trage, dar nu am destulă voinţă ca să învăţ temeinic! Nu ştiu cum, dar vreau să fac totul cât mai repede. Nu ştiu nici eu de ce!

—Fiindcă încă n—ai înţeles că nimic nu se poate înfăptui fără muncă îndârjită. Fără muncă îndârjită n—ai să—ţi poţi îndrepta lipsurile, a spus Olga Nikolaevna.

Din ziua aceea ai fi putut vedea, după caietul lui, cum lupta Kostea împotriva lipsei de voinţă. Uneori scria un exerciţiu cu litere frumoase şi drepte, de—ţi era mai mare dragul să te uiţi la ele. Însemna deci că la început avusese multă voinţă şi că se apucase de lecţii dornic să înveţe cum trebuie. Numai că, treptat—treptat, voinţa lui slăbea, literele începeau să ţopăie, să se încalece, să se prăvălească din—tr—o parte în alta şi se prefăceau încetul cu încetul într—un fel de mâzgălitură, din care nu mai înţelegeai nimic şi numai cu greu îţi puteai da seama ce a vrut să scrie. Uneori se întâmplă însă tocmai pe dos: exerciţiul începea cu mâzgălituri şi se vedea cale de—o poştă că Şişkin dorise să termine cât mai repede cu munca asta plicticoasă, dar, pe măsură ce scrisese, voinţa lui devenise tot mai puternică, literele se îndreptaseră şi, până la urmă, exerciţiul dovedea atâta voinţă, încât ai fi zis că la început scrisese un om şi la sfârşit altul!

Dar asta n—ar fi fost încă nimic! Partea proastă era că făcea greşeli! Continua să facă multe greşeli şi, când am avut o dictare, a căpătat iar un doi! Am fost cu toţii foarte amărâţi. Nădăjduisem că de astă dată Kostea o să capete măcar un trei, căci toată lumea ştia că se apucase serios de învăţătură!

—Ia spune, Vitea, cum învăţaţi voi, tu şi cu Kostea? mă întrebă Iura în recreaţie.

—Cum învăţăm? Bine! zic eu.

—Ce fel de bine? De ce nu s—a îndreptat până acum?

—Ce sunt eu de vină? Doar fac în fiecare zi lecţiile cu el.

—Atunci de ce nu se vede încă nici un progres?

—Nu—s eu de vină că n—a făcut încă nici un progres! A trecut prea puţin timp.

—Prea puţin timp? Au trecut două săptămâni. Altul e adevărul: nu ştii să—l faci să înveţe cum ar trebui! O să te înlocuim. O s—o rugăm pe Olga Nikolaevna să—l numească pe Vanea Pahomov în locul tău. El o să ştie să—l determine pe Şişkin să înveţe mai mult.

—Ba să mă ierţi! zic eu. Pe mine m—a numit Igor Alexandrovici. N—aveţi dreptul să mă înlocuiţi.

—Nu face nimic. O să vorbim cu Olga Nikolaevna. Ce, crezi că dacă te—a numit Igor Alexandrovici nu poţi fi înlocuit?

—Lasă pe altul în locul tău, Maleev, sare şi Leonea Astafiev — că tot o să te înlocuiască Olga

Nikolaevna. Nu ţi—ai putut îndeplini sarcina. Vanea o să facă mai bine lecţiile cu el!
—Fireşte că mai bine! încuviinţează Iura.
—Nu se ştie, ripostez eu.
—Ce mai stai la discuţie? Vezi şi tu care sunt rezultatele! S—au mai găsit câţiva băieţi care să spună că ar trebui să las pe altul în locul meu, numai că eu mă încăpăţânasem ca un catâr:
—Nu! Să mă înlocuiască Olga Nikolaevna, altfel nu cedez!
—Bine! Cu atât mai rău pentru tine! O să te înlocuiască Olga Nikolaevna! au spus băieţii.

Nu ştiu de ce mă încăpăţânasem aşa! Îmi dădeam seama că nu avea rost să insist, de vreme ce Şişkin căpătase un doi. Dacă în locul meu ar fi fost un altul, poate că n—ar fi ieşit aşa, ci altfel. Da, nu mai era nimic de făcut!

În ziua aceea, şi eu, şi Şişkin am fost grozav de amărâţi.
—Astăzi ne facem pentru ultima oară lecţiile împreună. Cred că mâine Olga Nikolaevna o să mă înlocuiască! i—am spus eu cum am ajuns la el, după şcoală.
—Poate că n—o să te înlocuiască, zice Şişkin.
—Ba da, zic eu. Degeaba m—ar lăsa, că tu, cu mine, nu progresezi deloc. Se vede că nu ştiu să predau. Îmi pare rău că Igor Alexandrovici o să fie nemulţumit de mine. I—am făgăduit c—o să te ajut să te îndrepţi, şi când colo, vezi şi tu ce—a ieşit! Şi când te gândeşti că asta era munca mea socială! Înseamnă că nu mi—am îndeplinit sarcina şi că n—o să mai am nici un pic de autoritate!
—Dar poate că nu eşti tu vinovat! Dacă sunt eu vinovatul? Ar fi trebuit să învăţ şi eu mai bine! Ştii, să—ţi spun un secret: eu sunt vinovat. Eram întotdeauna grăbit şi de—aia scriam prost şi făceam atâtea greşeli. Dacă nu m—aş fi grăbit, aş fi învăţat mai bine!
—Şi de ce te grăbeai?
—Îţi spun, dar e tot secret: voiam să termin cât mai repede lecţiile, ca să—l dresez pe Lobzik!
—Şi l—ai dresat?
—L—am dresat!
—Aha! zic eu. De—aia era în capul tău o întreagă harababură! Va să zică tu scriai, dar nu te gândeai la ce scrii, ci la javra aia!
—Ba nu—i aşa. Mă gândeam şi la una, şi la alta. Se vede că de—aia au ieşit lucrurile cum au ieşit!
—Ieşit? zic eu. N—a ieşit nimic, că cine aleargă după doi iepuri nu prinde nici unul! Trebuia să alergi numai după unul singur!
—Un iepure tot am prins eu!
—Care iepure?
—L—am dresat pe Lobzik! Stai să vezi! Lobzik! Vino încoace! Când câinele se apropie de el, Kostea îi arătă o tăbliţă cu cifra trei.
—Ia spune, Lobzik, ce cifră e asta? Lobzik lătră de trei ori!
—Dar asta?

Kostea îi arătă cifra cinci şi câinele lătră de cinci ori.
—Vezi? Pocnesc uşurel din degete, şi el ştie când trebuie să se oprească!
—Cum ai făcut asta? îl întreb eu.
—La început nu înţelegea semnalul, şi pace! Atunci am procedat astfel: cum lătra de câte ori trebuia; îi aruncam o bucăţică de zahăr, sau o bucăţică de salam, sau o bucăţică de pâine, dar pocneam în acelaşi timp din degete. Lobzik se repezea la bunătăţi şi nu mai lătra. Uite, am făcut aşa câteva zile în şir, după aia am încercat să pocnesc din degete, fără să—i mai dau ceva, şi Lobzik se oprea din lătrat, fiindcă se învăţase ca, ori de câte ori pocneam din degete, să capete ceva bun. Acuma, cum aude că pocnesc din degete, nu mai latră şi aşteaptă să—i dau ceva. La început pocneam tare, dar pe urmă l—am deprins să tacă şi la pocnetele slabe.
—Aşa! zic eu. Va să zică în loc să înveţi tu, a învăţat câinele!
—Da, zice el. Nu ştiu de ce, însă mie toate îmi ies pe dos! Sunt un om lipsit de voinţă! Dar acum, de vreme ce l—am dresat pe Lobzik, am să învăţ cum trebuie! De—acum înainte n—o să mă mai împiedice nimic. Ai să vezi!
—Am să văd, rostesc eu, trist. Numai că, de—acum înainte, n—am să mai văd eu, ci Vanea!

A doua zi, Kostea a luat toate exerciţiile pe care i le dăduse acasă Olga Nikolaevna, s—a dus cu ele la şcoală şi i le—a arătat:

—Olga Nikolaevna, vă rog, astea sunt toate exerciţiile pe care mi le—aţi dat să le fac. Uitaţi—vă, aici sunt exerciţiile bune şi aici sunt exerciţiile proaste. Când greşeam, Vitea mă punea să ie fac din nou. Spuneţi, nu mă ajută Vitea destul de bine?

—Eu ştiu că Vitea te—ajută, a zis Olga Nikolaevna. Dar şi tu trebuie să—ţi dai mai multă silinţă şi să priveşti cu mai multă seriozitate lucrurile. Vitea te—ajută, dar nu te învăţa în locul tău! Trebuie să înveţi singur.

—Am să învăţ singur, Olga Nikolaevna, dar daţi—i voie să mă ajute mai departe! A pierdut atâta timp cu mine!

—Bine, să te—ajute mai departe! Văd că Vitea se ocupă serios de tine. Uite, nu mai e mult până la vacanţa de iarnă. În prima zi de vacanţă, să veniţi la mine. Ţie am să—ţi dau o temă pentru vacanţă, iar pe Vitea am să—l sfătuiesc cum să se ocupe de tine, ca să obţină rezultate mai bune.

Nu vă mai spun ce bucurie a fost pe noi când am auzit că Olga Nikolaevna mă lasă să mă ocup mai departe de Şişkin! Kostea a spus:

—Olga Nikolaevna, ştiţi, noi doi avem un câine dresat, Lobzik. Daţi—ne voie să ne producem cu el la serbarea de Anul nou.

—Dar ce ştie să facă câinele vostru?

—Ştie aritmetică. Numără la fel de bine ca şi câinele pe care l—am văzut la circ.

—Cine l—a învăţat?

—Noi.

—Bine! Aduceţi—l la serbarea de Anul nou. Cred că băieţilor o să le placă să vadă un câine care ştie să numere!

CAPITOLUL XIX

Îmi era tare necaz că Şişkin l—a dresat pe Lobzik fără mine, fiindcă mi—ar fi plăcut şi mie să—l dresez, dar acum ce era să mai fac?

—Să nu—ţi pară rău, îmi spuse Kostea. Uite, am să mai găsesc eu pe stradă un câine fără stăpân şi am să ţi—l dau ţie, şi atunci o să—l dresezi tu singur!

—Singur nu—mi place, i—am răspuns eu. Mie îmi place să fac totul în colectiv, nu de unul singur!

—Atunci am să te—ajut eu. O să—l dresăm împreună şi o să ai şi tu un câine care ştie să numere.

—Nu, m—am împotrivit, aşa nu merge. Tu, cum o să vezi că avem alt câine, ai să—ţi pierzi iar vremea cu el în loc să—ţi faci lecţiile. Mai bine să lăsăm treaba asta pentru la vară.

—Bine, dacă nu vrei, s—o lăsăm. Dar băieţilor să le spunem că Lobzik este şi elevul tău, căci împreună am început să—l dresăm, nu—i aşa? Şi tot împreună o să ne producem la serbarea de Anul nou!

—Dar dacă o să se sperie când o să se vadă pe scenă? zic eu. Ar trebui să—l învăţăm din timp cu oamenii.

—Bine, dar cum?

—Să—l ducem undeva unde e lume multă. Uite, după ce terminăm cu lecţiile, să mergem la mine acasă şi să le—arătăm alor mei ce bine ştie să numere.

Zis şi făcut. Cum am terminat lecţiile, Kostea i—a pus lui Lobzik zgarda, a prins de zgardă o cureluşă şi am plecat. La noi tocmai veniseră în vizită mătuşa Nadia şi unchiul Serioja.

—Staţi să vedeţi un câine dresat, le—am spus eu. Ia aşezaţi—vă ca la teatru şi uitaţi—vă cu atenţie!

L—am suit pe Lobzik pe un taburet, Kostea a scos din buzunar tăbliţa cu cifre şi i—a poruncit lui Lobzik să numere. Lobzik a lătrat bine. Deodată mi—a venit o idee minunată! Nu i—am mai arătat nici o cifră, ci l—am întrebat:

—Ia spune—mi, Lobzik, cât fac doi ori doi?

Şi Lobzik lătră de patru ori! Fireşte, am avut grijă să pocnesc la timp din degete. Lika, încântată, zice:

—Oho! Ia te uită la el! Ştie şi tabla înmulţirii! Toată lumea ne—a lăudat că dresasem câinele atât de bine, iar noi le—am spus că o să ne producem cu el la serbarea de Anul nou de la şcoală.

—Dar costume pentru reprezentaţie aveţi? ne întrebă Lika.

—Parcă nu se poate şi fără costume! zic eu.

—Fără costume nu e frumos, spune Lika. Ce—ar fi să vă fac nişte coifuri colorate? Cu ele o să fiţi ca doi clovni de la circ!

—Din ce vrei să le faci?

—Am nişte hârtie colorată. O cumpărasem ca să fac din ea jucării pentru pomul de iarnă.

—Bine, zic eu, fă—ne. Cu coifurile o să fie şi mai bine.

—Nu s—ar putea să—i facem şi lui Lobzik un coif? întreabă Kostea.

—Nu, ar fi prea caraghios. Dar am să—i fac un guleraş de hârtie aurită.

—Bine, fă—i ce vrei, zic eu.

—Acum, hai la Gleb Skameikin, să—i arătăm şi lui ce bine numără câinele nostru, a propus Kostea.

Ne—am dus la Gleb. De la Gleb am fost la Iura, de la Iura la Tolea, şi le—am arătat tuturor ce meşter mare e Lobzik al nostru. Pentru isprava lui, Lobzik a căpătat fel de fel de bunătăţi. La urmă ne—am dus la Vanea Pahomov. Părinţii lui tocmai aveau musafiri şi ne—am bucurat, deoarece ni se oferea prilejul să facem o adevărată repetiţie. Numai că ne—am bucurat degeaba, pentru că ne—am făcut de râs! Nici nu mai ştiam pe unde să scoatem cămaşa! În loc să răspundă ca lumea, Lobzik a început să se încurce şi să mintă! N—a spus nici o cifră corect, ba la urmă n—a mai răspuns deloc. Şi noi care ne lăudasem că avem un câine matematician! Ne—am făcut de râs şi am plecat.

—Ce s—o fi întâmplat cu el? spuse Kostea când ieşirăm în stradă. Îi dădu o bucăţică de zahăr, dar câinele o sfărâmă în dinţi şi o scuipă.

—Am înţeles! am exclamat eu. L—am ghiftuit! S—a îndopat prea mult şi acum nu—şi mai dă silinţa să răspundă bine!

Kostea mă întrebă:

—Bine, dar dacă se întâmplă la fel şi în timpul reprezentaţiei de la şcoală? Dacă ne facem de râs în toată şcoala? Ce zici? N—ar fi mai bine să nu ne mai producem?

—Nu! Acum e prea târziu să mai renunţăm. Dacă ne—am apucat de o treabă, s—o ducem la capăt.

În ajun de Anul nou, Kostea a dus—o tot într—o emoţie. Cât a fost ziua de lungă, s—a ţinut de capul lui Lobzik şi l—a silit să numere.

—Lasă—l, frate, în pace, i—am spus eu într—un târziu, că iar se plictiseşte şi, când o trebui, n—o să vrea să răspundă!

—Bine, îl las. Lobzik, hai, marş, du—te şi te odihneşte!

I—am dat, în sfârşit, pace bietului Lobzik şi ne—am apucat să ne pregătim de reprezentaţie. Lika ne făcuse două coifuri: mie, unul albastru cu steluţe argintii, şi lui Kostea, unul verde cu steluţe aurii. Ne mai meşterise şi nişte guleraşe de argint şi manşete de aur. Ne—am gătit cu ele şi ne—a plăcut grozav: parcă eram clovni adevăraţi de la circ! Lika îi făcuse şi lui Lobzik un guleraş de hârtie aurită.

Ei, dar timpul trecea şi a venit vremea să ne luăm câinele şi să plecăm la şcoală. În prima parte a spectacolului am stat cu el în sală, ca să se înveţe cu publicul; apoi am intrat în culise şi am aşteptat să ne vină rândul. De acolo am văzut totul foarte bine; nu ne—a scăpat nimic. Când ne—a venit rândul, ne—am pus coifurile şi i—am prins şi lui Lobzik guleraşul la gât. Apoi cortina s—a ridicat şi am intrat în scenă, cu coifurile noastre colorate. Kostea mergea înainte, ducându—l pe Lobzik de curea, iar eu veneam în urmă, cu un geamantănaş în care pusesem toate lucrurile de care aveam nevoie pentru reprezentaţie. Kostea l—a urcat pe Lobzik pe un taburet, în mijlocul scenei, şi a spus:

—Dragi băieţi, în faţa voastră o să se producă un câine, mare matematician, pe nume Lobzik. Deocamdată nu ştie să numere decât până la zece, dar va învăţa mai departe şi atunci o să vi—l prezentăm iarăşi. Vă rugăm să staţi liniştiţi, fiindcă Lobzik apare pentru prima oară în faţa publicului şi s—ar putea să se sperie dacă faceţi zgomot.

Kostea era foarte emoţionat şi îi tremura vocea. La drept vorbind, şi eu eram emoţionat şi cred că, dacă ar fi trebuit să vorbesc, n—aş fi fost în stare să scot un cuvânt!

—Ei, să începem! a spus Kostea în încheiere.

Eu am scos din geamantan trei bastonaşe de lemn şi le—am pus unul lângă altul pe masă, ca să le vadă bine toată lumea.

—Dragi copii, Lobzik o să numere bastonaşele astea de pe masă, zise Kostea. Hai, Lobzik, numără—le!

Şi Lobzik a lătrat de trei ori.

Când au văzut băieţii una ca asta, au început să bată palme. Partea proastă a fost că Lobzik s—a speriat, a sărit jos de pe taburet şi a luat—o la fugă. Dar Kostea l—a ajuns din urmă, i—a dat o bucăţică de zahăr şi l—a aşezat din nou pe taburet. Lobzik a început să—şi ronţăie zahărul, iar băieţii, încetul cu încetul, s—au potolit. Atunci am scos din geamantan încă un bastonaş, pe care l—am pus alături de celelalte.

—Ei, Lobzik, spune—mi acum câte bastonaşe sunt? îl întrebă Kostea.

Lobzik lătră de patru ori!

Băieţii au început iar să bată din palme. Lobzik a vrut să sară din nou de pe taburet, dar Kostea l—a prins la timp şi i—a mai dat o bucăţică de zahăr.

Între timp, eu am mai pus pe masă trei bastonaşe.

—Dar acum câte bastonaşe sunt? îl întrebă Kostea. Lobzik lătră de şapte ori!

După aceea am scos din geamantan o tăbliţă cu cifra doi şi am arătat—o publicului.

—Spune—mi repede, Lobzik, ce cifră e asta? zise Şişkin. Câinele lătră de două ori.

Apoi am început să—i arătăm diferite cifre, după care Kostea îl întrebă:

—Ascultă, Lobzik, cât fac doi ori doi? Dar doi ori trei? Dar trei plus patru?

Şi Lobzik răspundea de fiecare dată corect. Băieţii băteau tot timpul din palme, însă câinele se învăţase cu aplauzele şi nu se mai speria. Îmi trecuse şi mie emoţia şi am spus:

—Uite ce e, băieţi. Câinele nostru ştie chiar să rezolve probleme. Cine vrea poate să—i dea orice problemă, dar numai să fie cu numere mici, iar el o s—o rezolve imediat.

Atunci s—a ridicat un băiat şi a spus următoarea problemă: „O sticlă cu dop costă zece copeici. Sticla costă cu opt copeici mai mult decât dopul. Cât costă sticla şi cât costă dopul?"

—Ei, Lobzik, zic eu, ia gândeşte—te şi rezolvă problema! Fireşte că bietul câine n—avea cum să se gândească, dar am spus aşa, ca să am timp eu să mă gândesc. Problema am rezolvat—o în doi timpi şi trei mişcări: dopul costă două copeici, sticla opt copeici. Amândouă la un loc, zece copeici!

— Ei, Lobzik, ia spune—ne tu cât costă dopul? l—am întrebat eu.

Şi Lobzik lătră de două ori.

—Dar sticla? Câinele lătră de opt ori. Vai, ce gălăgie se stârni atunci în sală!

—Nu—i adevărat! strigau băieţii. Nu—i adevărat! Câinele a greşit.

—De ce? zic eu. Sticla cu dop costă zece copeici. Vasăzică sticla costă opt copeici şi dopul două!

—Da' de unde! În problemă se spune că sticla costă cu opt copeici mai mult decât dopul. Dacă dopul ar costa două copeici, sticla ar trebui să facă zece copeici, dar ele costă la un loc zece copeici! strigau băieţii.

Mi—am dat seama că am greşit. M—am întors spre câine şi i—am spus:

—Ascultă, Lobzik, ai greşit! Gândeşte—te bine, nu aşa, rezolvă problema corect!

Fireşte, de gândit, eu trebuia să mă gândesc şi nu Lobzik, dar am spus:

—Staţi puţin, băieţi, să judece, şi o va rezolva corect.

—Lasă—l să judece! au strigat băieţii. Să nu—l zorim. E doar un câine, şi problema o fi grea pentru el!

Dar eu în timpul ăsta judecam: „Dacă sticla e cu opt copeici mai scumpă decât dopul, înseamnă că dopul costă două copeici, iar sticla zece. Dar dacă e aşa, înseamnă că amândouă la un loc costă douăsprezece copeici, pe câtă vreme în problemă se spune că ele costă la un loc numai zece. Dacă însă dopul costă două copeici şi sticla opt, înseamnă că sticla e numai cu şase copeici mai scumpă". Ce să vă spun, parcă intrasem în eclipsă! Ce fel de problemă mai era şi asta? Nu era o problemă, ci un adevărat cerc vicios!

—Mai staţi puţin, băieţi! zic eu. Să se gândească bine şi o rezolvă!

—Nu—i nimic! Lasă—l să se mai gândească! au strigat băieţii. Doar nu e om! Nu poate aşa, dintr—o dată!

„Da, zic eu în sinea mea, nici un om nu e în stare s—o rezolve dintr—o dată, darmite un câine!" Şi am început din nou să judec.

—Mă, caraghiosule! îmi şopteşte Kostea. Ce faci? Dopul costă o copeică!

Atunci am înţeles şi eu despre ce este vorba: dopul costa o copeică şi sticla cu opt copeici mai mult, adică nouă. Amândouă la un loc, zece!

—Gata! am strigat eu. Atenţiune! Lobzik e gata să răspundă corect:

Se făcu linişte.

—Hai, Lobzik, răspunde! Cât costă dopul? Câinele lătră o dată.

—Ura! strigară băieţii.

—Linişte! zic eu. Asta nu e toată problema. Spune—mi acum, Lobzik, cât costă sticla?

Şi Lobzik lătră de nouă ori!

Închipuiţi—vă ce gălăgie s—a stârnit în sală! Băieţii băteau din palme şi ţipau cât îi ţinea gura.

—Deştept câine! spuneau ei. A greşit el la început, dar până la urmă a rezolvat problema corect!

Şi cu asta, reprezentaţia a luat sfârşit.

2

CAPITOLUL XX

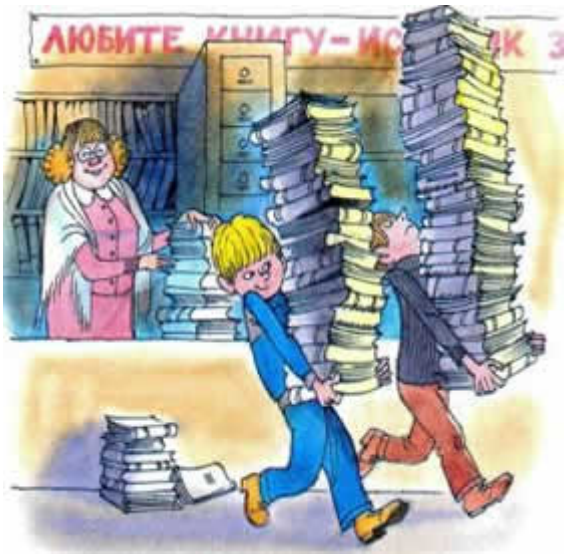

Ei, şi a venit Anul nou şi, o dată cu el, şi vacanţa de iarnă. Nu era casă în care să nu vezi câte un pom de iarnă frumos împodobit. Toată lumea era veselă, toată lumea se bucura de sărbători. Şi Kostea, şi eu eram voioşi, dar ne pusesem în gând ca în timpul vacanţei să nu ne pierdem timpul numai cu distracţii, ci să şi învăţăm. Ne—am dus la Olga Nikolaevna chiar din prima zi, şi Olga Nikolaevna ne—a dat o temă pentru vacanţă. Kostea avea atâta chef de învăţătură, că ar fi vrut să înveţe de dimineaţă până seara, dar eu am hotărât să învăţăm numai două ore pe zi, iar restul timpului să ne plimbăm, să ne odihnim sau să citim. Aşa am şi făcut şi, încetul cu încetul, Kostea a început să se îndrepte.

Nu mult după ce a reînceput şcoala, ni s—a dat o dictare şi Kostea a căpătat un trei. Ce să vă mai spun ce bucurie a fost pe el! Parcă n—ar fi căpătat trei, ci un cinci!

—De ce te bucuri aşa? l—am întrebat eu. Că doar trei nu e cine ştie ce notă grozavă!

—Ba pentru mine e bun şi un trei! De mult n—am mai avut trei la dictare! Dar n—am să mă opresc aici. Să vezi că data viitoare am să capăt un patru. Pe urmă am să ajung la cinci.

—Sigur că ai să ajungi, i—a spus Iura. Deocamdată însă nu te gândi la cinci, ci caută să capeţi cât mai repede un patru. Când o să ai şi tu patru, n—o să mai fie nici un trei în clasa noastră. Băieţii ceilalţi au numai patru şi cinci!

—Să n—ai nici o grijă, i—a răspuns Kostea, că o să fie totul în regulă. N—o să vă mai fie ruşine din cauza mea. Mi—am dat şi eu seama că fiecare trebuie să lupte pentru onoarea clasei sale! Şi eu am luptat aşa cum trebuie! Mi—a mai rămas puţin de tot de cucerit.

Şi Olga Nikolaevna se bucura că Şişkin a început să înveţe mai bine.

—A venit vremea, băieţi, să aveţi şi voi o muncă socială, ne—a spus ea într—o zi, lui Kostea şi mie. Toţi au câte o sarcină, numai voi doi nu aveţi nici una!

—O să cerem să ni se dea şi nouă o sarcină, zic eu.

—Să cerem, zice Kostea. Eu de mult vreau să lucrez la gazeta de perete, dar nu m—au ales în colectivul de redacţie.

—Da, zic eu. Să fim aleşi şi noi în colectivul de redacţie.

—N—a venit încă vremea să fiţi cooptaţi în colectivul de redacţie. Acolo trebuie să lucreze băieţii cu cea mai mare autoritate, ne lămuri Olga Nikolaevna.

—Nu—i nimic, facem orice altă muncă, zise Kostea. Uite, dacă vreţi, ne—ar putea alege în grupa sanitară. Eu am mai făcut odată parte din grupa asta, când eram în clasa a doua. Îmi plăcea grozav să umblu şi să le spun la toţi să se spele pe mâini şi să aibă urechile curate.

—Da, dar la noi grupa sanitară a fost aleasă. Ei, însă dacă vreţi, am să vă dau o muncă foarte interesantă. Uite despre ce e vorba: trebuie să organizăm o bibliotecă a clasei. Voi să fiţi aceia care să daţi cărţi băieţilor!

—Bine, dar cărţi de unde să luăm? întreb eu.

—O să luaţi de la biblioteca şcolii. De dulap vă fac eu rost.

—Eu aş vrea, că mie îmi place să citesc, zice Kostea.

—Şi eu aş vrea, zic eu.

—Foarte bine. Numai să vă daţi silinţa să fiţi nişte buni bibliotecari. Să aveţi grijă de cărţi şi să băgaţi de seamă ca şi băieţii să le îngrijească.

Ne—am dus la Sofia Ivanovna, bibliotecara noastră, şi i—am spus că de—acum încolo o să fim bibliotecarii clasei a patra şi că avem nevoie de cărţi.

—Foarte bine, ne—a spus Sofia Ivanovna. Am cărţi pentru clasa a patra. Le luaţi acum?

Şi ne—a dat un teanc întreg de cărţi pentru băieţii de a patra, pe care l—am dus la noi în clasă. Erau multe, cam vreo sută, dar când le—am aşezat în rafturi, în dulapul nostru, ni s—au părut puţine, fiindcă am umplut cu ele numai trei rafturi, iar celelalte trei au rămas goale.

—Ce—ar fi să mai aducem şi de—acasă, ca să fie mai multe? mă întreabă Kostea. Uite, eu aş putea să aduc vreo şase...

—Şi eu, zic, aş putea să aduc vreo cinci, dar tot sunt puţine. N—o să umplem trei rafturi cu ele!

—Ce—ar fi dacă le—am spune şi băieţilor? Poate că unii au cărţi vechi, pe care le—au citit şi pe care ar putea să le—aducă pentru biblioteca noastră.

Ne—am sfătuit şi cu Olga Nikolaevna.

—Bine, spuneţi—le băieţilor şi poate c—au să aducă şi ei, ne—a răspuns Olga Nikolaevna.

A doua zi le—am adus băieţilor la cunoştinţă că avem o bibliotecă a clasei, dar că nu ne ajung cărţile şi că cine vrea poate să aducă măcar câte o carte dacă n—are mai multe.

Toţi băieţii au zis „bine" şi au adus care o carte, care două, ba unii au adus şi mai multe.

Acum aveam atâtea, că se umpluse tot dulapul. Noi am fi vrut să începem de îndată să le dăm cărţi băieţilor, dar Olga Nikolaevna ne—a spus că trebuie să facem mai întâi un catalog. Am luat atunci un caiet gros şi am notat în el fiecare carte cu numărul ei. Acum, dacă voiam să găsim o carte, nu mai era nevoie să scotocim prin tot dulapul, ci ne uitam în catalog, şi gata.

Kostea nu mai putea de bucurie că în biblioteca noastră este atâta ordine şi că toate rafturile sunt pline cu cărţi.

Acum e aşa cum trebuie! zicea el. Nu putem pune mai multe, dar nici să scoatem nu trebuie.

Şi când îl căutai, deschidea dulapul şi se uita la cărţi.

Unele erau cam vechi, altele aveau copertele ca vai de lume şi pagini rupte. Ne—am hotărât atunci, Kostea şi cu mine, să le luăm acasă şi să le lipim. După ce ne—am făcut lecţiile, ne—am dus la mine acasă, unde aveam clei, şi ne—am pus pe treabă. Când a văzut ce facem, Lika a venit să ne ajute.

Mai greu a mers cu copertele. Kostea bombănea tot timpul:

—Ei, poftim! zicea el. Ce—or fi făcând, frate, băieţii ăştia cu cărţile? Că doar nu şi le aruncă unii altora în cap!

—Cine aruncă cu cărţile? se miră Lika. Asta de unde ai mai scos—o? Cărţile au cu totul altă întrebuinţare.

—Atunci de ce rup copertele? Când stai liniştit şi citeşti ca oamenii, se rup oare copertele?

—Sigur că nu se rup!

—Păi vezi? Dar ia te uită aici: o pagină ruptă! De ce s—a rupt? Se vede că cineva, în loc să citească, a tot tras de ea până a nenorocit—o! Şi de ce, mă rog, a tras de ea? Ei, poţi să—mi spui? Pe unul ca ăsta l—aş trage de păr, să—l învăţ minte să nu mai rupă cărţile! Acum, pagina o să cadă şi o să se piardă, şi când o să mai citească altcineva cartea asta, n—o să înţeleagă nimic. Ei, spune, se face aşa ceva?

—Ai dreptate, nu se face! încuviinţăm noi.

—Dar asta ce mai e? ţipă el. Ia uitaţi—vă! Un caraghios a desenat pe carte un câine cu şase labe! Ei, spuneţi şi voi dacă se poate aşa ceva!

—Sigur că nu se poate, zise Lika. Câinele are patru labe, nu şase.
—Ei, şi tu, parcă de asta e vorba?!
—Dar despre ce e vorba?
—E vorba că nu trebuie să desenezi câini pe cărţi!
—Nu, nu trebuie, a recunoscut şi Lika.
—Sigur că nu trebuie! Mie nu—mi pasă dacă javra are patru labe sau şase... adică nu—i pasă cărţii, că bietului câine îi pasă, asta e sigur. Voiam numai să spun că n—ai voie să desenezi nimic pe cărţi: nici câini, nici pisici, nici cai. Altfel, vine unul şi desenează un câine, altul face o pisică sau mai ştiu eu ce bazaconie, şi până la urmă iese o mâzgăleală de nu mai poţi citi nimic! Şi, furios, luă o gumă şi începu să şteargă câinele. Dar după câteva clipe se opri din nou şi strigă: Dar asta ce mai e? Ia te uită? A desenat unul o mutră, ba a făcut—o şi cu cerneală, ca să ţină mai bine! Şi Kostea începu să şteargă desenul, dar cerneala pătrunsese în hârtie şi, până la urmă, tot dând cu guma, pagina s—a găurit. Ah, să ştiu eu cine a desenat asta, i—aş arăta eu lui, se oţărî Kostea. I—aş da una cu cartea în cap, de—ar vedea stele verzi!
—Păi, parcă spuneai adineauri că nu trebuie să dea nimeni cu cărţile în cap, sări Lika, şi că de—aia se rup copertele!

Kostea începu atunci să cerceteze cartea pe toate părţile.
—Nu, spuse el, asta nu s—ar rupe, fiindcă are o copertă bună.
—Ehe, dacă toţi bibliotecarii s—ar apuca să—şi bată cititorii cu cărţile în cap, n—ar mai rămâne o copertă întreagă!
—Ei, şi tu! Doar trebuie să—i înveţi într—un fel să îngrijească de cărţi, zise Kostea. Că dacă o să avem şi noi parte de cititori d—ăştia, nu ştiu ce—o să se întâmple. Eu nu sunt de acord să se strice un bun al poporului!
—O să trebuiască să le explicăm băieţilor să aibă grijă de cărţi, am propus eu.
—Faceţi şi voi un afiş, ne sfătui Lika.
—Bravo! Asta e o propunere bună! zise bucuros Kostea. Dar ce să scriem?
—Uite, ce—ar fi să scrieţi: „Fii atent! Cartea nu e de fier!" ne sugeră Lika.
—Fugi de—aici! Unde ai mai văzut tu un afiş ca ăsta? am întrebat—o eu.
—Nicăieri, răspunse ea. E din capul meu!
—Grozavă idee, n—am ce zice! am luat—o eu în râs. Parcă nu ştie toată lumea, şi fără afiş, că nu există cărţi de fier!
—Mai bine ar fi să scriem numai: „Păzeşte cartea, ca ochii din cap". Scurt şi cuprinzător, zise Kostea.
—Nu, am sărit eu, nu—mi place. Ce caută ochii aici? Şi, pe de altă parte, nu se spune de ce trebuie păzită cartea!
—Atunci ar trebui să scriem aşa: „Păzeşte cartea, fiindcă costă scump!" propuse Kostea.
—Nu merge nici aşa, i—am răspuns eu, parcă nu sunt şi cărţi ieftine? Şi dacă sunt ieftine, trebuie să le rupi?
—Hai să scriem aşa: „Cartea este prietena ta. Ai grijă de ea!" a fost de părere Lika.

M—am gândit puţin şi până la urmă m—am învoit:
—Cred că e bine aşa. Cartea este prietena omului, fiindcă ea îi arată tot ce e mai bun, mai frumos. Vasăzică trebuie să ai grijă de ea ca de un prieten.

Am luat o coală de hârtie şi culori şi am făcut afişul. A doua zi l—am bătut în perete alături de bibliotecă şi am început să dăm cărţi băieţilor.

Când dădeam unui elev vreo carte, Kostea nu uita să—i spună:
—Bagă de seamă, să nu mi—o aduci înapoi cu câini, mutre şi draci!
—Cum aşa?
—Vezi să n—o mâzgăleşti!
—De ce s—o mâzgălesc?
—Ştiu şi eu? Datoria mea e să—ţi spun să nu mi—o dai înapoi cu nici un fel de mutre sau de câini. Cartea asta e a tuturor. Dacă ar fi a ta, poftim, desenează cât vrei, dar nici în propria ta carte n—ai voie să desenezi nimic, fiindcă, după tine, o să rămână fratelui sau surorii tale mai mici sau o s—o dai vreunui prieten s—o citească. Aşa că treaba mea e să—ţi spun să n—o mâzgăleşti, şi dacă n—ai să asculţi, am să ştiu eu să vorbesc şi altfel cu tine!
—Bine! Ai spus o dată, ajunge!

Şi Kostea nu se lăsa până nu—l lămurea pe fiecare în parte de ce trebuie să fie atent cu cărţile.

După lecţii cădea pe gânduri şi se uita posomorât la rândurile rărite din rafturi.

—Oh! făcea el, abătut. Ce bine era înainte! Dulapul era plin, nu ca acum! Zău că ar trebui să mai fac rost de cărţi de undeva... Iar au rămas puţine!

—Ei, şi ce—i cu asta? căutam eu să—l liniştesc. N—avea grijă, băieţii o să le citească şi o să ţi le aducă înapoi!

—O să le aducă! De adus o să le—aducă ei, dar ce folos! Răspunse Kostea. Au să aducă unele şi au să ia în schimb altele. Aşa că n—ai să mai vezi niciodată toate cărţile adunate la un loc!

—De ce să le aduni la un loc? Cărţile sunt făcute să fie citite, nu să stea în rafturi! Mi—am luat şi eu o carte, s—o citesc acasă.

—Cum? se miră Kostea. Iei şi tu? Când au mai rămas aşa de puţine?

—Eu, zic, o citesc repede şi ţi—o aduc înapoi! Atunci şi—a luat şi el o carte.

—Nu—i nimic, căuta el să se îmbărbăteze, o să fie cu o carte mai puţin. Şi aşa au rămas numai câteva!

Cum eu şi Kostea puteam lua cărţi oricând, am început să citim foarte mult. Lui Kostea ajunsese să—i placă atât de mult cititul, că nici pe stradă nu se lăsa! Lua câte o carte de la bibliotecă şi o citea în drum spre casă! Numai că odată a păţit—o: s—a lovit de un felinar şi s—a ales cu coşcogea cucuiul în frunte. De atunci s—a potolit şi n—a mai citit pe stradă, ci numai acasă.

Avea o atitudine foarte serioasă faţă de sarcina lui de bibliotecar şi, treptat—treptat, i s—a schimbat chiar şi caracterul! S—a făcut mai ordonat, îi plăcea să—şi organizeze munca şi nu mai era atât de distrat ca înainte. Cu băieţii se purta foarte sever. Dacă cineva venea cu mâinile murdare să ia o carte, începea să—l muştruluiască:

—Nu ţi—e ruşine? Ce—i cu mâinile astea murdare?

—M—am murdărit şi eu! Ce—ţi pasă?

—Cum adică, ce—mi pasă? După cât mi se pare, ai venit să iei o carte, nu—i aşa?

—Da.

—Şi ai de gând s—o iei cu mâinile astea?

—Dar cu care ai vrea?

—S—o iei cu mâini curate! Nu cu astea! Cu astea murdăreşti cartea!

—Am să mă spăl când am să ajung acasă.

—Nu, dragă! Du—te la robinet, spală—te bine pe mâini, şi numai după aia vino să—ţi dau cartea!

Dacă cineva lua o carte şi nu o aducea mult timp, Kostea îl ocăra:

—Nu ţi—e ruşine să ţii cartea atâta vreme?! Ar mai vrea şi alţii s—o citească, dar tu, nimic, o ţii până nu mai poţi! Dacă n—ai chef de citit, de ce n—o aduci înapoi, şi—o iei pe urmă din nou?

—Păi, n—am citit—o încă! Uite, o citesc şi o aduc.

—Nu se poate, că tu eşti în stare s—o citeşti până la sfârşitul lunii!

—De ce până la sfârşitul lunii? Cărţile se dau pe zece zile!

—Pe zece zile! Dar tu de când ai luat—o?

—De o săptămână! Mai am până la zece zile!

—Da' ce, trebuie neapărat să treacă toate cele zece zile? Zece zile sunt cel mai lung termen. Tu, dacă o citeşti mai devreme, ad—o mai devreme, că nu te obligă nimeni s—o ţii acasă zece zile în cap!

—Păi, nu ţi—am spus că n—am citit—o încă?

—Atunci citeşte—o mai repede!

Lui Kostea nu—i plăcea însă nici dacă cineva aducea cartea înapoi prea devreme.

—Ia ascultă, băiete, spune—mi şi mie, când ai apucat s—o citeşti? Că de—abia ieri ai luat—o, şi azi văd ai şi adus—o înapoi! Sau poate că nici n—ai citit—o?

—Ba am citit—o! Altfel de ce aş fi luat—o?

—De unde să ştiu eu! Poate numai ca să te uiţi la poze!

—Dar ce sunt eu, copil mic?

—Aşa? Ia spune—mi atunci ce scrie în ea?

—Ce, mă pui la examen?

—Nu te pun la nici un examen, dar vreau să văd dacă ai citit—o sau nu.

—Asta nu e treaba ta! Treaba ta e să dai cărţi, nu să vezi dacă le—am citit sau nu!

—Ba nu! Că dacă m—au numit bibliotecar, trebuie să ştiu ce se—ntâmplă. Dacă tu nu citeşti, poate că

nici nu trebuie să—ţi mai dau cărţi. Mai bine să ia altul care citeşte.

Şi elevul era nevoit să spună ce conţinea cartea! După un timp i—a venit o idee: băieţii să scrie recenzii despre cărţi.

—Toată ziua citiţi şi iar citiţi, dar de scris, măcar o recenzie, nici gând.

—Ce să faci cu recenziile?

—Să le public la gazeta de perete! Dacă e o carte bună, o să—i intereseze şi pe alţi băieţi şi o s—o citească şi ei. Uite, să ştii, asta e ultima carte pe care ţi—o mai dau! Dacă nu scrii o recenzie, nu mai capeţi alta!

Şi uite aşa i—a învăţat el pe băieţi să scrie recenzii despre cărţi. Până la urmă s—au adunat atâtea, că nu mai aveau loc toate la gazeta de perete. Atunci am făcut o gazetă a noastră: „Tânărul cititor", unde le publicam pe toate.

Băieţii îşi dau silinţa să le scrie cât mai bine şi mai interesant şi, din cauza asta, gazeta noastră este bună şi o citesc toţi cu plăcere.

CAPITOLUL XXI

De când şi—a îndreptat Kostea doi—ul de la rusă şi de când am început să activăm pe tărâm social, autoritatea noastră a crescut foarte mult în rândurile băieţilor. Lui Şişkin i s—a dat voie să joace în echipa de baschet, şi el s—a dovedit un jucător foarte talentat. L—am ales căpitan al echipei noastre şi Kostea şi—a antrenat atât de bine băieţii, că am ieşit campioni pe şcoală. Cu asta, autoritatea noastră a crescut şi mai mult, iar despre echipa noastră de baschet s—a scris şi la gazeta de perete a şcolii.

Dar nu era încă totul în regulă. Învăţam mai departe cu sârguinţă la rusă, dar Kostea se împotmolise la nota trei şi nu era în stare să sară peste ea! De unde crezuse că, după trei, o să capete numaidecât un patru şi pe urmă un cinci, nimic! Olga Nikolaevna se încăpăţâna parcă să—i pună numai trei şi iar trei. Până la urmă, bietul Kostea ajunsese la desperare.

—Înţelegi, îi spunea el lui Volodea, eu nu mai pot rămâne cu trei! Sunt bibliotecar şi căpitan de echipă! Despre mine s—a scris şi la gazeta de perete! Şi când colo, am trei—uri! Se poate una ca asta?

—Mai rabdă puţin, l—a încurajat Volodea. Trebuie să înveţi mai departe!

—Parcă eu spun să nu învăţ? Am să învăţ mereu, dar Olga Nikolaevna n—o să—mi pună niciodată o notă mai mare! S—a obişnuit să mă ştie că învăţ prost! Am s—o duc mereu în trei—uri!

—Nu, i—a răspuns Volodea. Olga Nikolaevna este o profesoară dreaptă. Când o să ştii de patru, o să—ţi pună patru!

—Of, de mi—ar pune mai repede! oftă Kostea. Din toată clasa, numai eu am trei. Dacă n—aş fi eu, toată clasa ar avea numai „bine" şi „foarte bine". Am ajuns să stric socotelile întregii clase!

Ne—am pus din nou cu râvnă pe treabă. Olga Nikolaevna îl prepara şi ea pe Kostea după lecţii şi, deşi încet, prietenul progresa sigur. Trecuse o lună şi jumătate de când luase ultimul trei, când iată că Şişkin a căpătat, în sfârşit, un patru. A fost un mare eveniment pentru toată clasa.

În aceeaşi zi am avut adunare şi Olga Nikolaevna a făcut o comunicare asupra felului cum învăţăm.

—Acum, în clasa voastră nu mai are nimeni note proaste, ne—a spus ea. Nu numai că nu avem nici un doi, dar nici trei—uri nu mai sunt!

A mai spus că am început să învăţăm foarte bine, Şişkin şi cu mine, şi că Şişkin s—a îndreptat atât de temeinic, încât de—acum încolo va putea lua numai note bune.

—În şcoala noastră sunt clase foarte bune, unde mulţi elevi au note bune şi foarte bune, dar clasă mai bună ca a noastră nu există! a adăugat Olga Nikolaevna. Cred că şi celelalte clase vor urma exemplul elevilor noştri şi vor face în aşa fel, ca şi elevii lor să înveţe cât mai bine. Voi însă, băieţi, nu trebuie să vă mulţumiţi cu ceea ce aţi realizat. Dacă o să vă mulţumiţi cu atât şi o să munciţi mai puţin, notele voastre vor deveni mai mici.

Apoi a luat cuvântul instructorul nostru, Volodea, care a spus:

—Băieţi, am să scriu la gazeta de perete a şcolii un articol despre clasa voastră, ca să ştie toată lumea cum munciţi voi şi ca să poată lua şi alte clase pildă de la voi. Să—mi spuneţi însă ce anume v—a ajutat să obţineţi rezultate atât de bune la învăţătură.

—Eu cred că asta se datoreşte faptului că Olga Nikolaevna şi—a dat multă osteneală! a spus Vanea Pahomov.

—Olga Nikolaevna este o profesoară foarte bună. De—asta avem note aşa de mari, a adăugat Vasea Erohin.

—Într—o clasă nu depinde totul de profesoară! a intervenit atunci Olga Nikolaevna. Şi profesorii buni au clase în care nu toţi elevii învaţă la fel de bine!

—Am avut succes, pentru că Olga Nikolaevna este o profesoară foarte bună şi pentru că am vrut cu toţii să învăţăm bine! a fost de părere Tolea Diojkin.

—Bine, bine, dar de ce aţi vrut? a întrebat Volodea.
—Pot să spun şi eu? a cerut voie Kostea. Mie mi se pare că asta se datoreşte faptului că în clasă la noi există o adevărată prietenie între băieţi. Nimeni nu se gândeşte numai la el, ci se gândeşte şi la tovarăşii lui. Uite, eu m—am convins de asta din proprie experienţă. Când nu învăţam bine, toţi băieţii se gândeau la mine. Numai că atunci eram încă foarte prost şi mă supăram. Acum însă văd că băieţii au vrut să mă ajute şi că au luptat pentru onoarea întregii clase.
— Ai dreptate, Kostea. Prietenia v—a ajutat să obţineţi succese, a zis Volodea. În clasa voastră, băieţii şi—au dat seama că adevărata prietenie înseamnă nu să ierţi slăbiciunile tovarăşilor tăi, ci să ceri cât mai mult de la ei!
—Daţi—mi voie şi mie să spun ceva, am sărit eu. Acum mi—am dat seama şi eu cum trebuie să te porţi cu un prieten. Trebuie să—l ajuţi să meargă pe drumul cel bun. Dacă greşeşte, trebuie să i—o spui, că, dacă nu i—o spui, înseamnă că nu—i eşti prieten. De asta m—am convins din proprie experienţă. La început, Kostea proceda greşit, iar eu îi cântam în strună, dar nu i—am făcut decât rău. Apoi am devenit pretenţios faţă de el şi acum îi sunt un adevărat prieten.
—Ai dreptate, m—a aprobat Volodea.

Am mai vorbit noi aşa multă vreme şi am pus fel de fel de întrebări, iar apoi Şişkin a zis:
—Vreau să vă rog, Olga Nikolaevna, să—mi treceţi nota în carnet.
—La sfârşitul săptămânii, când am să trec toate notele, îţi trec şi ţie nota, i—a răspuns Olga Nikolaevna.
—Vă rog, treceţi—mi—o mie astăzi, se rugă Kostea. Aş vrea atât de mult!
—De ce atâta grabă? N—avea grijă că n—o să fugă patrul din catalog, spuse Olga Nikolaevna.
—Ştiu că n—o să fugă, dar aş vrea să—l arăt mamei. I—am promis de mult că o să—i aduc carnetul cu patru la limba rusă.
—Şi fără să—i arăţi carnetul, mama nu te crede? întrebă Olga Nikolaevna.
—Ba mă crede! făcu Şişkin. Numai că, ştiţi, una este să spui... şi alta să arăţi scris în carnet...
—Aşa e, Olga Nikolaevna, treceţi—i nota în carnet! Şişkin vrea atât de mult s—o aibă trecută în carnet! se rugau în cor copiii.

Iar Volodea spuse:
—Vă rugăm cu toţii, Olga Nikolaevna! Treceţi—i numai lui Şişkin nota; ceilalţi or să aştepte până la sfârşitul săptămânii.
—Dacă toată lumea mă roagă... zise Olga Nikolaevna, zâmbind, şi luă carnetul din mâna lui Şişkin.

Cuprins de emoţie, Kostea urmărea mişcările profesoarei, care—i trecea nota în carnet.

Când, întovărăşit de Kostea, am ieşit în stradă, am băgat de seamă că, în timp ce noi stătusem în clasă, afară se făcuse mai cald.
Gerul se mai muiase. Dimineaţă fusese frig, dar acum ţurţurii de gheaţă începuseră să se topească şi străluceau în soare ca jucăriile sclipitoare ale unui uriaş pom de iarnă. Din faţă bătea un vânt călduţ şi molcom care aducea parcă cu el mireasma apelor unui râu într—o zi călduroasă. Ai fi zis că venea la noi de—a dreptul dinspre miazăzi, din stepele întinse ale Kazahstanului, unde sosise primăvara şi unde începuseră însămânţările. Îmi era sufletul numai bucurie. Inima îmi bătea, mai—mai să—mi spargă pieptul. Îmi venea să fug sau să zbor. În cap îmi năvăleau tot felul de gânduri minunate, care făceau să mi se taie răsuflarea. Ardeam de dorinţa de a fi bun, de a săvârşi un lucru neobişnuit, ceva de care să se minuneze toţi, ca să fie cu toţii fericiţi ca şi mine.

Iată ce gânduri îmi treceau mie prin minte, dar Kostea mergea şi nu băga nimic de seamă. Deodată însă s—a oprit, şi—a scos din ghiozdan carnetul şi a început să—şi admire nota.
—Uite—l şi pe mult doritul patru! zise el, zâmbind. De—ai şti cât l—am aşteptat! De câte ori n—am visat că am să—l capăt, că am să i—l arăt mamei şi că mama o să fie foarte mulţumită de mine! Ştiu bine că nu învăţ pentru mama, mama mi—o spune mereu, totuşi puţin, da, puţin învăţ şi pentru ea! Pentru că mama vrea ca băiatul ei să fie un elev bun. Am să fiu elev bun, ai să vezi, şi mama o să fie mândră de mine. Am să mă străduiesc şi am să capăt şi un cinci. Ca să aibă cu ce se mândri! Să aibă şi mătuşa Zina cu ce se mândri. Fiindcă şi ea e bună, deşi mă cam ia la zor câteodată. Apoi se opri, puse carnetul în ghiozdan, se uită de jur împrejur, trase adânc aer în piept şi spuse: Simţi? Vânt de primăvară! Nu mai e mult şi vine şi primăvara. Suntem la sfârşitul lui februarie şi februarie e ultima lună de iarnă. Vine martie şi, o dată cu el, primăvara. O să înceapă să curgă pâraiele şi o să înverzească iarba, în păduri o să se trezească şi aricii, şi şerpii, şi toate celelalte jivine. O să cânte păsărelele şi o să înflorească florile...

Şi Kostea a început să—mi povestească ceva despre primăvară şi despre păsările, dar eu nu mai ştiu ce mi—a povestit, fiindcă chiar în clipa aceea mi—a venit ideea să povestesc tot ce s—a întâmplat cu noi. Am început să scriu şi de atunci am scris aproape în fiecare zi câte puţin, şi deşi n—am scris tot, ci numai ce era mai însemnat, când am terminat, se terminase şi anul şcolar, iar eu şi Kostea am trecut în clasa următoare numai cu cinci la toate materiile.

Eu atât am avut de spus...